

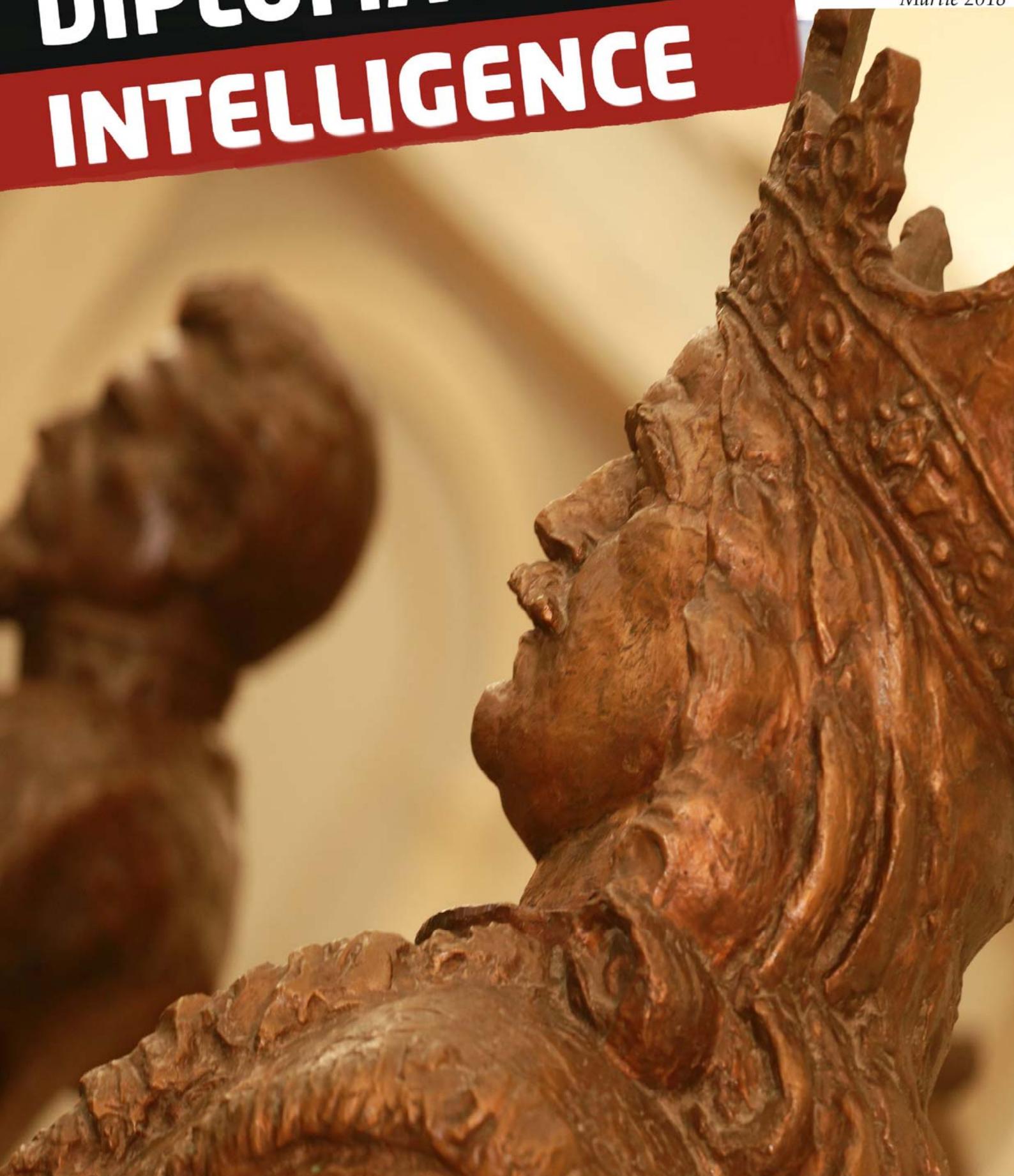
REVISTA CENTRULUI DE STRATEGII APLICATE

DIPLOMACY & INTELLIGENCE

Nr. 10

Martie 2018

REVISTĂ DE ȘTIINȚE SOCIALE, DIPLOMAȚIE ȘI STUDII DE SECURITATE

Bordul editorial

Laura RITEŞ - Director Direcția Procedură Legislativă, Sinteze și Evaluări la Camera Deputaților

Ionuț IFRIM – Conf. Univ. Dr., cercetător științific la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române

Adrian CĂMĂRĂȘAN – Lect. Univ. Dr., Șef serviciu Protecția informațiilor clasificate la Autoritatea de Supraveghere Financiară

Corina Georgiana ANTONOVICI – Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Mihai MĂRGĂRIT – Consilier parlamentar la Camera Deputaților

Sarmiza ANDRONIC - Lector la Institutul Diplomatic Român

Mariana CAPOTĂ – Consilier parlamentar la Camera Deputaților

Ruxandra RÎMNICEANU – Dr. ing. expert INFOSEC

Andy Constantin LEOVEANU - Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Dorin-Marinel EPARU - Lector Universitar, Departamentul Operații Întrunite, Studii Strategice și de Securitate, Facultatea de securitate și apărare, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

Florin Marius POPA – Lector Univ. Dr., Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Redactor Șef

Valeriu ANTONOVICI – Cadru Didactic Asociat la Facultatea de Științe Politice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Redactor Șef Adjunct

Petrică-Mihail MARCOCI - Lect. Univ. Dr. Academia de Poliție „Al. I. Cuza”
Adrian BANTAŞ - drd. la Universitatea Națională de Aparare (Informații și Securitate Națională) / drd. Universitatea Nicolae Titulescu (Dreptul Uniunii Europene)

Secretar General Redacție

Ionuț RITEŞ – Drd. Universitatea de Vest din Timișoara

Președinte de onoare

Ştefan GLĂVAN - Prof. Univ. Dr. Ambasador

Tehnoredactare

Cristi-Alexandru FILIP, Mihai SANDU, Adrian BANTAŞ

Drepturile de autor rămân în proprietatea autorilor.

ISSN 2344 – 3650

CUPRINS

Anca-Gabriela PETRESCU	Analiza criminalității organize la nivelul Uniunii Europene	4
Lucian IVAN	Analysis of organized criminality at the level of the European Union	
Dragoș Tiberiu NIȚĂ	Conceptul de «cultură» în perspectivă filosofică From the perspective of philosophical culture	15
Delia LENGHEL	DEZINFORMAREA, instrument al liderilor sau actorilor decizionali DISINFORMATION, instrument of leaders or decision-makers	28
Marilena DINU	Integrarea tinerilor absolvenți în economia romanească Young graduates integration in romanian economy	50
Dragoș – Adrian BANTAŞ	Reflecții asupra unor contribuții ale României la consolidarea securității principalelor organizații din care face parte. Reflections on Romania's contribution to strengthening the security of the organizations it is part of.	54
Dragoș Tiberiu NIȚĂ	Identitate și globalizare: o problemă metafizică a secolului XXI Identity and Globalization as a metaphysical problem	63
Delia LENGHEL	Evolutia investițiilor straine directe în economia internațională The development of direct investment in the international economy	72
Dragoș-Ionuț RĂDUT	Facebook - fabrica de narcisism Facebook - the narcissistic factory	83

Analiza criminalității organizate la nivelul uniunii europene
Analysis of organized criminality at the level of the european union

LECTOR UNIV. DR. EC. ANCA-GABRIELA PETRESCU¹

DRD. LUCIAN IVAN²

Abstract: Organised Criminal Groups (OCGs) quickly adopt and integrate new technologies into their modi operandi or build brand-new business models around them. The use of new technologies by the OCGs has an impact on criminal activities across the spectrum of serious and organised crime. This includes developments online, such as the expansion of online trade and widespread availability of encrypted communication channels, as well as other aspects of technological innovation such as more accessible and cheaper high-performance drone technology. For combating efficiently the organised crime within the European Union, law enforcement agencies must adapt their resources and technologies in order to be in the front line of fighting against serious crime.

Keywords:organised crime, SOCTA, management, criminality, threats.

Abstract: Grupările de Criminalitate Organizată (GCO) adoptă și integrează cu rapiditate noi tehnologii, în modurile lor de operare, pentru a construi noi modele de afaceri în jurul lor. Utilizarea noilor tehnologii de către GCO-uri produce un impact asupra activităților infracționale din spectrul criminalității grave și organizate. Acestea include dezvoltări în mediul online, cum ar fi expansiunea comerțului online și o extinsă disponibilitate a canalelor de comunicare criptate, precum și alte aspecte ale inovației tehnologice, cum ar fi dronele performante mai ieftine și mai ușor accesibile. Pentru a combate în mod efficient criminalitatea organizată, în Uniunea Europeană, organele de aplicare a legii trebuie să-și adapteze resursele și tehnologiile, astfel încât să se situeze în prima linie a luptei împotriva infracționalității grave.

Cuvinte cheie: criminalitate organizată, SOCTA, management, infracționalitate, amenințări.

---

¹ cadrul universitar al Universității Valahia din Târgoviște.

² analist în cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

În conformitate cu Ciclul de politici al Uniunii Europene privind criminalitatea organizată, EUROPOL a întocmit Evaluarea Amenințărilor privind Criminalitatea Organizată la nivelul UE (SOCTA 2017), document de nivel strategic care anticipatează evoluțiile criminalității organizate, identifică principalele tendințe pe piața criminalității la nivel european și reliefiază principaliii factori criminogeni.

Ciclul de politici asigură cooperarea eficientă dintre instituțiile de aplicare a legii din statele membre ale Uniunii Europene, instituțiile europene, agențiiile UE specializate și alți parteneri relevanți care luptă împotriva criminalității organizate.

SOCTA 2017 identifică anumite anumite priorități, respectiv criminalitatea informatică; producția, traficul și distribuția drogurilor de mare risc; traficul de migranți; infracțiunile împotriva proprietății și traficul de persoane. În același context, EUROPOL recomandă ca eforturile instituționale să se concentreze pe infracționalitatea conexă care potențează fenomenul criminogen, respectiv falsificarea de documente, spălarea de bani și comerțul de bunuri ilegale. Totodată, un risc persistent identificat de EUROPOL îl constituie legătura directă între criminalitatea organizată și terorism.

În anul 2013, EUROPOL a raportat prezența pe teritoriul Uniunii Europene a peste 3.600 de grupări de crimă organizată (GCO), în prezent fiind investigate la nivelul agenției europene aproximativ 5.000 de GCO. Această creștere este relativă și se datorează, în principal, eficientizării activității de intelligence, constatănd totodată anumite schimbări pe piața criminală europeană în sensul scăderii numărului membrilor GCO, în special în ceea ce privește pe cei ce operează online.

Un risc identificat la nivelul Uniunii Europene îl constituie utilizarea tehnologiilor de vârf de către GCO, fiind necesar ca instituțiile de aplicare a legii din statele membre ale UE să-și adapteze politicile și mijloacele de acțiune pentru a face față acestor provocări.

SOCTA 2017 descrie dinamica GCO în contextul dezvoltărilor tehnologice recente și reflectă modul în care grupările de crimă organizată exploatează aceste inovații în scop criminal.

Grupările de criminalitate organizată identificate că operează pe spațiul Uniunii Europene se concentrează, în special, pe traficul de droguri, traficul de persoane și pe cel de migranți.

Din punct de vedere al structurii GCO, majoritatea dintre acestea (50-70%) sunt organizate ierarhic, în timp

ce 30-40% dintre grupări nu au o structură ierarhică consolidată, fiind foarte dinamice în ceea ce privește modul de organizare. O altă caracteristică importantă este reprezentată de mobilitatea GCO, 20% dintre acestea operând o perioadă scurtă de timp în scopul obținerii de venituri ilicite importante într-o perioadă scurtă de timp.

Din punct de vedere numeric, GCO sunt compuse în proporție de 70% din șase sau mai mulți membrii, iar 60% dintre suspecți implicați în fenomenul criminogen grav la nivelul Uniunii Europene sunt cetăteni ai statelor membre. Totodată, aproximativ 70% din GCO desfășoară activități ilegale în mai mult de trei state, iar 10% dintre acestea în mai mult de șapte state, fapt ce reliefiază tendința de globalizare a fenomenului criminogen.

Conform SOCTA 2017, 45% dintre grupările de criminalitate organizată sunt implicate în cel puțin două palieri criminogene. Această diversificare a palierelor acționale este realizată în scopul diminuării riscurilor, reducerii costurilor operaționale și creșterii marjei de profit.

Cele mai dezvoltate grupări de criminalitate organizată din punct de vedere al diversificării manoperelor infracționale sunt cele implicate în traficul ilegal de produse. Aceste GCO

trafichează, în general, mai multe produse, respectiv produse contrafăcute, precum și diferite tipuri de droguri de mare risc.

Majoritatea GCO sunt foarte flexibile, fiind capabile să-și schimbe profilul infracțional foarte rapid în funcție de cererea de produse, fiind interesate de maximizarea profiturilor. Un exemplu concluziv îl constituie criza majoră a migranților din anul 2015, când multe grupări de criminalitate organizată și-au adaptat profilul infracțional pentru realizarea de trafic de migranți, în special cei proveniți de pe ruta Balcanilor de Vest care intenționau să ajungă în Europa de Vest.

Un factor care potențează fenomenul criminogen grav la nivelul Uniunii Europene în constituie corupția. În acest sens, GCO utilizează corupția pentru a se infiltra în organizațiile publice sau private folosind mituirea funcționarilor, conflictul de interese și cumpărarea de influență. Fenomenul corupției afectează piața concurențială și erodează încrederea publicului în autoritățile statului și în sistemul judiciar.

Corupția este utilizată de GCO pentru a obține informații nedestinate publicitații în scopul:

- evitării controalelor programate și a direcționării investigațiilor aflate în derulare;

- obstrucționării justiției, inclusiv prin intimidarea martorilor;

- susținerii activității de suport: facilitarea transportului, obținerea de permise/avize etc.

În ultima perioadă de timp se remarcă tendința GCO de a utiliza criptomoneda (ex. Bitcoin) sau platformele de Internet banking pentru a realiza transferuri de fonduri destinate personalului corrupt. Utilizarea acestor mijloace îngreunează procesul de detectare a fluxurilor ilicite de bani și favorizează proliferarea fenomenului corupției.

În general, GCO evită să utilizeze violența pentru că atrage atenția forțelor de aplicare a legii, cu efecte în planul afectării profiturilor ilicite obținute din activitățile criminale. Metodele violente sunt utilizate, în special, în conflictele dintre membrii grupărilor de criminalitate organizată pentru câștigarea de zone de influență și păstrarea cotei din piața criminogenă. În acest sens, GCO își intimidează victimele pentru a obține bani sau proprietăți amenințându-le cu violență sau chiar suprimare fizică.

O altă caracteristică importantă a fenomenului criminogen constă în aplicarea de contramăsuri în scopul securizării comunicațiilor purtate între membrii grupării pentru a evita interceptarea acestora de către organele de aplicare a legii. În acest sens, GCO utilizează chei de criptare,

cartele SIM prepaid, precum și telefoane satelitare. Totodată, în scopul evitării supravegherii operative a transporturilor, OCG utilizează vehicule închiriate sau cumpărate în leasing, prin utilizarea de documente false.

Spălarea de bani oferă posibilitatea GCO să introducă sumele obținute din activitatea criminală în circuitul legal. Aproape toate GCO procedează la spălarea de bani pentru a legaliza sumele respective. Modul în care se realizează procesul de spălare a banilor depinde atât de nivelul de expertiză de care dispune GCO, cât și de frecvența cu care se desfășoară tranzacțiile ilicite. GCO încearcă să exploateze ultimele tehnologii precum criptomonedele și metode anonimizate de plată. Procesarea cu celeritate a tranzacțiilor și proliferarea metodelor de anonimizare a transferurilor de bani constituie obstacole importante în identificarea beneficiarilor reali ai acestora și a metodelor de operare. Numărul în continuă creștere a platformelor și aplicațiilor online oferă noi posibilități pentru transferurile de bani și nu sunt întotdeauna reglementate la același nivel de furnizorii de servicii financiare online. Spălarea de bani depinde în mare măsură de falsificarea documentelor pentru facilitarea proliferării acestui fenomen criminogen. Principalele documente falsificate sunt facturile

false și sustragerea actelor de identitate, scopul principal fiind disimularea originii ilicite a banilor, deschiderea de conturi bancare sau stabilirea de firme fantomă.

În ultima perioadă se remarcă utilizarea de companii specializate în transferuri bancare care, în schimbul unui procent de 5-8% din sumele tranzacționate sunt de acord să realizeze scheme și tehnici complexe specifice spălării banilor derulate în numele GCO.

Un alt factor favorizant deosebit de important pentru GCO îl constituie falsificarea documentelor. Fraudarea documentelor reprezintă procesul de producție și utilizarea de acte contrafăcute, precum și folosirea de documente originale obținute în mod fraudulos, în special prin înșelarea încrederii posesorilor de drept ai acestora. Totodată, producerea și utilizarea de documente false constituie un factor care potențează fenomenul terorist. Falsificatorii de documente s-au specializat pe producerea tuturor tipurilor de acte, respectiv de identitate, de călătorie și documente administrative.

Documentele falsificate sunt utilizate și comercializate între grupările de criminalitate organizată și reprezintă un obstacol important în lupta eficientă împotriva fenomenului criminogen. Principalele documente falsificate și tranzacționate sunt actele

de identitate. În ultimul timp se remarcă fenomenul tranzacționării online a documentelor falsificate. Piața online este utilizată de membrii GCO pentru a-și expune gama de documente și oferă posibilitatea anonimizării originii acestora.

Utilizarea de elemente de securizare sofisticate de către autorități a condus la creșterea calității documentelor falsificate. Furnizorii de materiale necesare pentru falsificarea documentelor își comercializează produsele utilizând rețele care permit anonimizarea tranzacțiilor (ex. Darknet). Un alt fenomen care preocupa autoritățile de aplicare a legii din statele membre îl reprezintă tranzacționarea pe piață neagră a documentelor furate. În prezent se constată creșterea semnificativă a numărului documentelor furate sau pierdute aflate în circulație. Instabilitatea și conflictele armate oferă posibilitatea grupărilor de criminalitate organizată să obțină documente valabile care nu sunt inscripționate. Acest fenomen se remarcă în zonele de conflict aflate la periferia Uniunii Europene, fapt ce a condus la apariția a mii de documente non-UE de identitate.

În ultima perioadă se remarcă proliferarea transferului online de produse ilicite, acest fenomen urmând să capete amploare în viitor, în special prin intermediul platformelor online

existente la nivelul Uniunii Europene. Darknet-ul constituie un element cheie care facilitează derularea de operațiuni ilicite cu droguri, armament și muniție și de virusi informatici (ex. malware), această platformă informatică devenind din ce în ce mai mult descentralizată. Astfel, în ianuarie 2017, rețeaua TOR care reprezintă o parte foarte importantă a Darknet-ului avea 1,7 milioane de utilizatori activi și oferea peste 60.000 de domenii. Conform anumitor studii de specialitate, aproximativ 57% din website-urile active în domeniul TOR pot fi legate de derularea de activități ilegale.

Platformele online care operează în economia legală la nivelul statelor membre ale UE au un impact deosebit la nivelul modelelor de afaceri, schimbării preferințelor clienților și la așteptările acestora. Multiplicarea platformelor de vânzări online oferă posibilitatea facilitării comerțului electronic care devine mai accesibil clienților și mai ieftin, pe fondul reducerii substanțiale a costurilor operaționale. În prezent, aproape toate produsele ilegale sunt comercializate online atât prin intermediul pieței negre de profil, cât și prin exploatarea vulnerabilităților platformelor online legale. Numărul în continuă creștere al produselor oferite, cât și frecvența cu care acestea sunt tranzacționate indică dinamica deosebită și posibilitatea

extraordinar de mare de adaptare a grupărilor criminale specializate.

Analiza realizată de EUROPOL relevă faptul că gama de produse ilicite este foarte variată, fiind reprezentată de: cannabis, cocaină, monedă falsă, medicamente falsificate, bunuri culturale, produse din tutun, armament, heroină, substanțe hormonale, componente de autovehicule provenind din furturi, droguri sintetice, noi substanțe chimice cu proprietăți psihoactive și carduri bancare.

Un fenomen îngrijorător îl constituie apariția comercializării online de servicii criminale. Un exemplu relevant îl constituie criminalitatea cibernetică care furnizează servicii pentru generarea de malware, servicii DDoS³, servicii de anonimizare a tranzacțiilor ilicite și spălarea de bani. Facilitatorii tranzacțiilor ilegale obișnuiesc să disimuleze produsele ilicite printre cele licite utilizând platformele online de comercializare. În anumite situații, facilitatorii utilizează domeniile World Wide Web pentru direcționarea către websiteuri din Darknet.

Fenomenul criminogen de la nivelul Uniunii Europene este potențat, în mod fundamental, de situația geopolitică din zona de proximitate a Europei. Impactul conflictelor din proximitatea UE (ex.

Siria, Libia) se reflectă, în mod direct, la nivelul criminalității organizate. Conflictele armate și sărăcia sunt principaliii factori favorizanți pentru fenomenul migrației în masă către statele dezvoltate din punct de vedere economic din Europa de Vest. Astfel, emergența unor noi conflicte sau situații de natură destabilizatoare în state aflate în proximitatea Uniunii Europene vor susține fluxul migrator spre spațiul european. Totodată, conflictele din proximitatea UE vor potența atât riscul returnării *foreign fighters* în Europa, precum și proliferarea fenomenului traficului de armament provenind din aceste regiuni.

În ceea ce privește dezvoltările tehnologice recente, acestea constituie un sprijin pentru autoritățile de aplicare a legii din statele membre ale Uniunii Europene în combaterea eficientă a fenomenului criminalității organizate. În acest sens exemplificăm utilizarea de instrumente criminalistice online foarte performante, aplicații software predictive, precum și drone destinate monitorizării zonelor greu accesibile.

Printre principalele fenomene cu impact criminogen semnificativ la nivelul securității Uniunii Europene au fost identificate:

1. Facilitarea migrației ilegale

În 2015, rețelele de criminalitate organizată specializate în traficul de

migranți au obținut un profit estimat la 4,7-5,7 miliarde de euro, quantumul profitului manifestând o scădere cu două miliarde de euro în anul 2016, pe fondul diminuării semnificative a numărului de migranți.

În acest context, grupările de criminalitate organizată specializate în traficul de migranți și-au diversificat modurile de acțiune, metodele de disimulare a activității infracționale și tehnologiile pe care le folosesc.

Având în vedere profiturile foarte mari obținute, multe grupări de criminalitate organizată specializate în alte antreprize criminale (ex. trafic de droguri, trafic ilegal de produse accizabile, crime împotriva proprietății) s-au reorientat spre traficul de migranți.

În perioada următoare, conflictele armate și presiunile de natură economică și politică din state situate în Africa și zona Orientului Mijlociu vor continua să constituie factori favorizanți pentru transferul migranților către state membre ale Uniunii Europene.

2. Traficul de persoane

Traficul de persoane se situează printre principalele amenințări la nivelul Uniunii Europene, iar criza migraționistă recentă a potențiat acest fenomen prin creșterea numărului de persoane vulnerabile traficate.

La nivelul Uniunii Europene a fost identificată tendința de

diversificare a metodelor utilizate de traficanți pentru exploatarea persoanelor prin muncă forțată, în scop sexual sau a traficului cu minori, precum și utilizarea mijloacelor moderne de comunicații (rețele sociale, VoIP, aplicații de mesagerie etc.).

3. Produse contrafăcute

Încălcarea drepturilor de autor, prin vânzarea de produse contrafăcute, constituie un fenomen larg răspândit la nivelul Uniunii Europene, grupările criminale fiind capabile să producă mari cantități de astfel de produse la prețuri foarte mici, acestea fiind comercializate, în special, prin intermediul platformelor online.

Grupările de criminalitate organizate produc o mare varietate de produse contrafăcute care nu îndeplinesc standardele de calitate impuse de piața comunitară, inclusiv produse alimentare, băuturi, pesticide și produse farmaceutice (medicamente și dispozitive medicale), care induc riscuri la adresa sănătății consumatorilor.

Pentru facilitarea comercializării produselor contrafăcute sunt utilizate, în special, rețelele sociale și platformele de vânzare online. Totodată sunt tot mai mult utilizate transferurile de produse contrafăcute prin colete și serviciile poștale, care sunt foarte greu de identificat având în vedere volumul mărfurilor transferate prin aceste mijloace.

Pentru comercializarea produselor contrafăcute sunt utilizate platformele online de vânzări, datorită posibilității disimulării identității reale a persoanei care comercializează aceste bunuri, acestea fiind livrate prin serviciile specializate de curierat sau poștale.

4. Produse accizabile

Grupările de criminalitate organizată utilizează diverse moduri de operare pentru a evita plata taxelor pentru produsele accizabile (ex. țigarete, alcool, uleiuri minerale), prin comercializarea la prețuri reduse față de produsul corect accizat, atât a produselor originale, cât și a celor contrafăcute.

Fraudele cu produse accizabile sunt posibile, în principal, datorită diferențelor legislative și a nivelului taxelor aplicate în diferite state membre ale Uniunii Europene.

5. Cocaina și heroina

5.1 Cocaina

Cocaina este produsă, în principal, în Columbia, Peru și Bolivia și traficată la nivelul Uniunii Europene prin alte state sud-americane, precum Brazilia, Venezuela, Argentina, regiunea Mării Caraibelor și Africa de Vest.

Pe fondul creșterii semnificative a producției de cocaină la nivel mondial (în special în Columbia), analizele realizate la nivelul EUROPOL reliefiază faptul că, în cadrul UE,

traficul de cocaină implică cele mai multe grupări de criminalitate organizată, profiturile ilicite rezultate din această activitate ilegală fiind estimate la 5,7 miliarde de euro pe an.

Principalul mod de operare asociat traficului de cocaină constă în

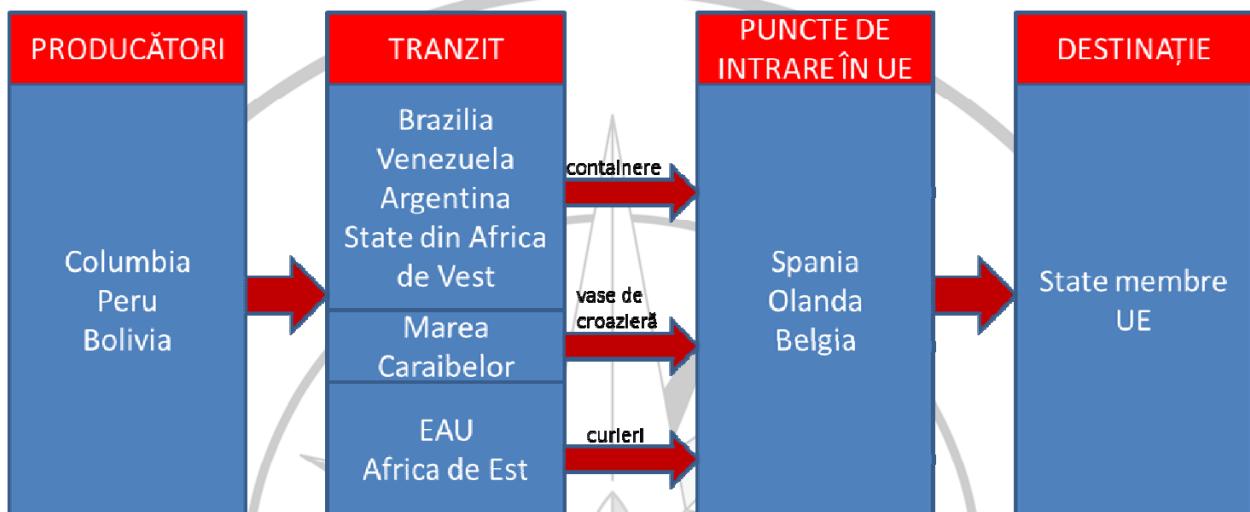

Figura nr. 1 - Harta fluxurilor de cocaină la nivel mondial cu destinație UE

5.2 Heroină

La nivel mondial se anticipatează că nivelul producției de opium și heroină din Afganistan este foarte ridicat și se preconizează menținerea acestui nivel și în perioada următoare.

Principalul punct de intrare în Uniunea Europeană îl constituie

transportul în containere sau pe vasele de croazieră (cantități mari) sau prin intermediul curierilor (cantități mici), conform hărții fluxurilor de cocaină prezentată mai jos.

Olanda (rută navală), însă principala rută pentru traficul de heroină în UE rămâne ruta balcanică. În ultima perioadă a fost identificată ruta caucaziană care a preluat cantități importante de heroină destinate rutei balcanice.

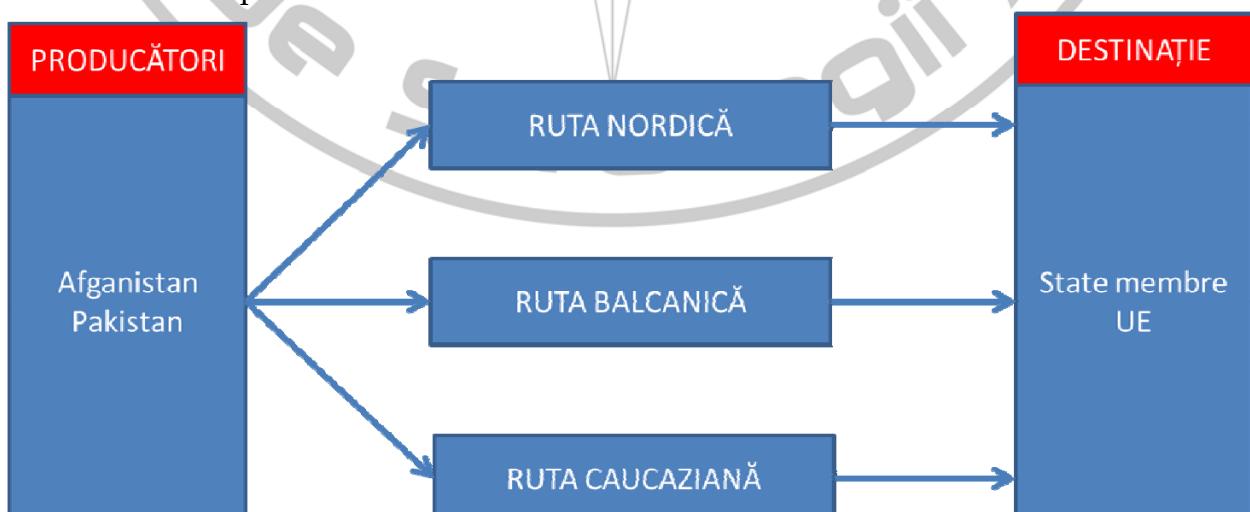

Figura nr. 2 - Harta fluxurilor de heroină la nivel mondial cu destinație UE

6. Drogurile sintetice

Piața drogurilor sintetice continuă să fie cea mai dinamică la nivelul Uniunii Europene, iar capacitatea de producție în laboratoare a crescut semnificativ în ultimii ani (în ultimii 5 ani au fost identificate, la nivelul UE, 499 noi capacitați de producție).

O mare parte din producția de 3,4-metilendioxi-memfetamină (MDMA), amfetamină și, într-o mai

mică măsură, memfetamina produsă în Olanda și Belgia este destinată piețelor extracomunitare (Australia, SUA și Turcia), în timp ce producția din alte state membre UE (Polonia, Cehia, Slovacia) este destinată, în principal, pieței interne sau din statele vecine.

Totodată, noile substanțe psihoactive (NSP) sunt produse în China și India și traficate în cantități mari în statele membre UE unde sunt împachetate și comercializate.

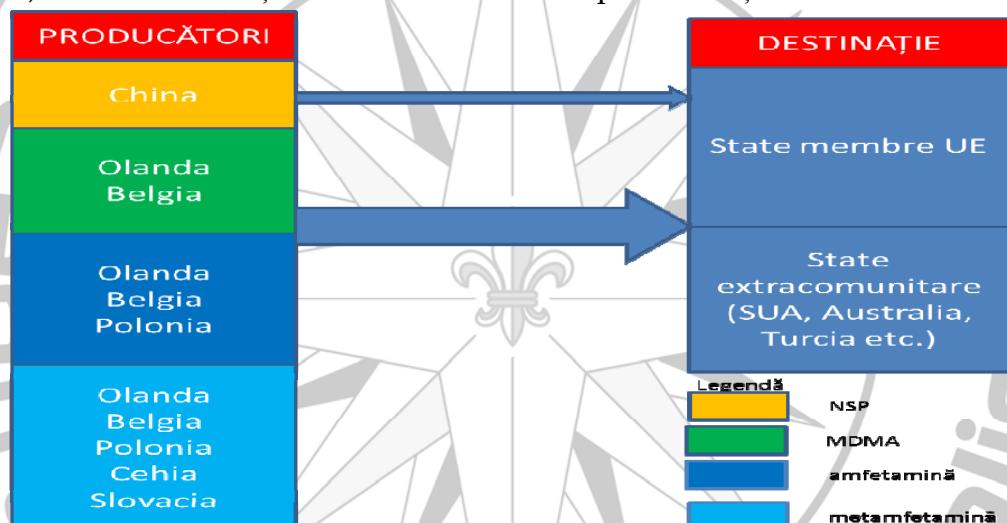

Figura nr. 3 - Harta fluxurilor de droguri sintetice la nivel mondial cu destinație UE

Grupările de crimă organizată care produc și trafichează droguri sintetice sunt foarte flexibile, utilizând pre-precursori pentru producerea de precursori, în scopul disimulării caracterului ilicit al tranzacțiilor cu respectivele substanțe chimice. În prezent, China reprezintă principalul furnizor de pre-precursori și substanțe chimice esențiale în procesul de producție, precum și de echipamente necesare dotării laboratoarelor ilegale de la nivelul Uniunii Europene.

7. Traficul ilicit cu arme

Proliferarea traficului ilicit de arme la nivelul statelor membre crește riscul utilizării acestora de către grupările teroriste în atentatele comise în spațiul comunitar. Totodată, un risc semnificativ îl constituie utilizarea armelor în conflictele dintre grupările criminale.

În ultima perioadă se remarcă faptul că armele sunt tranzacționate ilegal prin intermediul platformelor online, inclusiv prin utilizarea Darknet, acestea fiind destinate atât

grupărilor de crimă organizată, cât și criminalilor independenți.

Totodată, traficanții de arme speculează vulnerabilitățile legislative și diferențele de reglementare dintre statele membre UE, în scopul obținerii armelor de la furnizorii legali. De asemenea, zonele de conflict din proximitatea spațiului european constituie altă sursă majoră pentru armele traficate la nivelul Uniunii Europene.

Bibliografie

1. *Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) – Crime in the age of technology*, EUROPOL, European Union;
2. *Organised Crime & Human Trafficking, Migration and Home Affairs*, European Union, available at https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking_en;
3. Analiza Informațiilor (manual), Editura Ministerului Afacerilor Interne, 2014.

Conceptul de « cultură » în perspectivă filosofică

From the perspective of philosophical culture

Dragoș Tiberiu NIȚĂ⁴

Abstract: A defini **cultura** este o încercare dificilă, datorită extensiunii sale foarte largi, dar și a multitudinii de perspective din care a fost abordată (antropologia, estetica, axiologia, etnologia). De aceea, în acest studiu, vom reduce print époche a „științelor spiritului”, analiza, doar, la perspectiva filosofică. Metoda pe care o vom utiliza este cea de hermeneutica fenomenologică.

Cele două unghiuri filosofice, cel al metafizicii și al „ontologiei slabe”(relativismul), conturează universuri de discurs care au ca punct central și comun cultura ca mod-de-a-fi a omului. Prin cultură, omul se raportează la Lume și se înțelege pe sine-în-lume. Omul nu poate trăi decât într-o lume în care se recunoaște pe-sine, deci într-o lume umană. Aceasta este constituită prin cultură. Creațiile culturale, bunurile care încorporează valorile, configurează Lumea ca umană în același timp, omul neputând trăi decât exprimându-și propria existență. Expresia este actul cultural, de creare sau receptare culturală. Astfel, putem afirma că ființa omului este ființă culturală.

Cuvinte cheie: filosofie, cultură, valoare

To define the culture is a difficult attempt, due to its ultra-wide extension, but also because of the variety of perspectives from which it has been addressed (anthropology, aesthetics, axiology, ethnology). Therefore, in this study we will reduce by an "époche" of the "spirit sciences" the examination to only a philosophical outlook. The method that we use is the phenomenological hermeneutics.

The two philosophical angles, that of metaphysics and that of 'weak ontology'(relativism) shape universes of discourse which have as a central and common focus culture as a way of being human. Through culture, the man is reported to the world and understands itself in the world. The man can only live in a world in which it recognizes itself, so in a human world. This is established through culture. Cultural creations, goods that embody the values, configure the world as human at the same time, the man can live only by expressing its own existence. The expression is the cultural act, of creation or cultural reception. Thus, we can say that human being is a cultural being.

Keywords: philosophy, culture, value

---

⁴ Doctorand, Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu - Motru”, Academia Română; email: dragostiberiu@yahoo.com

Conceptul de *cultură* este, deopotrivă, de generalitate maximă, cât și de complexitate, să că o definiție exhaustivă nu poate fi formulată. Însăși istoria conceptului este bogată și implică diverse perspective de comprehensiune a *culturii*.

Pentru determinarea conceptului de *cultură* vom pleca în analiza noastră de la *esența* (*Wesen*) ei fenomenologică, și anume, relația biunivocă *om-cultură*. Indubitabil, *cultura* este *expresia* omului, iar omul se manifestă prin *cultură*. Lumea umană este *cultura*, pentru că omul nu poate trăi într-o lume străină umanului, o lume în care să nu se regăsească, o lume care să nu fie „spațiul” posibilor-săi-de-a-fi. De asemenea, configurarea lumii se realizează prin *actele* omului, care sunt acte de *cultură*, prin care omul semnifică și introduce *sensul* în lume. Acel existențial „*In-der-Welt-Sein*” („a-fi-în-lume” al *Dasein*-ului) din *Ființă și timp* a lui Martin Heidegger îl putem interpreta ca „a-fi-în-orizontul-culturii”. Din punctul de maximă generalitate al filosofiei, cultura în extensiunea sa cea mai largă, înseamnă toate actele de semnificare ale lumii și obiectualizările lor în *bunuri-opere* valorice: opere de artă, filosofie, morală, știință, legi, instituții,

moravuri – într-un cuvânt întregul *univers uman*: „Orice temă care angajează direct sau indirect ființarea și destinul omului trimit imediat la *cultură*. ... Putem spune că, de fapt, condiția umană se regăsește, exprimată pe deplin în *cultură*.” (Marin Aiftincă, 2008, p. 9 și 13.)

Complexitatea conceptului provine și din multitudinea de perspective din care a fost abordat și care formează „științele culturii” (*Kulturwissenschaften* sau „științele spiritului”, cum le-a numit Wilhelm Dilthey): arheologia, istoria, etnologia, sociologia, antropologia culturală, psihologia, teoria și istoria culturii, istoria artelor, istoria religiilor, estetica, etica.

Restrângând extensiunea termenului la perspectiva filosofică, vom utiliza metoda fenomenologică (aplicată și de Ernst Cassirer): vom suspenda (*epoché*), perspectivele „științelor culturii” și particularitățile, contextele istorico-sociale ale culturii, și vom viza *esența* acesteia, anume relația biunivocă *om-cultură*.

Aplicând metoda fenomenologică, vom interpreta acest raport biunivoc intenționând cei doi poli fenomenologici: *noesa* și

noema și interconectarea lor. Și, pentru că, unul dintre principiile hermeneuticii, teoretizat de Hans Georg Gadamer, stipulează că orice interpret vine și pune întrebări din contextul său istorico-temporal, nici noi nu putem să ne sustragem propriului context cultural. Situația noastră hermeneutică este aceea promovată de postmodernism: ontologie „slabă”, renunțarea la meta-povestiri, cum numește François Lyotard metafizica (Jean-François Lyotard, trad. rom., 1993, p. 15), adică la transcendent și la transcendentalitate. De aceea, vom urmări istoria fenomenologică a conceptului de *cultură*, plecând de la comprehensiunile ei metafizice și până la cele ale postmodernismului (cu dimensiunile lui: relativismul și pragmatismul).

Este necesar, mai întâi, să precizăm *perspectiva filosofică* asupra *culturii* prin analiza raportului dintre cei doi termeni: *filosofie* și *cultură*. Identitatea tare dintre acestea este construită de filosoful român Vasile Băncilă. Acesta susține identitatea elementelor care formează universul de discurs atât al filosofiei, cât și al culturii: morala, religiosul și filosofia – „Cultura se realizează numai în complexul sufletesc în care găsim prezența transfiguratoare a cel puțin unuia

dintre acești factori. Atâtă cultură există, cât există sau morală, sau religie, sau filosofie.... Filosofia e totușa cu cultura, că e atâtă cultură câtă filosofie e implicată într-o formă de viață... Orice filosofie mare, completă, cuprinde o religie și o morală și, în esență, nici nu cuprinde altceva. În acest sens, cultura e filosofie.” (Vasile Băncilă, 1997, p. 54-55)

Un al doilea raport de concordanță, dar mai slab între *filosofie* și *cultură* este cel de ordonare. Însă, putem spune că este unul dinamic, de emergență și de speculum: filosofia emerge din cultură, dar o reflectă pe aceasta într-o formă superioară. Cultura dă filosofiei materialul multidimensional căruia filosofia, prin funcția sa reflexiv-generalizatoare, îi dă forma *universalității*, ca structură ontologică-existențială a raportului om-Lume. Dacă adoptăm limbajul hegelian, putem susține că filosofia reprezintă ajungerea la *conștiința-de-sine* a culturii, prin depășirea particularului (a contextului spațial-temporal, național).

Tinând cont de aceste precizări privind terminologia filosofică, putem urmări fenomenologic reperele istorice de comprehensiune a culturii. Prima direcție se constituie pe direcția

noemă-noesă și este plasată în cadrul metafizicii, deci a ontologiei „tari”. Reprezentanții cei mai de seamă sunt: Oswald Spengler, Leo Frobenius și Lucian Blaga.

1. Oswald Spengler construiește *morfologia culturii* ca metodă de comprehensiune a *culturii*. Deoarece cultura exprimă tot ce este uman, morfologia culturilor devine morfologia istoriei universale. Cultura are trei caracteristici esențiale: este transcendentă individului, este un organism viu și este sufletul cosmic. Ca organism viu, cultura are propriile ei legi de existență, parcurgând etapele devenirii biologice ale oricărui individ. Această perspectivă duală, metafizico-biologică, este explicată pe larg de filosoful german în *Declinul Occidentului*: „Culturile sunt organisme vii. Istoria universală este biografia lor generală... Există o creștere și o îmbătrânire a culturilor, popoarelor, limbilor, adevărurilor... Fiecare cultură are posibilitățile ei expresive noi, care germinează, se maturizează și dispar fără întoarcere.” (Oswald Spengler, 1996, trad. rom., p. 38 și 155)

Etapele *vieții* culturii sunt identificate în istorie ca fiind tinerețea – romanticismul gotic,

doricul lui Homer, arta veche creștină, arta primitivă arabă; maturitatea – Contrareforma, Titian, Mozart; bătrânețea – clasicismul și începutul *civilizației*, adică sfârșitul culturii.

Cultura, ca *suflet cosmic* se fenomenalizează în istorie printr-o *cultură particulară* proprie unei comunități umane. Astfel, fiecare popor are o cultură specifică, prin care se exprimă *sufletul său cosmic*, deci modalitatea proprie de a se raporta la Lume și de a se autoînțelege.

Utilizând *épochea* și generalizarea, Oswald Spengler identifică cinci simboluri originare ale sufletului cosmic, corespunzătoare marilor culturi ale omenirii. Simbolurile au în comun elementul de *spațiu* – ca *transcendental* al culturii. Cultura antică exprimă *sufletul apollinic* cu al său spațiu finit (corpul în sculptură, geometria euclidiană); cultura modernă manifestă *spiritul faustic*, cu spațiul nelimitat (arta fugii, barocul, cultura personală orientată către reflecție, memorii); arta arabă – *sufletul magic* (algebra, alchimia, religiile, mozaicul); cultura egipteană – *drumul* este simbolul spațial (*Cartea Morților*) și cultura chineză – *spațiul alveolar* (grădinile prin care omul vagabondează).

Ideea controversată și care a fost combătută ulterior de toți filosofii culturii este cea a necomunicării culturilor. Oswald Spengler susține faptul că noi nu putem înțelege o altă cultură (din alt spațiu geografic sau alt timp istoric), deoarece nu putem avea acces, nu putem „trăi” sufletul ei cosmic. Noi ne apropiem de o cultură străină cu propriile noastre categorii, ale propriului nostru „suflet cosmic” și astfel avem *iluzia* comprehensiunii. De exemplu, numărul zero din filosofia indiană, nu-l vom înțelege niciodată în adâncimea lui, din perspectiva gândirii faustice europene. Desigur, această interpretare, care face din cultură o monadologie, un univers de monade, este ușor de combătut, atât teoretic, cât și empirico-istoric.

În primul rând, orice cultură națională s-a format prin influența din alte culturi, cu alte cuvinte, nu se poate susține ideea unei culturi *pure*; și, totodată, orice cultură este dinamică, se menține în istorie prin raporturi de dialog cu alte culturi. În al doilea rând, sunt evidențele istorico-facturale de circulație și de influențare pregnantă a culturilor marielor religii (creștinismul), a motivelor și curentelor culturale (umanismul, romanticismul, postmodernismul), a ideilor politice. Deci, nu se poate susține

pluralitatea de culturi-monade despărțite prin hiatusuri ontologico-hermeneutice.

2. Leo Frobenius continuă morfologia culturii pe baza unor cercetări realizate pe populațiile din Africa, și la el, observăm marca puternică a metafizicii, mai ales în primele studii. „Sufletul culturii” este denumit de filosoful german „*paideuma*” – trimitere clară la metafizica greacă și la *formarea* sufletului individului. Astfel, *paideuma* este un suflet independent, care *in-formează* omul, îl pătrunde și-i constituie structura. Ea se manifestă în mitologie, tradiții, instituții, fiind „un al treilea regn” supraindividual, ca mediul spiritual în care trăiește și se formează omul. Putem spune că, *paideuma* este atât transcendentă individului, cât și transcendentală lui, deoarece îl modelează din interiorul conștiinței sale și are și un rol de ghid existențial: „... nu voința oamenilor dă naștere culturii, ci cultura îl re-învie pe om (îl pătrunde cu viața sa pe om)”(Leo Frobenius, 1920, trad.rom., 1985, p. 39) „... toate fenomenele culturii sunt interpretate ca fenomene de expresie a unui organism independent. Acest organism este « cultura » care nu a fost creată de oameni, ci doar « trăiește pe om »,

„îl pătrunde cu viața ei pe om.” (Leo Frobenius, trad.rom., 1985, p. 99)

Ca și la Oswald Spengler, *paideuma* are vârste: copilăria – unde predomină *magicul* (creația geniilor și a popoarele primitive), tinerețea – se caracterizează prin „idealism” și dihotomia „Eu”- „Lume”, maturitatea – este dominată de dimensiunea mecanicistă, rațiune utilitară. Aceste etape sunt identificate de Leo Frobenius și la nivelul structurilor sociale din comunitățile africane împărțite pe clase de vârstă: copii, tineri, bărbați și bătrâni.

Spațiul este și aici, factorul transcendental – determinant în distingerea culturilor. Leo Frobenius diferențiază două culturi-tip, paradigmă universale pentru toate culturile: „cultura hamitică”, spațiul său fiind „grotă” și „cultura etiopiană”, cu spațiul infinit. De aici, cele două sentimente-raportări la Lume/Cosmos: sentimentul grotelor și sentimentul vastității.

Ceea ce-l deosebește net de Oswald Spengler este *ideea mișcării și întrepătrunderii* culturilor. Pe o explicație de dinamică biologică, Leo Frobenius construiește mișcarea universală a culturilor astfel: „culturile înalte”

(*Hochkulturen*) care sunt „masculine” și „de coastă”, se deplasează și fecundează „culturile plate” (*Flachkulturren*), adică pe cele feminine și din interiorul continentelor. Rezultatul întrepătrunderii culturilor nu este unul biologico-fizicalist, ci este unul spiritual, însă, influențat de noul mediu. Cu alte cuvinte, este o *cultură nouă*, o nouă formă ontologică a paideumei. Leo Frobenius urmărește istoricitatea genezelor culturilor monumentele pe această schemă metafizico-biologică, pe direcția lor temporal-spațială de la est la vest: „Paideuma culturilor înalte s-a răspândit în lume și a modificat și mediul. Cultura înaltă s-a dezvoltat întâi în sudul Asiei, pe țărmurile Oceanului Pacific și cel Indian, apoi s-a extins spre Asia de Vest, regiunea estică a Mării Mediterane, Italia, Franța, Anglia. Cu fiecare modificare de spații, cultura a prezentat un chip nou. ... Schimbările mediului i-a corespuns o modificare în tectonica existenței.” (Leo Frobenius, trad.rom., 1985, p. 180). Formele istorice ale paideumei se constituie tocmai ca modificările noi apărute din întrepătrunderea culturilor: cultura este mitologie, în zona Pacificului, se transformă în religie în Asia de Vest iar în Mediterana devine filosofie greacă. Spre vest,

cultura ia forma ideii de stat imperial - Roma, iar în interiorul continentului, în revoluții sociale - Franța și economic mondială Anglia.

3.Lucian Blaga este filosoful culturii cel mai reprezentativ din spațiul gândirii românești. El construiește o morfologie a culturii, numai din perspectivă metafizică, opunându-se oricărei forme de biologism. În *Trilogia culturii*, putem interpreta cultura în următoarele ipostaze metafizice: de condiție ontologic-existențială a omului, de sens și de împlinire a omului și de transcendental al existenței. Prima ipostază constă în transcenderea imediatului de către om și plasarea sa în „orizontul misterului”. Depășirea datului și trăirea în problematizarea existenței sunt condițiile umanității omului: „A exista ca om înseamnă din capul locului, a găsi o distanță față de imediat, prin situarea în mister.” (Lucian Blaga, 1985, p. 442)

Cultura este sensul și destinul omului. Ea definește ființa omului, astfel încât, omul nu poate fi om în afara culturii. Prin poziționarea sa în orizontul misterului, el intră necesar în raport cu semnificația culturii și care nu este alta decât încercarea de revelare a misterului existenței.

Revelarea misterului este actul de cultură, propriu-zis, iar mijlocul său de exprimare este *metafora revelatorie* adică metoda prin care misterul, chiar și comprehendat, nu este redus la un obiect pozitiv. Astfel, cultura devine modalitatea proprie omului de a exista ca om: „Cultura nu este un lux, pe care și-l permite omul ca podoabă, care poate să fie sau nu. ... Ea este împlinirea omului. ... Este expresia vizibilă a existenței umane; nu e un suprapus al existenței omului, un arabesc nefolositor, tolerabil.” (Lucian Blaga, 1985, p. 443-444)

Cultura este un transcendent-transcendental. Ca transcendent ea se manifestă ca stil, ca matricea stilistică a culturii unui popor, care este supraindividuală și pe care creatorul nu o cunoaște la nivel tematic, obiectiv. Acest transcendent se trăiește ca transcendental inconștient. Inconștientul este, din perspectiva filosofului român, *cosmoidal*, fiind structurat în categorii abisale, care formează matricea stilistică. Aceste categorii nu au caracter de fatalitate, deoarece opțiunea valorică a unui creator poate să-l orienteze pe acesta spre categorii aparținând altor culturi decât cea proprie.

4.Ernst Cassirer este filosoful care schimbă vectorul

comprehensiunii culturii dinspre *noemă* spre *noeză*. Pentru că omul nu poate exista decât într-o lume constituită de el ca umană, funcția de bază a conștiinței este cea de *semnificare* (*Bedeutens*). Aceasta este constitutivă de *sens* și *simbol* și generează celelalte funcții transcendentale: funcția lingvistică, gnoseologică, a gândirii mitico-religioase, a intuiției estetice. Astfel, omul își constituie lumea, ca lume culturală, o înțelege și se înțelege pe sine în ea. Funcția de semnificare a lumii de către conștiință este funcția ce întemeiază actele de cultură și lumea simbolică. Nimic din lume nu se dă omului în stare pură, ci, afirmă Ernst Cassirer, orice obiect este primit prin categoriile conștiinței (limbajul, estetice, mitice, religioase, științifice).

Deci, putem spune că statutul culturii este întreit: ca funcție transcendentală, de semnificare de către conștiință, ca raport între conștiință și lume și ca univers uman. Adică, întreaga existență a omului și manifestarea sa. În linie hegeliană, Ernst Cassirer susține echivalența fenomenologică între *existența* omului și *exprimarea* sa. În acest sens, mergând mai departe, putem numi echivalența dintre cei doi termeni, *cultură*. Și,

nu doar raportul de echivalență, ci și *condiția* existenței și *exprimarea* care constituie Lumea. Cultura face lumea umană și omul să existe ca om. De aceea, omul este definit ca „animal symbolicum”, iar Lumea este în întregime simbol: „Omul trăiește într-un univers simbolic, nu într-unul pur și simplu natural. ... El trăiește așa de mult în formele limbajului, în opera de artă, în simboluri mitice și religioase, încât nici nu poate întrezări, nici nu poate afla nimic în afara interrelației acestor medii artificiale.” (Ernst Cassirer, trad.rom., 1994, p. 219)

Nu putem omite dimensiunea filosofiei cea mai importantă (pe lângă cea metafizico-ontologică) în analiza culturii, și anume: *axiologia*. Și aici, vom aborda problematica tot din perspectivă fenomenologică. Observăm astfel două curente de gândire: unul care pune accent pe *noemă*, deci o perspectivă metafizică tare, și unul pe relația *noesă-noemă*, cu o metafizică mai slabă.

Comun, însă, tuturor direcțiilor axiologiei, rămâne relația fenomenologică dintre *cultură* și *valoare*: cultura este ansamblul *manifestării* valorilor, iar valorile sunt *conținutul* și *scopul* culturii – „Cultura este o noțiune

axiologică... este esența bunurilor pe care le prețuim datorită valorii lor." (Heinrich Rickert, p. 154, apud Marin Aiftincă, 2008, p. 66)

1. Heinrich Rickert este cel care susține net transcendența valorilor: ele sunt *esențe* obiective, atemporale, autonome și universale. Ele se realizează în actele de creație ale omului și în bunurile obiective, dar nu depind de nici unele dintre acestea: „Valoarea este valoare fără orice considerare a unui existent. .... O valoare poate fi valabilă, fără ca un act de apreciere, care să o confirme, sau un bun, la care să adere undeva sau cândva, să existe cu adevărat.” (Heinrich Rickert, 1921, apud Nicolae Râmbu, 1997, p. 23)

2. Tudor Vianu, în *Introducere în Teoria valorilor*, menține universalitatea lor și anterioritatea ontologică și temporală față de bunuri. Ele sunt condiții de posibilitate ale bunurilor care le întrupează. Însă, filosoful român accentuează funcția transcendentală a *dorinței*, care generează actele de valorizare și de creare de bunuri valorice: „... Există valori generale pentru că pot exista acte deziderative identice. ... Generalitatea valorilor ... presupune multiplicitatea unor acte de dorință în întregime identice, ... conștiințe coincidente prin actele

lor de dorință.” (Tudor Vianu, 1998, p. 83).

3. Max Scheler este cel care, chiar dacă menține transcendența valorilor ca „esențialități” le originează funcționalitatea într-un apriorism al sentimentului, adică în *conștiința-de-valori*. Astfel, chiar dacă valorile sunt anterioare ontologic bunurilor, „neputând fi create sau distruse” (Max Scheler, 1966, apud Marin Aiftincă, 2011, p. 115), ele nu pot avea sens și semnificație fără *intuiția* conștiinței umane. Astfel, filosoful german se opune ipostazierii valorilor într-un cer platonician: „Ce ar fi de făcut dacă despărțim ordinea valorică de conștiința umană schimbătoare, dar cu toate acestea să recunoaștem o lume valorică fără un spirit în sine iubitor? Ar fi o absurditate.” (Max Scheler, trad. rom., 2001, p. 114)

Sentimentele valorilor au rol de ghid transcendental existențial. Ele configuroază lumea, determină ierarhiile axiologice ale comunităților umane și caracterizează ethosul unei epoci și al unei comunități.

În acest sens, putem sesiza un relativism pozitiv, să-l numim astfel, la Max Scheler, care reiese din faptul că *modalitățile-de-valoare*, adică modurile de „trăire” a valorilor este contextual istoric și social. O comunitate poate intui

anumite „profile” ale unei valori, o altă comunitate, alte „profile” ale aceleiași valori sau într-o perioadă istorică predomină anumite valori, în alta, alte valori. De exemplu, în Evul Mediu predominau valorile vitalității, cu al lor simbol, *eroul* și cele ale sacrului, având ca simbol *sfântul*. În perioada prezentă, predomină valorile agreabilului și dezagreabilului, accentuându-se pe un utilitarism imediat.

- *Postmodernismul* va radicaliza acest relativism, mergând până la ceea ce se numește *etnocentrism*. Premisele relativizării valorilor și a fragmentării culturii sunt: căderea metafizicii și pluralismul cultural. Postmodernismul suspendă valabilitatea tuturor conceptelor metafizice („rațiunea universală”, „adevăr obiectiv”, „transcendență”, „Ego transcendental”), și astfel valorile își pierd caracterul de universalitate și obiectivitate. De asemenea, pluralismul este tematizat și acutizat. Desigur, culturile sunt plurale și diverse, deci relative la comunități și contexte istorice. Însă, accentuarea pluralismului ca etnocentrism (definit ca identitate de sine, pliere asupra sinelui culturii proprii a unei comunități), conduce inevitabil la *separare*, ghetoizare

culturală, pulverizarea culturii și conflict inter-cultural.

- Prezentul nostru istoric ne plasează într-un orizont complex, care ne solicită o abordare atentă a conceptului de cultură. Trăim în mijlocul efectelor postmodernismului și resimțim atmosfera haotică, sincretică și fragmentară a culturii în care viețuim zi de zi. Recunoaștem „ontologia slabă”, prin lipsa reperelor ferme, universale ale culturii autentice.

De aceea, se impune o analiză filosofică a culturii care să răspundă necesităților prezentului nostru și, în același timp, care să ofere o cale de a ne oferi nouă în sine un viitor *uman* și nu *inuman*.

Concluzie: Pluralitatea culturilor trebuie repusă în discuție sub vechea formă a raportului Unu-Multiplu, dar în contextul actual.

În primul rând, este firească și necesară acceptarea *ideii-dat*, a presupoziției fundamentale filosofice, a *conștiinței-istorice*. De aici, deducem faptul că, orice cultură este *expresia* unei anumite comunități aflate într-un context spațial-temporal. Relativitatea culturii la comunitate a fost foarte bine subliniată de Wilhelm Dilthey: „Subiectele tuturor enunțurilor din științele spiritului sunt unități de

viață individuale, aflate în relații sociale. Ele sunt în primul rând, persoane particulare... Indivizii nu trăiesc izolați, ci se află în relații de familie, națiune, epocă.... Legea generală a relativității: abordările de către noi ale lumii, ca oameni, sunt condiționate, delimitate și incomparabile, astfel încât o istorie obiectivă, unică, este definitiv imposibilă." (Wilhelm Dilthey, 2002, p. 25-26 și 146)

În al doilea rând, „cultura la singular” se menține nu sub chipul unei *esențe* metafizice tari, dogmatice, ci sub forma unui transcendental-existențial. Adică, drept *mod-de-a-exista* a omului, de a se manifesta pe sine în Lume, manifestare prin care înțelege Lumea și se poziționează în ea prin autocomprehensiune.

Pe lângă această *unitate* transcendental-existențială, cum am numit-o, a culturii, mai putem identifica și o unitate dată de anumite constante pan-umane, universale, de valori ale umanității. Această perspectivă a fost deschisă de gânditori americani contemporani, care s-au opus, în special, relativismului moral. Există o „minimă moralia” caracteristică oricărei societăți: în orice comunitate faptele ilegale și imorale sunt condamnate (furtul, omorul). Ele sunt „dispoziții

universale care pot fi găsite în toate culturile”, (James Wilson, 1993, p. 225) pentru că nici o comunitate nu poate acționa împotriva vieții.

Nu doar injoncțiuni negative alcătuiesc *comun-ul* umanității, ci și valorile pozitive care funcționează ca ghid existențial-comunitar: „... nu se dictează sau se forțează oamenii să adopte certe valori, ci să găsească valori pe care le împărtășesc, în ciuda diferențelor politice, religioase, culturale. ... Exemple de astfel de valori sunt *natura* și *valoarea vieții înseși*. Acestea implică condiții obiective și materiale: prezența hranei, apei, resurse, securitate.” (William Sweet, 2002, p. 15)

Nu în ultimul rând, unitatea culturii reiese și din mesajul ei universal, astfel încât se poate vorbi de cultură universală. Toate creațiile care au intrat în patrimoniul universal exprimă *situatii* comune tuturor oamenilor, indiferent de timpul istoric sau contextul social. Desigur, ele sunt interpretate din orizonturile specifice culturale: „... Opere filosofice au fost traduse și și-au dovedit puterea de penetrație în toate culturile. Ideologiile și doctrinele au fost concepute cu scopul unei largi difuzări. ... Citim pe Platon, Homer, Horațiu, Shakespeare, Goethe, autorii

chinezi, romancierii latino-americanii, uitând de matricea culturală care i-a generat." (Mircea Malița, 1998, p. 230)

Astfel, *cultura* se fenomenalizează în istorie prin *cultiuri* etnice, naționale, regionale, care exprimă identitatea proprie fiecărei comunități umane: „Din punct de vedere empiric, realizarea culturii este marcată de condiționări temporale și spațiale. Aceste condiționări au determinat relativizarea și pluralizarea culturii.” (Marin Aiftincă, 2011, p. 179)

Dar, *pluralitatea culturii* se originează și exprimă, în același timp, *unitatea culturii*. Pluralismul, înțeles ca „unitate în diversitate”, este programul filosofic actual care răspunde cel mai bine nevoilor prezentului. El se opune etnocentrismului fragmentar prin susținerea deschiderii culturilor prin *dialog* și *toleranță*. De asemenea, el nu neagă diversitatea culturilor, dar pune accent pe *comun-ul lor, comun al umanității* omenirii. Totodată, el se dezice, ca orice dogmatism, de totalitarismul cultural, prin afirmarea influenței teoretico-empirice a culturilor între ele și nu prin privilegierea vreo uneia.

Deci, putem susține în urma acestui scurt istoric fenomenologic

asupra culturii faptul că aceasta nu este o juxtapunere, un conglomerat de creații, ci ea este *modalitatea-de-a-fi* a omului în Lume și modul de a-și constitui identitatea și apartenența la comunitate. Și, nu în ultimul rând, cultura este calea de comunicare și comuniune a oamenilor *întru umanul* din ei însiși.

Bibliografie:

Ernst Cassirer, *Eseu despre om*, trad. rom. Const. Coșman, București, Editura Humanitas, 1994

Heinrich Rickert, *Grundprobleme der Philosophie*, Tubingen, apud Marin Aiftincă, *Filosofia culturii*, București, Editura Academiei Române, 2008

Heinrich Rickest, *Der Gegenstand der Erkenntnis. Einführung in die Transcendental philosophy*, Tubingen, 1921, apud Nicolae Râmbu, *Filosofia valorii*, București, Editura Dialectică și Pedagogică, 1997

James Wilson, *The Moral Sense*, New York, Free Press, 1993

Jean-François Lyotard, *Condiția postmodernă*, trad. rom. C. Mihali, București, Editura Balet, 1993

Leo Frobenius, *Însemnările personale. Cercetarea mecanicistă și cea intuitivă* (1920), în vol. *Paideuma*, trad. rom. I. Roman, București, Editura Meridiane, 1985

- Leo Frobenius**, *Studiu Paidematic*, în vol. *Paideuma*, trad. rom. I. Roman, Bucureşti, Editura Meridiane, 1985
- Lucian Blaga**, *Geneza metaforei și sensul culturii*, în *Trilogia culturii, Opere*, vol. 9, Bucureşti, Editura Minerva, 1985
- Marin Aiftincă**, *Filosofia culturii*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008
- Marin Aiftincă**, *Perspective filosofice*, Editura Academiei Române, 2011
- Max Scheler**, *Der Formalismus in der Ethik und die materiale wertethik, Nemer Versuch de Grund legung eines ethischen Personalismus*, Munchen, 1966, apud Marin Aiftincă, *Perspective filosofice*, Editura Academiei, Bucureşti, 2011
- Max Scheler**, *Pozitia omului în Cosmos*, trad. rom. Alex Boboc, Piteşti, Editura Paralela 45, 2001
- Mircea Malita**, *Zece mii de culturi. O singură civilizaţie*, Bucureşti, Editura Nemira, 1998
- Oswald Spengler**, *Declinul Occidentului*, vol. I, trad. rom. I Lascu, Craiova, Editura Beladi, 1996
- Tudor Vianu**, *Introducere în Teoria valorilor*, în vol. *Filosofia culturii și teoria valorilor*, Bucureşti, Editura Nemira, 1998
- Vasile Băncilă**, *Sensul culturii și « culturalizarea » satelor*, în vol. *Filosofia vîrstelor*, Bucureşti, Editura Anastasia, 1997
- Wilhelm Dilthey**, *Esența filosofiei*, trad. rom. R. Pârvu, Bucureşti, Editura Humanitas, 2002
- William Sweet**, *Philosophy, Culture and The Future of Traditions*, în vol *Philosophy, Culture and Traditions*, vol. I, 2002, Canada

DEZINFORMAREA, instrument al liderilor sau actorilor decizionali
DISINFORMATION, instrument of leaders or decision-makers
Delia LENGHEL

Abstract: The disinformation campaign is a non-military measure for achieving political goals, by using false data and destabilising propaganda. Often, outright lies are deployed, aimed at denigrating a particular person, political group, government or intergovernmental organisation, as well as NGOs, mainstream media, elites, experts, the "establishment", and those taking initiatives to counter disinformation. Both terms, propaganda and disinformation, arouse similar feelings of negative connotations and false, misleading, manipulative communication.

Another strategy is to spread as many conflicting messages as possible, in order to persuade the audience that there are so many versions of events that it is impossible to find the truth. A disinformation campaign, just like any other PR campaign, works over time by building familiarity with and acceptance of its messages, through multiple channels; sowing mistrust in mainstream media, authorities, or any solid sources of information in general.

The expansion of access to information around the world through new mass communication technologies has made control of information flow difficult. Contradictorily, this is not disadvantageous for disinformation. On the contrary, it has become much technologically easier to distribute an even larger quantity of messages.

According to Goebbels, a malign expert in propaganda practice, "propaganda must be simple and repetitive. Where propaganda aimed at foreign countries was difficult to distribute in the 20th century, with the coming of Internet and the digitalization of the media, this process has become childishly easy.

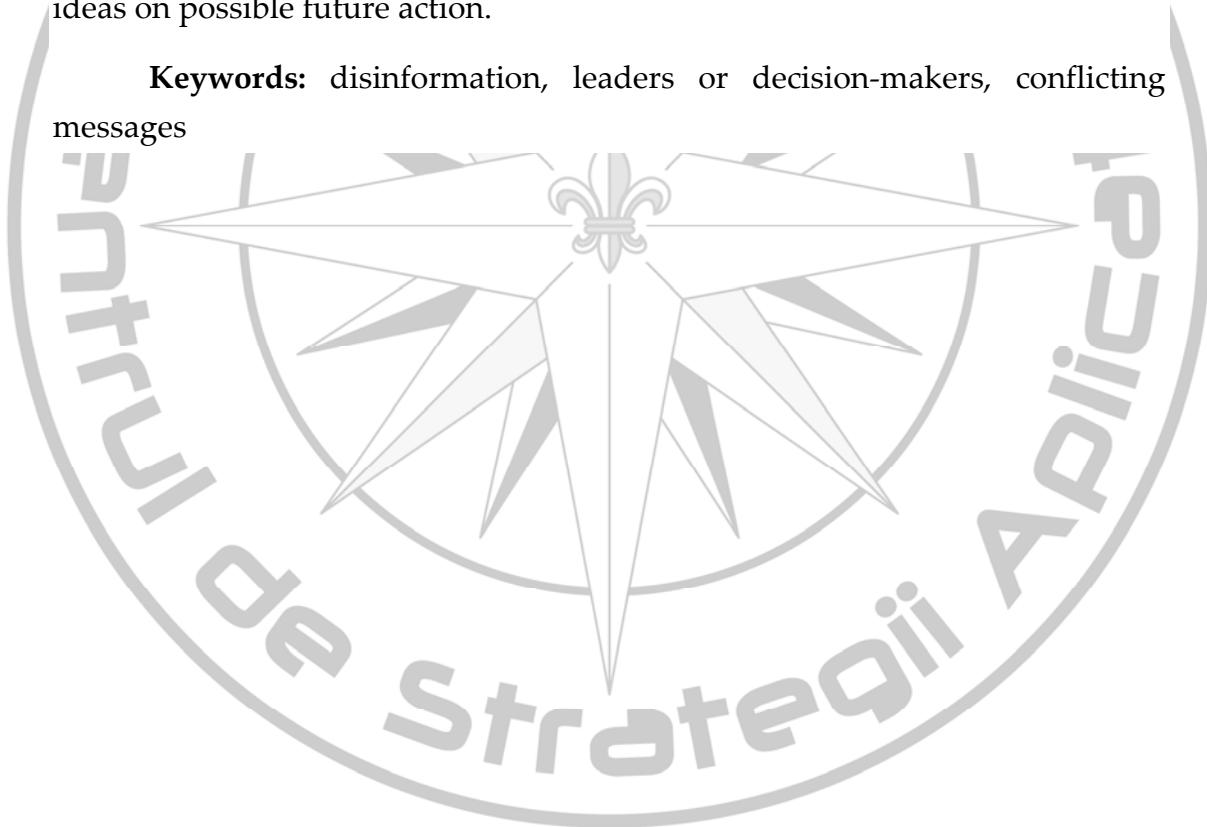
In the course of a century, many people from all over the world, from popes to presidents, from countries to international organisations, witnessed the disinformation skills of the Cheka/GPU/NKVD/KGB/FSB and the implementation of active influence measures in the service of Russian foreign policy.

Russia is waging its war with Europe, using new tools, like social media, but with old KGB tactics, according to Marius Laurinavicius, senior expert at the Vilnius Institute of Policy Analysis. "We are at war with Russia. It's a different war: There are no tanks or fighters. It's their perception, not mine".

In general, it is customary for foreign intelligence services to be created on the basis of collected information to advise a country's political authorities in matters of foreign relations. It's up to security professionals to protect enterprise resources from becoming pawns in disinformation schemes and to make sure they are focusing on the true problems facing their organizations.

All stakeholders (including citizens, social media platforms, news organisations, researchers and public authorities) can contribute with views on the scope of the problem, assessments of already existing measures and ideas on possible future action.

Keywords: disinformation, leaders or decision-makers, conflicting messages

Informația este materia primă pentru toate formele de acțiune, importanța ei fiind covârșitoare în luarea oricărei decizii.

Trecerea timpului confirmă adevărul și nu face altele decât să nuanțeze, să complice și să remodeleze tot ceea ce presupune informarea. Încă din vremea generalului grec Epaminonda, informația se compara cu acel instrument prin care comandantul intuieste gândurile și grupările adversarului. Fără informație, planurile ce conțin analize de ordin tactic și strategic devin simple însemnări și emanații ale gândurilor. Informația este baza oricărei acțiuni armate. Între informație și securitate se crează un lanț care ține de capacitatea statului pentru a respinge acțiunile adversarului potențial, dar și de menținere a independenței statale.

De cele mai multe ori, informarea se echilibrează prin dezinformare. Conceptul de dezinformare îmbracă și formele derivate (propagandă, diversiune) și presupune un sumum de acțiuni și intenții menite să dezorganizeze un sistem de conducere, să inducă

în eroare o inițiativă de atac într-un punct decisiv, să discreditze imaginea adversarului în fața opiniei publice internaționale, să uzeze și să hărțuiască pe adversarul care intenționează să dezvolte ofensiva, în dispozitivul propriu de apărare. Dacă îl aducem în discuție pe analistul Alvin Toffler, atunci conchidem faptul că informația este *piatra unghiulară* a întregii vieți sociale, dar cel mai mult contează pentru securitatea statului.

Cresterea numărului de mijloace de comunicare în masă, precum și diversificarea și perfecționarea tehniciilor, au făcut ca dezinformarea să devină una dintre cele mai mari probleme ale umanității. O dovedă în acest sens, este data de numărul mare de lucrări consacrate subiectului, literatura de specialitate străină, dar și românească, abundând în astfel de scrieri.

Există și contradicții vis-a-vis de ceea ce e sau nu dezinformare. Presa protestează și consideră greșit folosit termenul în situații ce țin de omisiunea, alterarea sau manipularea faptelor de către mijloacele de informare în masă.

Specialiștii externi susțin că tocmai aici apare pericolul cel mai mare.

În ansamblul său, dezinformarea a fost catalogată drept un act antisocial, argumentându-se acest lucru prin indicarea interdicției generate de natura sa. Ea împiedică orice schimb interuman. S-a punctat însă un lucru foarte clar.

Dezinformarea nu poate fi considerată un instrument al liderului sau actorilor decizionali, decât dacă are loc în manieră deliberată.

Motivele pentru care actorii jocului social apelează la ea sunt dintre cele mai variate. Vorbim despre dezinformare utilizată pe fondul friciei sau a slăbiciunii umane, atunci când este sesizată o Miză de amploare sau un pericol în ceea ce privește confruntarea deschisă. Unii consideră dezinformarea drept un mijloc de economisire a resurselor, indicându-se faptul că ea duce la victorie cu forțe minime, perceptia umană fiind orientată spre a crede că victimele agresiunii psihice sunt mai puțin victime decât cele ale agresiunii.

Strategii au arătat din totdeauna că dezinformarea, ca instrument al liderului sau actorului decizional oferă avantaje imediate, de cele mai multe ori chiar decisive, dacă este aplicată cu succes întreaga strategie. Se arată că ea este o redutabilă forță de distrugere, însă suntem avertizați că inițiatorul nu este sub nicio formă scutit de retorsiune. Utilizând însă principiile secretului, dezinformarea poate deveni periculoasă, chiar fatală pentru o societate, determinând-o să piardă contactul cu realitatea. Specialiștii legitimează și recomandă folosirea dezinformării de către lideri și actori decizionali doar ca urmare a unei bune cunoașteri a perspectivelor politice și strategice pe termen lung și mediu.

Despre rolul și locul informației în actul de conturare a deciziei, nu putem vorbi la modul ilar, mai ales astăzi, când ea este omniprezentă. De asemenea, intervențiile noastre discursive nu au pretenția de inedit în domeniul, chiar dacă vectorul de forță este către securitate și apărare. Intentia este aceea de a reactiva necesitatea

cunoașterii circuitului informațional în procesul decizional, dar și cealaltă parte mai puțin plăcută, cum ar fi detectarea, discriminarea, identificarea și interpretarea eronată a informației, motiv pentru activarea celuilalt concept — dezinformarea.

DEFINIREA ȘI EXEMPLIFICAREA CONCEPTELOR OPERATIVE

Nu putem vorbi despredezinformare ca instrument al liderului fără a defini unele noțiuni. Când spunemdezinformare avem, automat, înspute termeni precum client, agent, studiu de piață, suport, transmițător sau temă.

Termenul dezinformare provine din rusescul Dezinformatsiya. Cuvântul rusesc a fost folosit pentru prima dată după Al doilea Război Mondial, de către sovietici, pentru a desemna aşa-zisa activitate capitalistă de aservire a maselor populare. Ulterior termenul a fost preluat de către engleză cu sensul de scurgere deliberată de informații cu intenția de a induce în eroare, ajungând în 1974 și în Franța. Aici a fost folosit pentru a defini folosirea

tehnicielor de informare, în special cele în masă, pentru a induce în eroare, a ascunde sau a distorsiona faptele.⁵

Dicționarul de sociologie definește dezinformarea drept *orice intervenție asupra elementelor de bază ale unui proces comunicational care modifică deliberat mesajele vehiculate cu scopul de a determina la receptori anurnite atitudini, reacții, acțiuni dorite de un anurnit agent social.*

O altă definiție uzitată spune despre fenomen că este „*acțiunea emițătorului care provine din ansamblarea sermnelor cu intenția de a micșora, suprirma sau a face imposibilă corelarea reprezentării receptorului cu realitatea originalului.*”⁶

Revenind la Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS), locul de naștere al termenului dezinformare, descoperim în Enciclopedia Sovietică din anul 1952 următoarea definiție: „*propagarea de informări false cu scopul de a crea confuzie în rândul opiniei publice este practicată de presa și radioul capitalist ...este un*

nou război pregătit de blocul imperialist impotriva politicii pacifiste a URSS." Definiția dată de Enciclopedia Sovietică este, paradoxal, un bun exemplu de dezinformare.

Unul dintre cei mai mari exegeți ai dezinformării, Henri-Pierre Cathala, afirma: „în mediul sovietic, încă din anul 20, dezinformarea desemna un arsenal de mijloace cunoscute sau oculte destinate influențării guvernelor străine, discreditării opozanților politici, în special emigranții, subminării încrederii între aliații ostili Uniunii Sovietice, falsificării aprecierilor adversarilor privind realitatea Sovieticii sunt considerați, în majoritatea cazurilor, cei care conduc jocul”.

Elemente ale noțiunii de dezinformare

Dezinformarea prezintă o serie de notiuni conexe, care fac posibilă explicarea

de funcționare a acesteia. Se identifică astfel clientul, agentul, studiul de piață, suporturile, transmițătorii, tema, amplificatorii (cutiile de rezonanță) sau ținta. Analizând termenii, este lesne de

identificat zona din care a fost preluat conceptul. Deși este folosită de milenii, bazele sale fiind puse în secolul V î.Hr. de către generalui Sun Tzu, se consideră că dezinformarea modernă își trage rădăcinile din marketing.

Clientul este entitatea care beneficiază de pe urma dezinformării. Acesta se poate confunda, în special în zona politică și diplomatică de utilizare a instrumentului în discuție, cu subiectul dezinformării. Spre exemplu, în cazul diplomației, acesta este statul care achită costurile unei campanii de dezinformare desfășurată de un organism specializat (agenție de publicitate, biroul unui lobbist etc.) pentru a deveni mai atractiv (turistic, economic etc.) față de posibilități parteneri.

Agentul este de mai multe tipuri. Agentul principal este cel care se ocupă de conceperea strategiei de dezinformare, fiind direct răspunzător de rezultatele unei astfel de campanii. El se poate confunda cu agenția de publicitate, de informații etc. Un alt tip de agent este cel de influență. Acesta este, în general, o persoană cu un nivel de

credibilitate ridicat în zona unde se vrea a fi declanșată campania de dezinformare. El poate fi, de exemplu, un senator american, bine-văzut de către colegii săi, cooptat de către Ministerul Afacerilor Externe al României, pentru a face lobby în vederea schimbării regimului de vize.

O altă dovedă a faptului că dezinformarea împrumută o serie de tehnici din marketing este prezența *studiului de piață*. Teoreticienii și practicienii dezinformării susțin că liderii sau actorii decizionali trebuie să disponă de dezinformare numai după aplicarea unui studiu de piață minuțios, care să evidențieze cel mai bun suport al

dezinformării, precum și alte detalii ale acesteia, stabilite în funcție de segmentul țintă (tineri, bătrâni, oameni cu studii sau persoane nepregătite).¹

Un element important al unei campanii de dezinformare este *suportul*. Acesta este cel care face ca grupul țintă al dezinformării să „înghită momeala”, nu doar „să ia la cunoștință”. Așa cum vom arăta mai departe în lucrare, suportul unei acțiuni de dezinformare poate fi reprezentat de o

emisiune radiofonică, ce are un impact considerabil asupra opiniei publice.

Transmițătorii sunt asimilați în cazul dezinformării cu mijloacele de comunicare în masă. Fără a zăbovi prea mult asupra lor, apriori se poate stabili că sunt indispensabili campaniei și totodată pot fi transformați în țapi ispășitori. Dacă ținta realizează că este victimă unei campanii de dezinformare, agentul va face în aşa fel incât, spre exemplu, vinovatul acestei acțiuni să fie considerat un ziar ce vehiculează subiectul campaniei sau chiar jurnalistul ce publică articolul prin care se vizează dezinformarea opiniei publice.

Tema unei campanii de dezinformare este sinonimă cu subiectul ei. Se alege întotdeauna un subiect simplu. El este ușor de asimilat de către subiecți și accesibil tuturor celor atrași în cursa dezinformării. Este componenta cu cele mai mari variații. Agentul de influență poate omite difuzarea informației, poate să o transmită incomplet sau într-o manieră tendențioasă, poate merge până la a minți complet referitor la

subiectul dezinformării. O tehnică mai elaborată ține de suprasolicitarea subiectului prin suprainformare. Astfel se pierd din vedere detaliile importante, apelându-se de multe ori la comentarii subiective. Se consideră a fi foarte important ca tema să nu fie complet rațională. Studiile arată că acest lucru duce la creșterea şanselor de reușită a operațiunii.

Dacă un candidat la președinție are interesul de a atrage de partea sa cetățenii cu dublă cetățenie, tema dezinformării va consta în lansarea ipotezei conform căreia, dacă acesta va fi ales condițiile de dobândire a cetățeniei vor fi mai lejere decât cele existente.

Tema nu este lăsată să își facă efectul independent. Ea trebuie reluată de un număr de *cutii de rezonanță*. Acestea sunt reprezentate de persoanele care percep mesajul diseminat în cadrul campaniei de dezinformare și îl transmit aşa cum e mai departe, rezultând amplificarea efectului dezinformării. Gestionarea, recrutarea și monitorizarea acestor cutii de

rezonanță intră în atribuțiile agentului de influență. S-a stabilit că nu este suficientă existența unui singur astfel de element.

În cadrul unei întreprinderi are loc un protest spontan. Pentru stingerea lui este cooptat administratorul. În această situație el este agentul de influență. Clientul dezinformării este reprezentat de către membrii Adunării Generale a Acționarilor. Agentul de influență va recurge la ajutorul șefilor de compartimente. Aceștia sunt persoane bine văzute de către salariați, totodată oameni care au încredere în deciziile administratorului. Șefii de compartimente sunt cutiile de rezonanță.

Opinia publică este asimilată în operațiunile de dezinformare cu *ținta*. Aceasta se află în strânsă legătură cu un alt element, studiul *de piață*. Cel din urmă este folosit pentru a determina toleranța țintei. „Uneori este necesar a crea inițial prejudecăți (...) pentru viitoarea campanie de dezinformare, urmând ca apoi să se lanseze campania.”¹¹

Uniunea Sovietică jocid dezinformării

Practicând dezinformarea, Uniunea Sovietică a înregistrat o perioadă lungă de timp cele mai mari performanțe, reușind să inducă în eroare, să semene confuzie sau să tensioneze relațiile internaționale. Unele astfel de subterfugii au înregistrat un impact considerabil asupra afacerilor globale, altele având însă consecințe grave asupra intereselor sovietice. Conform unor cercetători, Uniunea Sovietică a căzut în cele din urmă în propriile plase ale înșelăciunii.

În 1964, *Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti* (KGB una dintre agențiile naționale de securitate a URSS) s-a folosit de *Státní Bezpečnost* (StB — serviciul de securitate al Cehoslovaciei) într-o operațiune vastă de dezinformare. Toamna aceluia an a fost momentul declanșării unei operațiuni menite să deterioreze relațiile dintre Indonezia și Statele Unite. Prinț-un ambasador indonezian, recrutat prin celebra tehnica a „borcanului

cu miere” (compromiterea prin oferirea de plăceri sexuale), cehii au reușit să trimită în zona președintelui Sukarno o serie de documente falsificate ce indicau un complot al Central Intelligence Agency (CIA) împotriva sa.

Unele documente susțineau că agenția americană planuia asasinarea președintelui indonezian, altele că ar exista un plan american-britanic de a invada Indonezia prin Malaezia.

Sovieticii și cehoslovaci 1-au evaluat pe Sukarno înainte de operatiune și au concluzionat că este instabil emoțional, cu ușoare tendințe paranoice, deci, cu suficiente „calități” pentru a înghiți momeala. Exact așa cum a fost prognozat de către ofițerii celor două state, președintele indonezian a lansat o serie de declarații antiamericane. Acestea au fost difuzate mai departe de agenții de influență, o serie de jurnaliști pe statul de plată al KGB și StB, amplificate de Radio Moscova și redate indonezienilor. Mulțimile furioase au luat cu asalt sediile firmelor americane din Djakarta. Statul a fost cuprins de un puternic curent

antiamerican, iar influența SUA a fost eradicată.

Dar, după cum susținem și prin intermediul acestei lucrări, lucrurile au luat o turnură defavorabilă clientului operațiunii. Artizanii acestei mașinații au omis detalii foarte importante, ce țin de efectele pe termen mediu și lung al activității lor. Acțiunea a dus la intensificarea influenței chineze în zonă. Încurajați de aceste aspecte, dar și de climatul pe care rușii și cehoslovaci îl-au creat, comuniștii indonezieni au conchis că e momentul prielnic pentru o lovitură de stat. În data de 30 septembrie 1965, au omorât șase generali și au încercat să preia puterea.

Retorsiunea armatei s-a concretizat prin uciderea a câteva zeci de mii de comuniști și anihilarea totală a Partidului Comunist Indonezian, unul dintre cele mai mari din lume. Statul indonezian, ce până nu de mult părea că va aluneca pe panta comunismului, a ieșit din această situație mai puternic și determinat să își păstreze independența.

De la doctrină de partid, la instrument

*al liderului sau
actorului decizional*

În ciuda fiascului din Indonezia, liderii sovietici nu s-au arătat dispuși să renunțe la dezinformare, transformând-o în instrument de politică națională. Practicarea acesteia este moștenită de URSS de la Vladimir Ilici Lenin. Admirând teroarea, el a elogiat armele otrăvite ale înșelăciunii, duplicității și calomniei:

"Comunismul trebuie să fie pregătit să facă orice sacrificiu și, dacă este necesar, chiar să recurgă la orice fel de scheme de viclenie și stratageme, să utilizeze metode ilegale, să se sustragă să ascundă adevarul Partea practică a politicii comuniste este de a incita pe unul față de altul[n.a. - prin sintagma „unul față de altul”, Lenin face referire la dușmanii comunismului] Noi comuniști, trebuie să ne folosim de o țară impotriva alteia... Cuvintele mele au fost calculate pentru a evoca ura, aversiunea, nu pentru a-1 convinge, ci pentru a distrugă organizarea adversarului, nu pentru a corecta greșeala unui adversar,

ci pentru a-l distruge, pentru a-l rade de pe fața pământului. Această formulare este într-adevăr de o asemenea natură. Încât să provoace cele mai rele gânduri, cele mai grave suspiciuni cu privire la adversar."

Principiile leniniste în discuție au dus la evoluția conceptului sovietic de dezinformatsiya sau dezinformare. De aici încolo, rușii definesc dezinformarea drept *diseminarea de informații false provocatoare*. Așa cum a fost ea utilizată de KGB, dezinformarea este mult mai complicată decât lasă impresia definiției. Ea implică distribuirea de către agenți a unor documente falsificate sau fabricate, scrisori, manuscrise, fotografii, răspândirea de zvonuri greșite sau malițioase, respectiv de informații false. S-a mers până la „clonarea” vizitatorilor Uniunii Sovietice sau acte de natură fizică săvârșite pentru efectul lor psihologic. Tehnicile enunțate au fost folosite pentru a influența politica altor state, pentru a perturba relațiile dintre acestea, pentru a submina încrederea altor națiuni în liderii și

instituțiile lor, pentru a discredită indivizi sau grupuri ce se opuneau politicii sovietice, pentru a însela străinii cu privire la intențiile sovieticilor sau a condițiilor de trai din Uniunea Sovietică și uneori chiar pentru a masca neregulile și gafele ce țin de activitatea KGB-ului.

Unii specialiști susțin că dezinformarea și propaganda coincid, însă părerea majorității este că prima diferă de a doua prin faptul că adevărata sursă a primului fenomen este ascunsă și că de cele mai multe ori, această strategie presupune acțiuni clandestine. Dovadă stă faptul că liderii sovietici și-au schimbat întotdeauna aparatul clandestin responsabil cu dezinformarea.

Până în 1959, când KGB-ul a creat un departament complet dedicat acțiunilor de dezinformare, Chrezvychaynaya Komissiya (CEKA — prima dintr-o succesiune de servicii statale de securitate ale URSS) și succesorii acestui organism au avut de fiecare dată un birou care se ocupa cu studierea, aplicarea și gestionarea acestui

fenomen. După 1959, de dezinformare s-a ocupat Departamentul D din cadrul Directiei 1 a KGB.

Primul șef al acestuia a fost generalul Ivan Ivanovich Agayants, un armean ce îmbina puritanismul personal cu înclinatia spre cruzime profesională. Acesta a încropit o echipă de aproximativ 50 de offfteri la Lubyanka și alti 15 — 20 la Karlshorst, reședința KGB din Berlinul de Est. El a primit ulterior autorizația de a angaja drept consultanți cercetători, tehnicieni și militari, ori de câte ori era cazul.

După moartea lui Agayants, ca urmare a unei reorganizări survenite în 1968, Departamentul Dezinformare a devenit Departamentul A, căpătând un statut privilegiat în cadrul Directiei Externe. Tot atunci s-a produs și o lărgire considerabilă a schemei de personal.

Ofițerii Departamentului Dezinformare erau trimiși de foarte multe ori în misiuni externe. Chiar Agayants a fost infiltrat în 1963 în Suedia și în 1965 în Pakistan. În același an a ajuns și în Indonezia. Periodic, vizita Europa de Est pentru a inspecta departamentele specializate în dezinformare din statele satelit. Adjunctul său, Sergei Aleksandrovich Kondrashev, a fost delegat în anul 1966 la Bonn, pentru a identifica

„material” utilizabil la calomnierea liderilor politici vest-germani. Un alt ofițer de vază al departamentului, Yuri Ivanovich Lyudin, folosindu-se de aliasul Modin, a stat zece luni în New Delhi pentru a pregăti falsurile diseminate de KGB în 1967, cu scopul de a influența scrutinul din India aceluia an.

Alți ofițeri instruiți pentru activități de dezinformarea, precum Vladimir Aleksandrovich Chuchukin, prim secretar al Uniunii Sovietice la Organizația Națiunilor Unite, erau în permanentă stationați peste hotare. Totuși, practica standard pentru misiunile externe era ca Departamentul A să se bazeze pe offfterii structurilor din statele satelit. Se foloseau uneori chiar de sabotorii din Departamentul V sau de diplomații sovietici cu o imagine bună în statele capitaliste.

ELEMENTE DE IMPLEMENTARE ȘI CONTRACARARE A DEZINFORMĂRII

Una dintre cele mai răspândite forme a dezinformării este zvonul. Acesta este, probabil, cel mai simplu instrument, fiind la îndemâna oricui. Este practicat atât la nivel înalt, la nivel politic, diplomatic, economic, cât și de către omul simplu.

Putem vorbi aici de liderul politic al unui partid de opozitie care

împrăștie zvonul că președintele unui stat are o boală incurabilă, în ideea de a-i submina puterea. Un alt caz de dezinformare prin zvon poate fi cel al unei companii de produse lactate ce își dorește penetrarea unei piețe străine, în care o companie a altui stat este lider. Prima companie va folosi expertiza serviciilor secrete a statului din care provine, pentru a răspândi zvonul conform căruia, produsele celei de-a doua firme sunt infestate cu dioxină.

Dacă e să dăm un exemplu și din sfera „micro” a dezinformării, referitor la modul în care ea este folosită de unii dintre semenii noștri, putem să o facem manieră ilără, dar cât se poate de reală. Lui Ion îi place de Maria, însă aceasta este curtată și de vecinul Gheorghe. Cum resursele lui Gheorghe sunt peste cele pe care Ion își permite să le utilizeze pentru a-și atinge scopul, acesta decide să apeleze la dezinformare. Prin intermediul lui Vasile, în situația dată agent de influență, persoană în a cărui judecată Gheorghe are mare încredere, Ion răspândește zvonul că Maria ar fi o femeie de moravuri ușoare.

*Distorsionarea
informației
particularitățile ei în
cazul dezinformării de
tip „zvon”*

Distorsionarea informației în cazul zvonului prezintă trei dimensiuni. Ele sunt nivelare, accentuare și asimilare.

Nivelarea informației gestionate de zvon survine cu intenția de a determina o mai bună înțelegere și transmitere a acesteia. Putem vorbi de un efect tip „telefonului fără fir”. Cu cât informația este vehiculată mai mult, cu atât ea devine mai scurtă și mai ușor de înțeles. Această formă de distorsionare respectă trei reguli:- *cu cât o povestire este mai scurtă mai concisă, cu atât are șansa să fie reprodusă mai fidel.,*

- cu cât subiectul are mai puține detalii între care să aleagă, riscul distorsiunii ulterioare, scade;

- relatarea devine atât de scurtă încât este memorată mecanic, lucru care conferă rapiditate circulației (așa se explică rapiditatea cu care circulă din om în om) 5,

Ultima afirmație este întărită de psihologia comunicării. Ea consacră ideea că atunci cand sursa informării este uitată, şansele ca un individ să transmită o informație mai departe cresc, convins fiind de corectitudinea totală a ei. Lipsa detaliilor asupra informației cuprinse în zvon, prin scurtarea acesteia, duce la același efect.

Unele detalii ale informației vehiculate prin intermediul zvonului sunt uitate, cele memorate fiind limitate. Acest efect poartă denumirea de **accentuare**. În cazul utilizării zvonului ca element de influență psihosocială, accentuarea reprezintă o variabilă controlată. Ea se află în strânsă legătură cu nivelarea. Fenomenele produse de aceasta sunt:

„- reținerea de cuvinte, imagini sau simboluri bizare sau frapante;

- adoptarea unei forme numerice, detaliile accentuate multiple în povestire;

- plasarea desfășurările evenimentului la timpul prezent, în general într-un cadru dinamic, spațio-temporal.”²

O variabilă ce se recomandă a fi determinată înainte de utilizarea zvonului este **asimilarea**. Ea este definită de modul în care zvonul este percepțut, raportat la atitudinile, aspirațiile și motivațiile cutilor de rezonanță sau a țintelor.

Pentru exemplificare îi utilizăm iarăși pe cei patru protagonisti, Ion, Maria, Gheorghe și Vasile. Dacă Ion ar fi lansat zvonul că Maria suferă de o boală gravă, care o face indezirabilă pentru posibilității parteneri de viață, ar fi riscat ca din cauza dificultățile de asimilare a informațiilor de natură medicală, Gheorghe să nu cadă în

capcana dezinformării și să nu cedeze în fața adversarului său.

Contracararea dezinformării

Mecanismul dezinformării se bazează, în general, pe trei premise de funcționare:

„1. capacitatea limitată în timp spațiu a individului de a reacționa adaptiv la acțiunea unor factori stresori interni sau externi, în funcție de nivelul de rezistență a psihomorale;

2, trebuința organică a omului modern de a se informa și a-și construi

îmaginea favorabilă despre mediul social politic și cultural,

3. caracterul de intenție a dezinformare care presupune existența unor strategii, forme, metode, mijloace de influențare a țintelor.”¹

Pentru contracararea dezinformării trebuie conștientizat că fiecare dintre noi poate fi o victimă a acesteia. În momentul în care garda este lăsată jos, există sanse sporite ca fenomenul de dezinformare să se producă. Pentru a limita dezinformarea, unele state au dispus îngădirea unor drepturi și libertăți cetățenești. În accepțiunea noastră, măsură este eficientă pe termen scurt. Ea conduce la o înlesnire a dezinformării dinspre stat spre populație, exemplu concluzant în

acest sens fiind dat de statele cu regim politic totalitar. Totodată, se crează premizele necesare utilizării propagandei ca mijloc oficial de informare a cetățenilor.

Contramăsurile general recomandate în cazul dezinformării presupun o triere a informației vehiculate. Cei susceptibili dezinformării, adică fiecare dintre noi, trebuie să formuleze opinii și păreri doar asupra subiectelor în cazul cărora s-au informat din mai multe surse independente. Este bine să ne menținem un nivel de scepticism și să verificăm cu strictete conținutul informațiilor receptate, momentul, contextul în care acestea au fost vehiculate. Trebuie să abordăm un model de comunicare selectivă, în care să atacăm problema, nu persoanele, să fim descriptivi, nu evaluativi. Se cere o specificitate și coerentă atunci când vehiculăm informații. Este bine să ne validăm interlocutorul.

Aceste măsuri țin, nu doar de apărarea noastră contra dezinformării, dar totodată ne feresc de „păcatul” de a acționa inconștient ca și cutie de rezonanță a unor agenți de influență.

DIPLOMAȚIA ÎN SPECTRUL INFLUENȚELOR INFORMĂRII ȘI DEZINFORMĂRII

Declarația universală a drepturilor omului vorbește într-o manieră imperativă despre libertatea de comunicare și informare. De ce să nu recunoaștem că suntem sufocați de informații? Normal, ne întrebăm la ce bun să străngem atâtea informații, când ele au și darul de a fi redundante sau repetate? Adevărul este că deținem informații și informații. Multe sunt pentru publicul de masă, altele țin de domeniul științic, sociologic, iar altele sunt cu regim special.

În societatea modernă, liderii și actorii decizionali lucrează sub presiunea înmulțirii progresive a numărului de elemente aflate în joc și prezintă o accentuată dezvoltare a caracteristicilor de eterogenitate, interacțiune și imprevizibilitate.

Complexitatea evenimentelor cotidiene și dinamismul mediului în care trăim au drept consecință certă sporirea bagajului informativ-cognitiv necesar în arta dificilă a luării deciziilor. Această situație este prezentă în orice domeniu al activității umane, fie că e vorba de politică, economie sau de sfera socialului. Un răspuns coherent din partea nivelurilor decizionale la această veritabilă provocare are nevoie de informație. A devenit truism faptul că informația este materia primă pentru toate formele de acțiune și ea înseamnă

putere: niciun nivel de decizie nu-și poate îndeplini funcțiile fără a fi presat de multitudinea informațiilor actuale și cu variate grade de semnificații. Pentru domeniul politico-militar, securitate și apărare în special, cantitatea de informație vehiculată este covârșitoare. Pentru actul deciziei, sunt obligatorii procurarea informațiilor, analiza și interpretarea lor, selectarea și trierea în funcție de beneficiar și de necesitățile de ordin informativ. Este eronată credința potrivit căreia doar informația crează concluzia pe suportul căreia se va contura decizia. Ea se completează cu ceilalți factori de ordin social, economic, finanțier, cultural. Convergența lor creează matricea probabilă a deciziei, de altfel, un act al cogniției și al voinței.

Informația decizia pentru securitate

Literatura în domeniul informațiilor este interesantă, mai ales când aduce în discuție erorile semnalate în timpul acțiunilor militare. Bătăliile pierdute, un adaos cusemn minus la capitolul securitate și apărare au, în esența lor, semnificația eșurilor de ordin informativ. Decizia, ca un act al voinței vizează stabilirea scopului,

identificarea factorilor, analiza apriorică, redimensionarea fluxului informațional și, la final, analiza postapriorică. Toate etapele procesului laborios de fundamentare a deciziei au ca semantică informația. Din teama de a nu comite erori, liderii sau actorii decizionali preferă doar câteva din etapele algoritmului deciziei, ceea ce va duce cu siguranță la insuficiența datelor pe care se conturează o informație veridică, autentică și cu un pronunțat caracter activ.

Practica evidențiază aspectul interesant în ceea ce privește rezolvarea ecuației decizie-acțiune. Liderii se întrebă care este mai bună? O decizie completă și reală sau o acțiune reușită? Probabil a fost omis faptul că, atât varianta teoretică a deciziei cât și acțiunea sunt emanații ale actului de cogniție, strâns legat de cel al voinței.. Nivelurile lor conturează modelul matriceal decizional. Analistii militari și politici au ajuns la un punct de vedere comun, a cărei coordonată ține de perspectiva conflictuală. Potrivit lor, ipotezele în scenariile de război s-au statutat prin virusarea mijloacelor informaticе, comunicarea subliminală și proiecția holografică. Numai că, ele vizează știința și filosofia informației. De aici, nevoia de a privi serios implicarea specialiștilor, pentru a face din domeniile socialului, dar mai ales cele politic și militar, serioase

citadele în care să domine planificarea, organizarea, coordonarea și evaluarea tuturor evenimentelor, care pot fi transformate în informații cu sensuri și puncte de aplicație pe securitate și apărare.

La nivel strategic, se concep planuri și se alocă resurse pentru apărare. Arta operativă, cu derivatele ei — tactica și știința militară, presupune disponerea și acțiunea forțelor pentru operațiile clasice sau asimetrice. La originea tuturor inițiatiivelor, stau planurile tematice informative, din care se disting atât preocupările pentru exploatarea lor cât și nevoile de a proceda la dezinformare și diversiune. De ce politicul are nevoie de informații? Pentru a interveni la masa negocierilor cu mesaje favorabile perspectivelor și relaționărilor diplomatice de durată. Comandantul își face din informație aliat, pentru a interveni oportun, cu minimum de forțe, în punctele vulnerabile, așa încât să îl împiedice pe inamic să își creeze condițiile favorabile pentru treeerea la ofensivă.

Decizia politică, precursorul conflictului

Liderul politic și cel militar nu au voie să uite faptul că amândoi se găsesc în fața adversarului. Chiar dacă pentru primul poate fi mai ușor, pentru că în cazul lui nu există tehnica de

luptă, tot se impune cunoașterea în profunzime a detaliului (natura adversarului, valoarea susținătorilor săi, asocierea pe grupuri de interes, intențiile imediate, varianta registrelor de manipulare și persuadare, posibilități în timp și spațiu). Exact la fel se întâmplă și cu adversarul dotat cu tehnică de luptă.

Reducem în actualitate pe Napoleon, cel care spunea: „din păcate, iluziile nu se vor mai sădi în cancelariile principilor, ci în sufletul mulțimilor”. Ceea ce înseamnă că atunci când la masa negocierilor a fost pierdut pariul pentru pace, sigur controversele vor continua pe câmpurile de luptă. Firesc ar fi ca între militar și politic să existe convergență informațională. De ce? Din cauză că argumentul este cel care convinge, care sugerează și armonizează un tip de comunicare. Pentru domeniul militar, sistemul operațional informativ permite planificarea angajamentelor, construcția unei concepții de manevră, conducerea operațiilor și evaluarea pierderilor adversarului. Ceea ce trebuie să recunoaștem este că liderii abilități în problematica de securitate a statului au nevoie de același algoritm în relaționările cu omologii.

Un exemplu de abilitate în domeniul securității a fost secvența prin care serviciiile secrete române au obținut clauza națiunii celei mai

favorizate. Pe ordinea de zi a lucrărilor Congresului, specialistul de informații a introdus un punct de referință la achiziția fulgilor de pui. Printr-o construcție de topică, ceea ce în negociere se numește *tehnica greșelilor deliberate*, s-a inserat și cerința noastră pentru a obține avantajul economic. Ceea ce s-a și întâmplat!

Se vorbește, bineînțeles, în sensul ironie, despre atitudinea subiecților față de informații. Nu oricine poate obține, păstra ori difuza o informație. Și nu din cauza slăbiciunii proceselor psihice raționale, ci din cauza desconsiderării traseului logic pe care îl parurge informația. Elaborarea informației pentru incident incepe cu stabilirea mijloacelor de cercetare adecvate; culegerea informațiilor, analiza critică a lor, sinteza și punerea ei la dispoziția utilizatorilor.

Atunci când un incident desconsideră sensul, semnificația, ineditul, mecanismul de funcționare a informației pierde inițiativa și devine dominat de putereași de presiunea adversarului. Deși s-au stabilit foarte clar normele de angajare a conflictelor armate, totuși premisele de conflict își au geneza în disfuncțiile sistemelor de informare. De aici și până la periclitarea securității nu este decât un singur pas.

Din estimările analiștilor militari, războiul viitorului nu va mai fi al armatelor. Misiunile statelor și armatelor se vor proiecta pe acțiuni de gestionare a crizelor, pe cele de salvare și evacuare, de menținere sau impunere a păcii, umanitare. Se va desena un alt portret al războinicului. Numit, pur și simplu, *războinic de nișă*. Violența cu formele ei plurivalente (răpiri, crime, trafic de droguri, persoane) este de fapt un război de nișă.

Câmpul de luptă nu va mai fi al armatelor. În locul lor vor acționa laptopurile. Focurile de aruncătoare și mitralierele vor fi imitate de proiecțiile cu laser sau câmpurile luminii naturale. Și-atunci, strategiile și tacticile vor fi redimensionate. Fronturile pe care le ocupau armatele vor fi acoperite de senzori, tranzistori și zeci de calculatoare. Fără informații, afișajele intens luminate ale aparatelor fiabile vor fi doar simple semnale pentru stimularea acuității vizuale.

În ceea ce privește natura informației, susținem faptul că ea, chiar dacă este de natură militară, contează atât pentru liderii militari, cât și pentru cei civili.

Informațiile procurate din surse multiple

Anunțam anterior despre circuitul procurării informațiilor și

datelor. Fragmentul referitor la mijloacele de cercetare devine interesant pentru că aici intervin oamenii și tehnica. Sistemul de informații este evaluat prin caracteristicile tehnice, dar și prin competența specialiștilor. Stațiile de radiologie, cele de emisie – recepție, captatorii acustici ori cei seismici înregistrează informațiile diverse. Prelucrarea lor, trierea și selectarea țin de factorul uman.

De exemplu, Războiul din Golf a utilizat din plin tehnologiile specializate pentru recunoașterea aeriană și spațială. A contat și factorul uman, mai ales când s-a procedat la virusarea mijloacelor informatice, la folosirea pe scară extinsă a dezinformării prin mass-media sau când s-a procedat la proiectarea imaginilor capabile să modifice pragul percepțiilor.

„Deși s-au introdus modelele inteligențelor artificiale, totuși rolul omului nu sa diminuat, ba dimpotrivă, a devenit mult mai veridic și interesant. Omul rămâne singurul capabil să explice și să interpreteze o disfuncție pe canalul de comunicare sau

să decodifice un mesaj ezoteric. De vreme ce dimensiunile acționate sunt atât de diversificate, informațiile se multiplică, în continuu, iar de a le înscrie într-o matrice a oportunității și

caracterului ei activ sunt din ce în ce mai mici.”

Dezinformarea, adversar incontestabil al securității

Ascunsa față a spionajului mondial inițiază acțiuni reale de dezinformare – intoxicare. Drept e că aceste acțiuni nu au schimbat față lumii, ci doar au modificat echilibrul și raportul de forțe pe plan mondial. Sigur, istoria pune în evidență multe asemenea scenarii de dezinformare. Cu titlul informativ enunțăm teatrele dezinformării în operațiunea *Debacearea din Normandia*, sporirea averii familiei Rothschild etc.

Interesantă în discursul despre dezinformare ca pericol pentru securitatea națională devine secvență cu anihilarea mareșalului Mihail Nicolaevici Tuhacevski, fost apropiat al lui Iosif Vissarionovici Stalin. Statisticile spun că *afacerea Tuhacevski* s-a inițiat în 1937, în URSS și i-a avut actori pe Narodnii komissariat vnutrennih del (NKVD, predecesorul KGB-ului) și Siderdienst (SD, serviciul secret nazist, condus de Richard Heydrich).

Rușii, deși erau recunoscuți ca fiind pe deplin comuniști de către majoritatea dipomaților, întrețineau relații speciale cu Germania lui Adolf Hitler. Au fost difuzate publicitații

acele date, potrivit cărora, Germania a recunoscut fără resentimente consolidarea URSS-ului în urma înfrângerii din primul război mondial. Dispozițiile lui Lenin, iar mai târziu ale lui Stalin, au facilitat Germaniei desăvârșirea unor acțiuni militare pe teritoriile sovietice. Prevederile unui tratat de pace au fost foarte clare. Germaniei nu i se mai oferă privilegiul de a se inarma și nici să execute manevre sau acțiuni militare, în mare taină, s-a pus la punct un plan de cooperare sovieto-germană.

Atributul de a pune la punct ideile inserate în document i-a revenit marșalului Tuhacevski, ofițer țarist ce a trecut de partea comuniștilor. Zestrea intelectuală și popularitatea marșalului au făcut ca acesta să se bucure de o mare stimă în rândul armatei. Acest lucru l-a deranjat pe Stalin. Până atunci, prin perfidie, supremul comunista Stalin și-a lichidat adversarii, atât pe cei din armată, cât și pe cei din serviciul de securitate.

Germania prinde aceste porniri samavolnice ale lui Stalin și începe să le dirijeze cu abilitate. Pune la punct prima secvență din scenariul lichidării începe cu generalul țarist Skobâlin, refugiat la Paris, convins că politica jucată de comuniști nu va domina. Prin general, toți emigranții sunt prinși de zvonul revoltei Armatei Roșii împotriva

lui Stalin. Au grija ca în față să il plaseze pe marșalul Tuhacevski.

Prin agenții NKVD-ului, informația intră în posesia Moscovei. Spionii germani nu au stat degeaba. Iau în pregătire pe soția generalului Skobalin. Ea eraspion NKVD. Generalul nu a intuit nicio secvență a planului de dezinformare german. Prin agenții germani, erijați drept posesori ai unei informații de la Marele Stat Major, a fost manipulat să credă că este pus la cale un complot împotriva lui Stalin. Capul conjurației ar fi marșalul Tuhacevski. Mai slab de inger, generalul s-a confesat soțiel sale. De fapt acesta era obiectivul germanilor. Instruită pentru munca de informații, lasă „o portă” despre intenția dărâmării colosului dictatorial. Aceeași informație o susțin și serviciile de spionaj din Franța, Cehoslovacia. Însuși președintele Cehoslovaciei, Edvard Benek aflat în căutare de aliați contra lui Hitler, îl informează personal pe Stalin, despre aşa-numita conspirație.

Măsurile lui Stalin au fost imediate. Le-a transmis agenților NKVD să-i contacteze pe germani pentru a intra în posesia documentelor ce-l înnovățesc pe Tuhacevski. Șeful SD-ului a prins informația. Colaboratorii săi pregătesc un dosar în aparență real, din care să rezulte înțelegerea lui Tuhacevski cu ofițerii germani, în pregătirea diversiunii

pentru liderul de la Kremlin. Pe documente a fost falsificată semnătura mareșalului țarist. Faptul a fost posibil datorită unor comunicări anterioare, cuantificate în documentele de pregătire a germanilor în URSS. Documentele au ajuns la Moscova, chipurile neavizat.

Urmările acestor „sforării” au fost fantastice pentru germani, dar nefaste pentru sovietici. Stalin și-a decimat armata, 1-a impușcat pe Tuhacevski și pe încă 90% dintre generalii Armatei Roșii. Capacitatea combativă a armatei sovietice a fost anihilată. La distanță scurtă de timp, sovieticii au fost invadați de exponentii Blitzkriegului. S-a dovedit încă odată că dezinformarea este o armă în agresiunea informațională ofensivă ce nu poate fi combătută decât prin acțiuni de contrainformații și contraspionaj.

Concluzii

Necunoașterea sistemului informativ în ansamblu crează decidenților confuzii în actul managerial. De aici, până la eroarea de politică de securitate, nu-i decât un pas. Informațiile care țin de apărare se centralizează la un nivel superior, apoi se difuzează la cei îndreptăți să le cunoască, în funcție de *necesitatea de a cunoaște*.

Uneori se confundă conceptele de cercetare tactică și cele de informații militare. Distincția care se face între ele ține, practic, de tipologia misiunilor. Spioni, cercetașii sunt specializați pe obținerea informațiilor despre adversarul probabil pentru o secvență de acțiune (natură, valoare, grupare, forțe și mijloace, dispozitive de acțiune, posibilități în timp și spațiu).

Pentru protecția sistemului de apărare din exterior, există structuri specializate, ale căror misiuni vizează analiza critică, sinteza, difuzarea concomitent cu emiterea propunerilor de jucare a intențiilor de agresiune.

În situații de criză propriu-zisă, este inițiată pe baza planurilor de acțiune, cooperarea entităților informative și realizarea convergenței semnificațiilor, necesare în evaluarea cursurilor de acțiune imediată.

Dezinformarea, ca unealtă a liderului și actorilor decizionali, devine brilliantul atât de necesar funcționării în condiții de performanță a instituției decizionale. În orice acțiune umană, nu măreția deciziei oferă grandoarea, ci felul în care se manipulează informația.

Domeniile vieții sociale sunt multiple. Sub o formă ori alta, sunt vehiculate informații. Procurarea, protejarea și difuzarea lor pe baza principiului *nevoieil de a cunoaște*

depășesc mult statutul de simple abilități și intuiții. Ele sunt garanția succesului general.

Dezinformarea este un act antisocial, amplificat de propagarea mijloacelor de informare în masă. Oricine poate fi victimă dezinformării, aceasta fiind cel mai facil instrument pe care îl au la dispoziție pentru controlui social liderul sau actorii decizionali.

Bibliografie

BARRON, John - KGB, Hodder & Stoughton, în The Penguin Book of Lies, 1974

CATHALA, Henri-Pierre - Epoca dezinformării, editura Antet, București, 1998

CĂLDĂRARU, Dan - Ipoteze în scenariile de război – comunicația subliminală, proiecția holografică, Editura Deșteptarea, Bacău, 2002

PETRESCU, Marius & NĂBÂRJOIU, Neculai - Managementul informației, vol. I Informații și securitate, Editura Bibliotheca, 2006

TIHAN, Eusebiu Dezinformarea și societatea hiperinformațională, în revista Psihosociologia Mass-media, nr. 1, anul XI, 2005

VOLKMAN, Ernest Agenții secrete care au schimbat cursul istorie, Editura Albatros, Editura Universal Dalsi, 1996

VOLKOFF, Vladimir - Tratat de dezinformare, Editura Antet, 2002

INTEGRAREA TINERILOR ABSOLVENTI IN ECONOMIA ROMANEASCA

YOUNG GRADUATES' INTEGRATION IN ROMANIAN ECONOMY

MBA, Marilena DINU *

Abstract: Toate economiile indifferent de nivelul de dezvoltare pot avea pretenții de a progrăsa doar dacă au un program clar pe termen mediu și lung care să fie reflectat anual în bugetul național și în realizarea proiectelor din acest program, pas cu pas.

Acest program trebuie să țină cont atât de specificul economiei naționale dar și de evoluția științifică și tehnică al carei impact asupra economiilor mondiale devine mai rapid sau mai lent, modelator.

Trebuie ținut cont și de aportul fiecărei categorii sociale și profesionale la bugetul național. Una dintre aceste categorii este alcătuită din TINERII ABSOLVENTI DE LICEU care au mai mult sau mai puțin o calificare dar care trebuie aduși la starea de a fi capabili să muncească organizat pentru economie. O soluție pentru ei este întreprinderea mică și mijlocie, adică motorul oricărei economii.

Abstract:

All economies, doesn't matter how advanced they are, can pretend to progress only based on a steady, medium and long term program, that must be followed by all annual national budgets that have to ensure the realisation of all projects that form this program, step by step.

Such Program must take in consideration the national economic specific and scientific & technical evolution that influences major faster or slower all economies. Also it must include all socio professional categories that contribute to national budget.

One of them is YOUNG HIGHSCHOOL GRADUATES that have more or less a professional qualification but they must be brought to the capability to work organised for economy. A good solution may be the Small and Medium Enterprise meaning the engine of any economy.

*Master of Business Administration, IEDC 2001, ISPRI „Ion I. C . Bratianu” Program „Doctrine. Filozofii. Postpolitici”, IP Bucharest, Small Entrepreneur, General Manager, Member of: Liberal Party, 6th District BP PNL, National Commission for Foreign Policy, PNL.

Cuvinte cheie: economie, absolvenți, buget, național, intreprinderi, IMM, dezvoltare.

Statistica ne spune că anual 260 000 de tineri absolvi liceul devenind candidați la un loc de muncă în economia românească. Nu ar trebui să fie o povară pentru că numărul lor a scăzut dramatic în ultimii ani cu 29% de la 365 000 la 260 000 datorită scăderii natalității.

Unde pot fi incadrati acești tineri intr-o economie în care patru milioane de persoane aflate la vîrstă la care ar trebui să fie incadrați în cîmpul muncii, nici nu au de lucru, nici perspectiva unui loc de muncă?

Statul reduce constant numărul locurilor de muncă, multinaționalele mai repede părăsesc România decat să vină aici.

Care este soluția? IMM-urile?

Să facem din tinerii români antreprenori?

Cum ar putea fi asemenea proiect incadrat în realitatea economică românească?

Înainte de toate să vedem ce inseamnă sectorul economic al IMM-urilor? Cine devine antreprenor, mai mare sau mai mic, cine și cât rezista în economia românească?

Carta Alba a IMM-urilor (Raport de cercetare anual al CNIPMM) ne spune că în 2016:

- Doar 21, 67% din IMM-uri au sub 5 ani vechime, restul în proporție aproximativ egală au peste cinci ani, zece ani și peste 15 ani vechime.
- În regiunea din sudul țării inclusiv Bucureștiul sunt 60% din IMM-uri

- 75% dintre IMM-uri sunt micro întreprinderi
- 80,99% sunt societăți cu răspundere limitată
- 46% active în industrie, 26% în comerț

Datele ne arată evoluția economiei românești în ultimii 20 de ani: slaba performanță economică descurajează înființarea de noi firme, Cei care au reușit să își facă un drum în economia privată au rezistat de peste 15 ani și continuă. Se încearcă mult dar cu rezultate modeste. Dovadă cele 80,99% de micro întreprinderi din totalul IMM-urilor.

Cea mai activă zonă din România este cea din sud și capitala.

Cea mai importantă observație = concluzie este: lipsa capitalului!

Cine sunt cei care devin mici întreprinzători dintre care unii reușesc să crească și să reziste?

- 71,30% bărbați,
- 83,17% căsătoriți
- 39% au vîrstă între 45-60 de ani, iar 28% între 35-45 de ani
- 68% au absolvit studii universitare
- 30% sunt absolvenți de programe master
- 36% sunt economisti și 16% ingineri.

Concluzie: experiența și buna educație încurajază profesioniștii din sudul țării și din București să devină antreprenori, să își ia viața profesională în propriile mâini.

Deci tabloul IMM-urilor românești nu e optimist în privința integrării absolvenților de liceu în economie și nici nu îi încurajază să devină mici întreprinzători.

Care este soluția? Ce trebuie să facă guvernul de oricare culoare sau orientare, ca să impingă forța de muncă tânără spre IMM-uri?

Să ii ajute să înțeleagă rostul și rolul educației în viața profesională, în obținerea unui venit cu care să poată trăi decent. Aici ne întoarcem la educație, la profesori, la bază, la cei șapte ani de acasă!

Să fie introdus în programa școlară curs de abc al contabilității pe înțelesul tuturor, dedicat atât copiilor cât și adolescenților.

Să creeze avantaje la înființarea primei firme, de exemplu: taxe mici sau zero pe o perioadă de 6-12 luni.

Să reincepă programul impozitului zero pentru profitul reinvestit INDIFERENT DACĂ E VORBA DE UN AUTOTURISM SAU UN ECHIPAMENT SAU IT... pe o perioadă de 3-5 ani.

Să revadă lista și condițiile cheltuielilor deductibile.

Să creeze avantaje tip programul START UP care să funcționeze cu fonduri europene.

Să înființeze programe de pregătire pentru accesarea fondurilor europene, obligatorii pentru toți întreprinzătorii care înregistrează o companie!

Să oblige tinerii sub 25 de ani care nu au absolvit programe de gestionare a unei firme să absolve asemenea cursuri gratuite la Registrul Comerțului de exemplu înainte de a fi se aproba înființarea societății comerciale.

Integrarea tinerilor în economie ar putea fi o chestiune relativ comodă dacă ministerele noastre ar calcula taxele care ar fi colectate de la jumătate din cei 4 milioane de apti de muncă neangajați din România și ar înțelege că este mai ușor să gestionezi mai mulți angajați decât să gestionezi sărăcia pentru mai puțini angajați și pentru prea mulți asistați social. O singură microîntreprindere susține în economia noastră cel puțin două familii.

Concluzii:

Este evidentă lipsa aceluia Program de Țară care să impună proiecte masive de integrare a tinerilor în economie.

Subiectul: „economia, IMM-urile și tinerii” nu este o problemă de strategie națională, de securitate națională.

Nu există preocupare reală pentru reglarea motorului economiei adică pentru impulsivarea sectorului IMM-uri, ba dimpotrivă din 2009 de la declarația premierului Boc referitoare la IMM-uri și criza economică, numărul acestora este în scădere iar performanța lor este din ce în ce mai slabă datorită măsurilor fiscale indreptate împotriva acestui tip de întreprindere.

Integrarea tinerilor absolvenți în oricare economie se face prin preluarea acestora de către sectorul privat de nivel mic și mediu urmată de accesul celor mai buni în multinaționale sau în rîndul antreprenorilor.

Bibliografie selectivă:

1. Proiectul Romania Competitiva al Guvernului României.
2. Carta Albă IMM-urilor din Romania, raport de cercetare anual realizat sub coordonarea prof. univ. dr. Ovidiu Nicolescu, Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România

**REFLECȚII ASUPRA UNOR CONTRIBUȚII ALE ROMÂNIEI LA CONSOLIDAREA
SECURITĂȚII PRINCIPALELOR ORGANIZAȚII DIN CARE FACE PARTE.**

**REFLECTIONS ON ROMANIA'S CONTRIBUTION TO STRENGTHENING THE
SECURITY OF THE ORGANIZATIONS IT IS PART OF.**

drd. Dragoș – Adrian BANTAŞ⁷

Abstract: În decursul perioadei cuprinse între momentul schimbării de regim din Decembrie 1989 și cel în care scriem aceste rânduri, țara noastră a trecut printr-o serie de transformări fundamentale și, prin eforturi politice și diplomatice consistente, a dobândit statutul de Stat Membru al celor mai importante organizații regionale politico-militare din regiunile europeană și euro-atlantică, Uniunea Europeană și NATO. Evoluțiile interne, caracteristicile societății și ale statului, precum și participarea sa la angajamentele internaționale asumate reprezintă coordonatele principale ale contribuțiilor României la consolidarea securității acestor organizații. În cele ce urmează vom expune, pe scurt, câteva reflectii personale asupra acestor contribuții, utilizând, pentru sprijin, doctrina de specialitate și principalele surse deschise de informare care tratează aspectele abordate.

Abstract: During the time passed between the change of regime in December 1989 and the moment we write these lines, our country has undergone a series of fundamental transformations and, through consistent political and diplomatic efforts, has acquired the status of Member State of the most important regional political and military organizations in the European and Euro-Atlantic regions, the European Union and NATO. The internal evolutions, the characteristics of the society and the state, as well as its participation in the assumed international commitments represent the main coordinates of Romania's contributions to strengthening the security of these organizations. In the following, we will briefly present some personal reflections on these contributions, using, for support, the specialized doctrine and the main open sources of information that address the aforementioned issues.

Cuvinte cheie: România, NATO, UE, contribuții, securitate, poziționare, stabilitate, participare, misiuni, internaționale, angajamente, capabilități.

Keywords: Romania, NATO, EU, contributions, security, positioning, stability, participation, missions, international, commitments, capabilities.

---

⁷Absolvent al Facultăților de Drept și Științe Politice, Master în Dreptul Uniunii Europene și Managementul Crizelor și Prevenirea Conflictelor, doctorand în Informații și Securitate Națională și Dreptul Uniunii Europene.

CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE.

În cele ce urmează ne propunem să analizăm aportul pe care țara noastră, cu ansamblul capabilităților de care dispune, rezultat al utilizării elementelor de putere(în accepțiunea oferită termenului de Hans Morgenthau) de care dispune, îl poate aduce la îndeplinirea scopurilor principalelor organizații internaționale din care face parte, aici referindu-ne, cu precădere, la organizațiile active în regiunile europeană și euro-atlantică.

În acest scop, vom efectua, în primă fază, o trecere în revistă a principalelor repere istorice ale participării României la eforturile organizațiilor menționate de îndeplinire a misiunilor specifice, pornind de la contribuțiile valoroase ale cercetătorilor precedente, urmând ca, în partea a doua a studiului nostrum, să aducem aceste contribuții la zi, prin menționarea unor evoluții contemporane.

Nu este lipsit de interes, însă, să privim și asupra mediului de securitate în care se desfășoară existent statutului nostru, cu provocările și oportunitățile acestuia.

rezumându-ne la perioada de după 1989, putem spune că România, cu toate caracteristicile sale rezultate din plasarea într-o zonă de întâlnire a civilizațiilor, cu moștenirea sa istorică de mare complexitate, dar și cu privirile sale îndreptate cu speranță spre Vest și cu înțelegere spre Est, a reprezentat, acum, ca și în alte timpuri, atât o țintă cât și un

sprijin sau o verigă de legătură, depinzând de perspective fiecărui actor internațional cu care a interacționat. Dincolo de acestea, simpla poziționare geografică a României ridică propriile probleme, dar oferă și oportunități comparabile.

ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL DE SECURITATE SUD-EST EUROPEAN.

Astfel, după cum se afirmă în lucrarea "Școala geopolitică germană", a profesorului Ionel Nicu Sava, poziționarea României, prin accesul la Marea Neagră oferă, pentru construcțiile politico-militare din care face parte, controlul unei porțiuni de litoral deloc neglijenta și accesul la resursele semnificative(petrol, gaze naturale și nu numai) din Marea Caspică ori Asia Centrală (Drăghicescu, 2011, p. 140). Mai mult, aceeași poziționare geografică, în punctul de întâlnire a trei regiuni dificile, anume: Peninsula Balcanică, Europa de Est și Asia Mică, plus proximitatea Orientului Mijlociu aduce și situarea în flancul estic al NATO și în apropierea fostei sfere de influență rusă, pe care acest stat se străduiește, actualmente, să o refacă. Cât despre Marea Neagră, aceasta reprezintă atât "poarta de ieșire către Oceanul Planetar" pentru stelele riverane care nu beneficiază de alte legături maritime, un traseu posibil pentru infrastructura de transport a resurselor din Oriental Apropiat și Asia

Centrală, cât și o importantă colecție de zăcăminte subacvatice, o zonă cu facilități comerciale și turistice, fiind încurajată de numeroase localități și porturi sau o piață cumulată estimată la aproximativ 350 milioane locuitori (Drăghicescu, pp. 261-262), doi factori deloc de neglijat.

În opinia noastră, toate acestea trebuie apreciate în contextul în care, din resursele demografice, economice său naturale enumerate, nu toate pot contribui în aceeași măsură la consolidarea securității și prosperității mondiale, întrucât, spre exemplu, Rusia alege să se poziționeze în afara acestui sistem și chiar să-i submineze securitatea, întreținând aşa-numitele conflicte înghețate sau susținând destabilizarea Ucrainei cu ajutorul separatiștilor din Estul acestei țări ori prin anexarea Crimeei; Ucraina se confruntă cu propriile dificultăți între care instabilitatea internă, conflictul din bazinul Donului, infracționalitatea ridicată, corupția, tensiunile dintre majoritate și minoritățile naționale ori disoluția autorității statale; Republica Moldova se găsește într-o situație asemănătoare, la care se adăuga o precaritate și mai accentuată a economiei ășadar, în mod practic, rolul de piloni ai prezenței UE și NATO în regiune este jucat tot de, sau în principal de statele membre ale acestor organizații, între care se numără și România.

Mai mult, în lumina celor afirmate de profesorul Dorel Bușe, în lucrarea sa *"Geopolitica Rusiei la Dunăre și Marea*

Neagră", aceasta poziționare, dincolo de avantajele sale, vine și cu numeroase provocări, întrucât una dintre constantele acțiunii externe a Rusiei, din perioada de după domnia Țarului Petru cel Mare, inclusiv, a fost accesul la măriile calde, atât din rațiuni militare, cât și pentru prevenirea a ceea ce decidenții și gânditorii ruși au perceput că încercuirea și sufocarea "civilizațiilor uscatului" de către "civilizațiile mării". În acest context, Rusia poate aspira la destabilizarea statelor riverane Mării Negre pentru a-și impune mai ușor propriile scopuri, ceea ce reprezintă un risc și pentru România însă, în același timp, prin stabilitatea sa internă superioară multor state din regiune, ca și prin constanța orientării europene și atlantiste, țara noastră poate fi privită ca un factor care contribuie la securitatea organizațiilor în cauză.

Spunem aceasta având în vedere potențialul României, așa cum se prezintă el plasat în context. Astfel, cunoaștem existența numeroaselor probleme cu care se confruntă țara noastră, de ordin social, economic, juridic etc., cât și faptul că aceasta nu poate alinia aceleași elemente de putere de care dispun statele mai mari și mai dezvoltate din Vestul Europei, America sau chiar din Est, însă, în contextul regiunii din care face parte, România reprezintă un pol de stabilitate, dacă o comparăm cu state precum Ucraina sau Moldova, Serbia, Bosnia-Herțegovina, Albania sau Macedonia și, prin comparație cu statele balcanice,

beneficiază și de un potențial demografic și economic superior. În plus, bunele relații cu acestea o recomandă, dacă nu ca pe un lider regional, măcar ca pe un promotor și un sprijin al parcursului european al acestora. În plus, România oferă, din punctual de vedere al securității europene și euro-atlantice, caracteristicile sale ca actor internațional, pe care nu le-a obținut ușor, dar care, acum fac parte din zestrea cu care țara noastră participă la organizațiile ale căror membru este.

Mai exact, în ciuda problemelor sale, România este un stat asupra legitimității sau formeicărui nu există contestări semnificative. Desigur, anumite părți ale minorității maghiare vehiculează idei care merg până la contestarea radicală a frontierelor existente, însă apreciem că acestea nu reprezintă curentul majoritar, ci doar extremele spectrului de revendicări ale acestei minorități. În linii generale, revendicările minorității maghiare, chiar și cele speculante politic de către forțele de la Budapesta, se încadrează în limite care nu pun în discuție integritatea statului român. În orice caz, chiar în prima situație, o combinație de factori precum apartenența la NATO și UE și capacitatea structurilor statului român de a ține sub control aceste amenințări au făcut ca ele să nu pună într-un pericol serios stabilitatea României.

Chiar și relaționarea de ansamblu cu minoritatea maghiară și cea rromă s-a îmbunătățit apreciabil față de perioada dinainte de aderarea la UE, România

constituind, azi, un exemplu pozitiv în ceea ce privește raporturile dintre majoritate și minorități și drepturile acestora. Cât despre celelalte minorități care locuiesc pe teritoriul țării, practic, de la constituirea statului român, în afara perioadelor fascistă și comunistă, de tristă amintire, putem spune că nu au existat incidente majore care să le implice.

Mergând mai departe, se poate spune că nu doar în general, ci aproape în totalitate, consensul intern și extern cu privire la coordonatele statului român este atins. Cum România este o creație naturală a poporului român, rod al aspirațiilor sale istorice (și acest fapt, departe de a fi doar o lozincă, este atestat de istorie), și coeziunea sa este incomparabil mai bună decât a unor state precum Ucraina (sfâșiată între tendințele contrare ale celor două grupuri naționale principale), Bosnia-Herțegovina (entitate menținută în forma actuală mai degrabă de forțe externe decât interne), aceasta pentru a nu aminti state de pe alte continente, cu o foarte slabă coeziune, precum Irak, Siria, Liban, Libia, Sudan, Congo etc. Aceasta și pentru că, în aria culturală din care face parte România, identitatea națională joacă un rol foarte important, spre deosebire de alte arii culturale, unde aceasta este depășită de identitatea religioasă, locală (de trib) etc. Același lucru se poate spune, de asemenea, și despre conceptul de stat, unul central în cultura politică europeană. Ori, în cazul României, statul și națiunea

se împletește foarte bine, ceea ce duce la îmbunătățirea stabilității statale.

În ceea ce privește partea externă a dimensiunii anterior analizate, din fericire, situația se prezintă, în linii generale, sub aceleași coordonate. Astfel, în primul rând, din partea statelor vecine României, putem spune că nu există contestări ale granițelor actuale ale acestuia. Sigur, anumite comentarii pot fi efectuate în legătură cu Ungaria, însă, în ciuda disensiunilor trecute, între România și Ungaria a putut fi semnat un Tratat de bună vecinătate și, chiar dacă anumite forțe politice de la Budapesta, de orientare radicală sau care s-ar putea radicalize în viitor, pot aborda această temă, mai mult sau mai puțin violent, faptul că regiunea locuită preponderant de maghiari se află situate la mare distanță de granițele Ungariei, în mijlocul teritoriului locuit de români, le limitează acestora posibilitățile de revendicare a unor teritorii.

În ceea ce privește celelalte state vecine României, din partea acestora nu există revendicări teritoriale la adresa țării noastre. Desigur, o dezbatere care a fost și vă mai fi purtată, este aceea legată statalitatea Republicii Moldova și curentele pro și contra unirii cu România, însă, la aproape 25 ani de la conflictul din Transnistria, posibilitatea ca această dezbatere să degenereze în violență este, în opinia noastră, extrem de redusă, astfel că nu includem această situație în rândul posibilelor riscuri sau amenințări regionale. Ne referim la dezbaterea

unionistă, nu la posibilele confruntări între Republica Moldova și autoproclamata Republica Moldovenească Nistreană, care reprezintă o posibilitate reală.

La rândul ei, România, deși nu poate ignora ilegitimitatea și consecințele nedrepte ale pactului Ribentropp-Molotov și existența unor importante minorități românești în regiunile din apropierea granițelor, care au aparținut(ex: Bucovina de Nord, Sudul Basarabiei) sau nu(Banatul sărbesc, Voivodina etc.) statului român, în trecut, nu emite pretenții teritoriale împotriva statelor vecine, ci este preocupată de respectarea drepturilor locuitorilor de etnie română.

Toate acestea trebuie privite, în opinia noastră, prin comparație cu situația unor state ca Federația Bosnia și Herțegovina, împărțită de-a lungul liniilor de fractură care separă comunitățile sărbă, musulmană și croată, Serbia, cu problemele sale legate de autoproclamatul stat Kosovo, la rândul lui tulburat de disensiunile dintre majoritatea albaneză și minoritatea sărbă din Mitrovica, Macedonia, cu minoritatea să albaneză etc. Aceasta pentru a nu insista și asupra faptului că, în regiunile menționate, problemele nu sunt date de simpla existență a minorităților, ci de relaționarea, de interacțiunea violentă dintre acestea, sub influența factorilor interni și externi.

Așadar, am arătat, până acum, faptul că România poate contribui, într-un mod care poate fi caracterizat drept pasiv, la

securitatea spațiilor European și Euro-atlantic. Totuși contribuția țării noastre la consolidarea acestei stări nu se realizează doar prin existența ei în coordonatele date, ci și în mod activ, prin acțiuni și măsuri desfășurate, respectiv adoptate de țara noastră în contextul parteneriatelor sale europene și euroatlantice. Vom analiza, mai jos, aceste contribuții, atât sub aspect militar, cât și politic. Astfel, România și-a dovedit, de la începuturile tinerei sale democrații, disponibilitatea exemplară de a participa chiar în condițiile unei resurse limitate, la numeroase misiuni internaționale.

Dintre acestea, sub mandat ONU, putem enumera Misiunea de observare UNIKOM, desfășurată în aprilie 1991 în Irak/ Kuweit, Bosnia și Herțegovina(UNMBIH), Kosovo(UNMIK), Misiunea ONU interimară de Administrare în Kosovo etc. În total, România a pus la dispoziția ONU un număr de peste 700 militari și polițiști, incluzând observatori militari, ofițeri de stat major, ofițeri de legătură, poliție militară, spitale de campanie și trupe de infanterie. Mai mult, pentru o perioadă de doi ani(1995-1997), țara noastră s-a situat pe locurile 8-13 dintr-un total de 75-76 state contributoare la operațiile sub mandat ONU, ceea ce reflectă desfășurare simultan totalizând aproximativ 900 de căști albastre (Drăghicescu, pp. 156-157).

În cadrul NATO, România a participat, de asemenea, la o serie extinsă de misiuni, cum ar fi ALBA, IFOR, SFOR,

KFOR, ISAF etc. Alături de acestea amintim și misiunile desfășurate în regim de coaliție de voință, la care țara noastră și-a adus contribuția în diferite etape, precum Desert Storm, Iragi Freedom, Enduriry Freedom(Afghanistan) (Drăghicescu, 159). De asemenea, România nu a ezitat să pună la dispoziția Alianței spațiul sau aerian, în contextul operațiilor aeriene efectuate împotriva Iugoslaviei, în 1999, pentru stoparea acțiunilor acesteia din urmă împotriva etnicilor albanezi din Kosovo.

În parteneriat cu Statele Unite, România a pus la dispoziția acestora infrastructuri militare precum baza de la Mihail Kogălniceanu, poligoanele de la Cincu, Babadag și Smârdan(pentru instruirea efectivelor aflate în tranzit), o serie de instalații din Portul Constanța, precum și facilitățile de la Deveselu, în vederea instalării de radare și rachete interceptoare, ca parte a proiectului american de dezvoltare a unui sistem de apărare antirachetă (Drăghicescu, 147).

Considerăm că nu trebuie uitat nici angajamentul României, respectat până în acest moment, de a aloca, în conformitate cu cele hotărâte cu ocazia summit-ului NATO din Țara Galilor, din 2015, respectiv acela de a aloca 2% din PIB sectorului de Apărare, acest fapt fiind, recent (28 nov. 2017) apreciat de către secretarul de stat american, Rex Tillerson, cu ocazia unei conferințe de presă⁸

⁸ "Cheltuielile noastre reflectă, într-un fel, cât de mult căutăm să protejăm pacea și libertatea. Le

(Martalogu, 2017). În același context se încadrează și eforturile României de a achiziționa, pentru dotarea Forțelor Armate, unele echipamente moderne și adaptate cerințelor NATO. În momentul de față sunt în desfășurare, în diferite etape de realizare, programe de achiziție pentru sisteme: de rachete sol-aer Patriot, legea privind achiziția acestora fiind votată, la sfârșitul anului trecut, de către Camera Deputaților, în calitate de cameră decizională (Flutur, 2017); transportoare blindate de trupe, contractul privind achiziția unui număr total de 227 transportorare blindate 8x8, model Piranha V, de la compania General Dynamics European Land Systems-Mowag GmbH, fiind semnat în data de 12 ianuarie a.c. (Flutur, Oprea, 2018); sisteme lansatoare multiple de rachete M142 HIMARS (Cristian, 2018); aeronave multirol F16, în afara aeronavelor existente, Ministrul Apărării, domnul Mihai Fifor, a anunțat intenția privind achiziția a patru aeronave, într-o primă fază, precum și existența unor proiecții pentru achiziția a încă 36, ulterior (www.ziare.com, 2018); sisteme de rachete antitanc Spike (Bolojan, 2017), elicoptere Airbus și Bell (Vrânceanu, 2017); corvete multifuncționale (Ghica, 2018) etc.

---

cerem încă o dată partenerilor europeni care încă nu au făcut-o deja să respecte ținta de 2% din PIB pentru cheltuielile de apărare. În acest an, Albania, Croația, Franța, Ungaria și România au făcut noi angajamente de a atinge obiectivul de referință de 2%. Aceste țări știu că trebuie să investească în securitate pentru a proteja libertatea."

În cadrul Politicii Externe și de Securitate Comună a Uniunii Europene, România și-a adus, de asemenea, contribuții importante, precum participările la Forță Multinațională de Pace din Sud-Estul Europei, Grupul de Cooperare Navală la Marea Neagră, Batalionul mixt romano-ungur de Geniu, găzduirea unor instituții regionale de pregătire sau participarea la misiuni desfășurate sub egida Uniunii Europene (Drăghicescu, 165).

În ceea ce privește participarea cu trupe la angajamentele permanente stabilite în cadrul PESC, ne referim aici la Grupurile de Luptă ale Uniunii Europene, spre exemplu, România a pus la dispoziție unități în cadrul Grupului de Luptă Balcanic, alături de Bulgaria și Cipru, sau a Grupului Italo-Romano-Turc.

Mai mult, în momentul în care scriem aceste rânduri, România este unul dintre cele 23 state semnatare ale Cooperării Structurate Permanente(PESCO), instrument care își propune să întărească cooperarea dintre statele membre în domeniul apărării, un prim pas spre constituirea unei apărări comune a UE.

Aceasta apare cu atât mai importantă, cu cât, „*în actualul mediu european și euro-atlantic de securitate, în care Rusia își redefineste obiectivele și modul de acțiune, dezbaterea despre întărirea apărării euro-atlantice și rolul componentei europene a acesteia nu mai apare ca lipsită de interes, iar cercetarea soluțiilor identificate în trecut poate*

servi, din nou, la înțelegerea prezentului.“ (Dumitrașcu, Bantaș, 2017, p. 116)

Pentru România, însă, acest obiectiv conform declarațiilor președintelui Klaus Iohannis, este complementar obligațiilor asumate în cadrul NATO și nu constituie o alternativă pentru acestea (Ilie, 2017).

România a participat, de asemenea, și la numeroase misiuni desfășurate sub egida OSCE, cum ar fi cele din Macedonia, Albania, Bosnia- Herțegovina, Kosovo, precum și la monitorizarea desfășurării alegerilor parlamentare din Republica Moldova.

Pe lângă toate acestea, România participă și la numeroase inițiative locale și regionale, în toate domeniile relațiilor internaționale, aducându-și contribuția la activitatea acestora proporțional cu capacitatele sale.

CONCLUZII

În încheiere vom menționa faptul că, în opinia noastră, dincolo de aceste contribuții care pot fi considerate cuantificabile, România aduce și o contribuție necuantificabilă, dar cel puțin la fel de importantă, prin simpla sa poziționare pe harta Europei și a lumii. Astfel, dacă, odată cu aderarea la NATO, România a realizat legătura terestră dintre Polonia, Slovacia, Ungaria și Turcia(desigur, alături de Bulgaria), actualmente România realizează, în cadrul NATO și UE, alături de Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia,

Ungaria, Bulgaria, Grecia și Turcia (Popa, în Moștoflei, 2002, p. 130)., un flanc estic compact al acestor organizații care, prin disponerea sa, limitează posibilitatea de expansiune a influenței Federației Ruse și constituie o barieră de stabilitate în fața unor fenomene precum conflictele de diferite naturi.

Mai mult, în opinia noastră, prin constanța orientării sale europene și euro-atlantice, România aduce un plus de certitudine acestor organizații, prin comparație cu state precum Ungaria sau Turcia, ale căror atitudini le plasează aproape de noțiunea de actor pivotant.

BIBLIOGRAFIE

1. Bolojan, Bogdan, *Sistem antitanc SPIKE-LR. România, teste în poligonul Cincu*, www.dcnews.ro, 29.11.2017, accesat 24.02.2018;
2. Cristian, Mircea F., *Iohannis, promulgare: Armata poate cumpăra sisteme de lansatoare multiple de rachete HIMARS*, www.dcnews.ro, 23.02.2018, accesat 24.02.2018;
3. Drăghicescu, Petru, Teză de Doctorat cu tema “*Considerații privind contribuția României la realizarea securității în Europa de sud-est, în condițiile actualelor transformări economice și militare globale*”, coordonată de

- col.prof.univ.dr. Adrian Cernăianu, susținută în cadrul școlii doctorale a UNAp, București, 2011;
4. Dumitrașcu, Mihaela-Augustina, Dragoș – Adrian Bantaș, Construcția europeană între național, interguvernamental și federal. Proiectarea, edificarea și eșecul ratificării Tratatului instituind Comunitatea Europeană de Apărare, Analele Universității din București, Seria Drept, Anul XVI (2017), Editura CH Beck, București, 2017.
  5. Flutur, Firuța, *Legea privind achiziția rachetelor Patriot, adoptată de Camera Deputaților / Fifor: Până la 1 decembrie intenționăm să semnăm contractul. România își întărește capabilitățile de descurajare*, www.mediafax.ro, 21.11.2017, accesat 24.02.2018;
  6. Flutur, Firuța, Nicolae Oprea, Contractul pentru achiziția a 227 transportoare Piranha 5, semnat, www.mediafax.ro, 12.01.2018, accesat 24.02.2018;
  7. Ghica, Sorin, *Corvete militare „made in România“. Ce a decis Guvernul*, www.adevarul.ro, 15.02.2018, accesat 24.02.2018;
  8. Ilie, Adrian, *Programul de apărare PESCO al Uniunii Europene și implicațiile sale pentru România, analizate astăzi în ședința CSAT*, 17.10.2017, accesat 24.02.2018;
  9. Martalogu, Tudor, *Rex Tillerson a reafirmat angajamentul SUA față de securitatea aliaților europeni, dar și importanța investițiilor în apărare*, www.agerpres.ro, 29.11.2017, accesat 24.02.2018;
  10. Popa, Vasile, Gheorghe Badea, *Rolul României în securitatea și stabilitatea regională și continentală – Factor de dezvoltare a dimensiunii sudice a Alianței*, în în Constantin Moștoflei (coord.), *România-NATO: 1990 – 2002*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p.130;
  11. Vrânceanu, Ovidiu, *Fifor: Armata cumpără 45 de elicoptere de la Airbus și Bell. Toate vor fi realizate la Ghimbav, IAR urmând să producă sub brandul americanilor*, www.bizbrasov.ro, 01.11.2017, accesat 24.02.2018;
  12. www.ziare.com, *Romania discuta cu SUA cumpararea altor 40 de avioane F-16. Pentru cele trei submarine, mai analizam doi ani*, 20.02.2018, accesat 24.02.2018.

Identitate și globalizare: o problemă metafizică a secolului XXI

Identity and Globalization as a metaphysical problem

Dragoș Tiberiu NIȚĂ⁹

Abstract: Prezentul nostru istoric este caracterizat de complexitate și dinamicitate. Fenomenul care creează mediul nostru teoretic, cât și empiric-cotidian este globalizarea. Pentru a înțelege raportul între identitate și globalizare este necesar să ne plasăm în situl hermeneutic al culturii. Și aceasta din două motive. Pe de o parte, cultura este direct afectată de globalizare, iar pe de altă parte, cultura este cea care conferă comunității oamenilor identitatea-de-sine.

În acest studiu, vom încerca o clarificare conceptuală a celor doi termeni și vom urmări relațiile dintre ei. În general, globalizarea ca proces al civilizației, cu ale sale componente de bază - tehnologia, informația și interconexiunile tuturor domeniilor socialului - este considerată un real pericol al identității culturale a comunității omenești. Plecând de la hermeneutica istoriei lui Arnold Toynbee, vom încerca să identificăm răspunsuri date la provocarea globalizării, răspunsuri de a căror comprehensiune și asumare depinde salvarea umanului din noi și a identității comunității noastre, căreia îi aparținem.

Cuvinte cheie: cultură, identitate, globalizare

Our present history is characterized by complexity and dynamics. The phenomenon that creates our theoretical and empirical daily environment is globalization. To understand the relation between identity and globalization it is necessary to place ourselves in the hermeneutical site of culture. And this for two reasons. On the one hand, culture is directly affected by globalization and, on the other hand, it is culture that gives people's community self-identity.

In this study, we try a conceptual clarification of the two terms and we will follow the relationships between them. In general, globalization as a process of civilization, with its basic components - technology, information and interconnections of all social areas - is considered a real danger of the cultural identity of the human community. Starting from the hermeneutics of Arnold Toynbee's history, we try to identify answers to the challenge of globalization, responses whose comprehension and assumption affect the salvation of the human in us and the identity of our community to which we belong.

Keywords: culture, identity, globalization

---

⁹ Doctorand, Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu - Motru”, Academia Română

Prezentul nostru este definit printr-o etichetă generală, anume ca „era globalizării”. Globalizarea este un fenomen social-istoric, nu numai tematizat de aproape toate discursurile științelor socio-umane, dar este și un fenomen sesizabil la nivel empiric, cotidian. El este de cele mai multe ori criticat și pus în relație de contradicție tare cu identitatea omului individual și cu cea a comunității etnice, naționale. Este adevărat că cei doi termeni, *globalizarea* și *identitatea comunității* tind să se situeze în raport de opoziție. De aici, critica globalizării se transformă într-un refuz al acesteia, concomitent cu ridicarea acută, întărăță a identității de sine a unei comunități. De aceea, înainte de a ne formula o poziție față de relația dintre cele două concepte-realități, este necesar o analiză a lor, în parte, și a raportării unul la altul.

Raportul dintre *identitate* și *globalizare* are ca bază un alt raport filosofic, cel dintre *cultură* și *civilizație*. Cele două noțiuni au fost puse în opoziție tare de către filozofii germani. Oswald Spengler, în *Declinul Occidentului*, afirma fără rezerve că civilizația este sfârșitul culturii: „Civilizația este consecința organică și logică a unei culturi. ... Civilizațiile sunt stadiile cele mai superficiale și mai artificiale pe care le poate atinge o comunitate umană. Ele reprezintă un sfârșit; ele urmează devenirea ca devenit, viața, ca moarte,

evoluția ca încremenire.” (Oswald Spengler, 1996, p. 53-54)

Civilizația se constituie din bunuri materiale și utilitare, din tehnologie și progres rațional. Ea se automanifestă ca gândire instrumentală, mecanicizată și ca set de valori pragmatice. De aceea, putem să o caracterizăm ca proces al *exteriorității*, prin care se ordonează și programează realul obiectiv. Deci, atributele ei esențiale sunt *gândirea calculatoare* (ca să-l parafrazăm pe Martin Heidegger) și *tehnologia*. Ceea ce le unește pe acestea este *exterioritatea* și *neutralitatea*. În acest sens, Paul Ricoeur, susținea pe bună dreptate faptul că tehniciile nu au patrie, ele devin universale prin circulația lor foarte largă și prin rapida lor adaptare de către toate societățile: „Tehnicile nu au patrie. Chiar dacă putem atribui cutărei națiuni inventarea scrierii alfabetice, a tiparului, a mașinii cu abur, o invenție aparține de drept omenirii.” (Paul Ricoeur, trad. rom. 1995, p. 312)

Cultura este *expresia sinelui* unei comunități și care conferă *identitate de sine aceliei comunități*. Produsele ei, bunurile ca *opere*, creații valorice, definesc atât individ singular, cât și comunitatea. Acest statut ontologic al culturii, - pentru că la nivel maximal, metafizic, se poate afirma că prin cultură comunitatea își autoconstituie *fînță* sa, - dă un loc în istorie unui popor, îi dă o *identitate proprie*: „... vocația unui popor se cunoaște din contribuția pe care el a adus-o la fondul eternei al operelor de cultură. ... Istoria

unui popor nu se măsoară după numărul anilor siderali, ci după valoarea realizărilor culturale, cu care poporul se depășește pe sine însuși." (Const. Rădulescu-Motru, 1978, p. 737)

Cultura are în extensiunea sa, universul formelor prin care o comunitate se exprimă și se înțelege pe sine în raporturile sale cu Lumea, forme în care ea se *re-cunoaște* pe sine, ca distinctă de alte comunități: limbă, tradiții, religie, obiceiuri, idealuri. Deci, cultura este răspunsul la întrebarea de autoidentificare: „Cine suntem?”. De aici, deducem și diferența esențială în fenomenalizare, între produsele civilizației și bunurile valorice ale culturii. Ultimele poartă cu ele spiritul autorului și comunității care le-a creat. Ele chiar dacă sunt universale, nu sunt neutre. O operă de-a lui Mozart, a lui Dante, a lui Shakespeare, exprimă personalitatea geniului singular și a poporului din care acesta s-a născut. Chiar dacă traversează secole și spații geografice, ele nu se desprind de spiritualitatea creatoare. De aceea, cultura conferă identitatea de sine a unei comunități și o menține în istorie. În acest sens, Mircea Malița accentuează și el diferența netă între cultură și civilizație: „culturile... pot fi definite ca sisteme de credințe, care potențate de valori specifice, devin atitudini și definesc mentalități. De obicei, sunt moștenite sau inculcate, au limitație istorică și tradiție, aparțin unor grupuri a căror coeziune o susțin. Sunt subiective și greu transferabile. Civilizația

este construită pe cunoștințe, tehnici și proceduri de aplicatie universală. ... Funcțiile lor sunt diferite. *Culturile ne spun cine suntem* și ce sens putem să dăm vieții. Civilizația ne ferește de foame, boli, produce bunăstare..." (Mircea Malița, 1998, p. 14)

Plecând de la această deosebire, putem să analizăm relația complexă între *globalizare* și *identitate*. Ea poartă marca problematicii metafizice, deoarece, după cum vom vedea, ea vizează sensul vieții noastre, de la identitatea ființei noastre și a naturii umanului din om, până la existența noastră cotidiană.

Dacă identitatea individului singular și a comunității este definită și dată de cultura proprie unui popor (sau etnii), este necesar să definim fenomenul globalizării. În sens larg, globalizarea este fenomenul de interconectare globală a tuturor oamenilor, a tuturor straturilor societăților omenești, prin comunicarea tehnologică.

Globalizarea cuprinde toate domeniile activității umane, având ca nucleu: economia – politica și cultura. A refuza, astăzi, existența ei, este un act iluzoriu, pentru că ea este condiția *de facto* a umanității.

Chiar dacă ea se extinde la toate nivelurile existenței umane, vom restrânge perspectiva comprehensiunii globalizării la dimensiunea culturii. Această *époque* a celorlalte puncte de vedere (economice, politice) nu este aleatorie. Dimpotrivă, globalizarea este

vizată întrinsec de cultură, pentru că, ea însăși, afectează direct cultura. Relația întrinsecă dintre ele este surprinsă foarte bine de filosoful englez John Tomlinson: „Nu putem înțelege transformările contemporane la care se referă globalizarea decât dacă le abordăm cu ajutorul vocabularului conceptual cultural, și invers, aceste modificări modifică textura însăși a experienței culturii.” (John Tomlinson, trad. rom., 2002, p. 9)

Globalizarea are trei componente centrale care afectează direct și cultura, ca activitate centrală a omului, în câmpul social-existențial: *interdependența* între oameni și toate sferele socialului dar și producerea de *bunuri seriale* și *informație*.

Interdependența se realizează cu mijloacele tehnologice din ce în ce mai avansate. Astfel, se produce o relație de determinare între general și particular, și invers. De exemplu, un individ este afectat de șomaj deoarece compania la care lucrează a dat faliment pe un alt continent. Sau o acțiune locală are efecte pe plan global, cum ar fi poluarea sau evenimentul de la 11 Septembrie. Interconexiunea face să nu se mai poată vorbi de evenimente izolate. Prin comunicațiile tehnologice au fost *toți* martori oculari la tragicul eveniment din 11 Septembrie 2001. Toate nivelurile socialului - politicul, economicul, cultura – se află în interdependente, încât, globalizarea este imaginea unei *plase* cu mii de relații și noduri de dependente:

„Peste planetă sunt plase aruncate, ca și cum ar apăra-o de dezintegrare. Una, cea a comunicării instantanee, a informației nelimitate, alta finanțier-bancară și a economiei globale; o rețea se referă la ecologie, alăt este a instituțiilor politice și de securitate. ... Strângerea planetei în năframe și noduri, înseamnă globalizarea.” (Mircea Malița, 1998, p. 13)

Bunurile seriale sunt marea economiei globale. Uniformizarea bunurilor are ca unic scop *utilitatea* lor, iar ca efect, distrugerea culturii autentice. Aceste bunuri, aceleași peste tot în lume, sunt *neutre* axiologic și nu sunt semnate de nici o diferență specifică a culturii. Ele pot fi produse *oriunde*, pentru că sunt destinate *tuturor*, fără nici un specific cultural. De asemenea, *supermarketul* este locul indistinct cultural, unde se comercializează bunurile uniforme. Este un loc a-cultural, fără memorie, fără istorie.

Informația este conținutul globalizării. Pentru ca ceva să existe, trebuie să intre pe piața globală sub forma informației. Ea are avantajul circulației rapide prin tehnologie. Astfel, cunoașterea, limbajul, dorințele sunt reduse la informație. Cunoașterea devine citire a opinilor de pe rețele de socializare, limbajul este prescurtat și utilizarea lui are ca țintă reclama, iar dorința se mecanicizează și se satisfac facil, prin bunuri de divertisment non-valoric. Theodor Adorno, unul dintre cei mai duri critici ai globalizării, surprinde

foarte bine transformarea culturii în *marfă*: „Spațiul public a atins nivelul unde ideea se transformă inevitabil în marfă, iar limbajul într-un mijloc de a-i face reclamă. Instrumentalizarea științei, prin care Teoria se prostituează.” (Max Horkheimer și Theodor Adorno, 2012, p. 9)

Proiectul globalizării este unitatea Lumii, însă ca uniformizare, ca nivelare a diferențelor culturale: „O Singură Cultură, O Singură Lume, Un Singur Guvern.” (Roy Weatherford, 1993, p. 117)

Direcția principală a globalizării este *cultura globală*. Unul dintre fundamentele ei este postmodernismul. Acesta susține ștergerea granițelor dintre științe, slabirea conceptelor și sincretismul. Consecința este o cunoaștere fără deosebire cultural-valorică: „Toate activitățile omului sunt puse în același coș. Poemele și lirismul său stau la un loc cu automobilele și computerele. Credințele religioase și folclorul sunt tratate împreună cu strategia și politica.” (Mircea Malița, 1998, p. 14)

Cultura globală produce bunuri uniformizate, fără distincție culturilor naționale. Ea realizează nevoi identice ale tuturor oamenilor, iar bunurile au ca atribut standardiza, faptul de a fi facile, utilitare. Cultura globală este una de natură consumenistă. Tehnologia face ca arta, literatura, filmul să se manifeste ca *industria culturală*. Industria presupune serializarea și uniformizarea gusturilor oamenilor: „... Filmele, radioul, revistele formează un sistem. ... Cinematografia și

radiooul nu sunt arte. Sunt o afacere, o ideologie pentru a legitima gunoiul pe care-l produc deliberaț. ... [Toate, n.n.] sunt reduse la o unică și falsă formulă: totalitatea industriei culturale.” (Max Horkheimer și Theodor Adorno, 2012, p. 140 și 157)

Valoarea, ca semnificație și sens al culturii, este înlocuită cu *divertismentul*. Este formula prin care spectatorului i se dă un tipar de gândire și „trăire”, i se prescrie un mod-de-fi: „Divertismentul înseamnă: a nu trebui să gândești. ... Îi dezvață pe oameni de subiectivitate. ... Orice urmă de spontaneitate a publicului e controlat de vânzătorii de talente, concursuri sponsorizate. ...” (Max Horkheimer și Theodor Adorno, 2012, p. 141 și 169)

Omogenizarea produselor transformă orice experiență culturală în bun de consum. Se anulează, într-un bricolaj, diferențele estetice, temporale, axiologice, astfel încât Lumea globală este o McLume. Această cultură este fără istorie și fără memorie, deci fără identitate.

De aceea, culturile locale, etnice și naționale sunt puternic afectate negativ și, o dată cu ele, este pusă în pericol identitatea de sine a comunităților umane și a individului singular. Tocmai, pentru că substanța identitară a oamenilor este amenințată, problema răspunsului la globalizare, devine de natură metafizică. Dacă filosoful englez, Arnold Toynbee, descria istoria societăților umane pe

schema „provocare-răspuns”, în aşa fel încât comunităţile care au rezistat şi progresat în istorie sunt cele care au formulat răspunsuri adecvate la provocările istoriei lor, iar celelalte au stagnat sau dezagregat (*Studiu asupra istoriei*), atunci putem considera că globalizarea este o provocare a prezentului nostru, iar răspunsul nu poate fi decât din partea culturii autentice, pentru că aceasta conferă şi menţine în istorie identitatea comunităţilor umane. În acest sens, şi filosoful francez Paul Ricoeur sublinia necesitatea de *a rezista* terorii istoriei prin cultură. Astfel, cultura are o funcţie eschatologică, de salvare până la urmă a noastră-însine, de la alienare şi dispariţie a umanului din noi: „Omenirea intră într-o unică civilizaţie planetară, ceea ce e un veritabil progres pentru toţi, dar şi o sarcină strivitoare de a supravieţui şi de a adapta moştenirea culturală la acest nou cadru.” (Paul Ricoeur, 1995, p. 311)

Putem identifica mai multe răspunsuri care converg către acelaşi centru: revalorificarea culturii etnice, naţionale.

1. Contrapunerea la globalizare, a conceptului de *globalizare* sau *universalitate*. Cel care insistă pe acest concept este filosoful grec Georgios Mantzaridis: „[Globalizarea şi Universalitatea, n.n.] sunt două noţiuni înrudite formal, dar esenţial opuse. Prima înseamnă unitate autoritară şi omogenizare. A doua este unitate

spirituală şi diversitate personală. Globalizarea îndepărtează particularităţile şi schimbă şi persoanele şi societatea într-o masă amorfă, universalitatea respectă particularităţile persoanelor şi societăţilor şi cultivă armonia dintre ele.” (Georgios Mantzaridis, trad. rom., 2002, p. 20)

La baza *universalităţii* se află conceptul tare al *naturi umane* cu a sa esenţă metafizico-religioasă a *unităţii* fiinţiale a oamenilor. Nu este greu de identificat temeiul creştin al acestei unităţi universale a oamenilor, prin credinţa în Dumnezeu. Unitatea se realizează având ca *origine* şi *scop* Chipul Unic al lui Dumnezeu, Iisus Hristos. Însă, ea nu anulează diferenţele existenţial-culturale ale oamenilor, pentru că unitatea este intrinsec relatională cu *persoana*-concept esenţial în creştinism, prin care se menţine *specificul, diferenţialul* omului. *Epistola către Galateni* a Sf. Apostol Pavel descrie unitatea universală a oamenilor: „Nu mai este nici iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus.” (*Galateni* 3, 28).

Globalizarea este manifestarea concretă a *universalităţii*, partea ei dinamică. Ea se dă ca spaţiul unde oamenii comunică autentic şi îşi exprimă propriile culturi. Nu este un spaţiu adimensional, virtual şi neutral, ci este un spaţiu al întâlnirii oamenilor diferiţi, reali, cu chipul lor propriu dat de cultura de unde vin şi pe care o poartă cu ei în

dialogul lor și, mai mult, prin intermediul acesteia poate intra în comuniune unii cu alții.

2.Un alt răspuns vine chiar din interiorul globalizării și este formular de gânditorul englez John Tomlinson. Aceasta pleacă de la dimensiunea pozitivă a globalizării, aceea a interconexivității. Din punct de vedere cultural, ea poartă denumirea de „*glocalism*”. Este o noțiune care unește cultura globală cu cea locală. Procesul empiric al co-existenței lor este cel de *hibridizare a culturii*. John Tomlinson vede în comunicarea largă și influența culturii globale asupra culturilor locale un aspect pozitiv pentru ultimele, deoarece acestea se deteritorializează. Deteritorializarea culturii particulare înseamnă deschiderea ei către alte culturi, exportul bunurilor ei valorice în spațiul intercultural. Deci, ieșirea din izolare a culturilor locale. În același timp glocalismul presupune și influența valorilor celorlalte culturi asupra culturii proprii, fără a o anula pe aceasta. Mai mult, acceptarea bunurilor culturii globale se face prin siturile culturii proprii, prin „*indigenizare*” hermeneutico-pragmatică. Astfel, pornind de la exemplul cel mai vizibil al co-locuirii supermarketului cu „magazinul din colț”, cultura globală co-există cu cea proprie, specifică: bunurile noi sunt adaptate tradițiilor proprii, comportamentul global este întrepătruns cu cel al spiritualității proprii.

3.Paul Ricoeur susține menținerea culturii autentice, naționale ca fiind o

datorie a noastră atât față de noi însine, cât și față de cultura noastră proprie. Menținerea culturii nu se poate realiza decât prin re-crearea ei continuă, care presupune cunoașterea și revalorificarea permanentă a tradițiilor și valorilor culturii naționale. Tradiția este conținutul și justificarea existenței unui popor. Ea îi relevă acestuia geneza, istoricitatea și idealul său; ea îi este propria ființă, de aceea, ea este considerată energia spirituală a sa, uitarea, ignorarea ei înseamnă moartea culturală a poporului, prin pierderea identității proprii: „O tradiție nu e vie decât dacă tradiția continuă să fie celălalt partener al cuplului pe care-l formează cu inovația. ... O tradiție nu rămâne însă vie decât dacă continuă să fie parte a unui proces neîntrerupt de reinterpretare.” (Paul Ricoeur, trad.rom.2005, p. 54-55). Creația de cultură proprie înseamnă atât inovație, cât și fidelitatea față de tradiție. Deci, nouitatea timpului prezent trebuie asumată *prin* și *în* propriul culturii. Astfel, cultura nu supraviețuiește: „... felul cum un popor își dezvoltă cultura se bazează pe o lege de fidelitate și creație. O cultură moare, îndată ce nu mai e reînnoită, recreată.” (Paul Ricoeur, trad. rom.,1995, p. 322). Recrearea culturii este echivalentă cu revalorificarea nucleului „etico-mitic”, cum îl numește Paul Ricoeur, al ființei culturii unui popor. Aceasta trebuie redescoperit sub straturile de ideologii, reprezentări, comportamente cotidiene,

pentru că el conține geneza și scopul unui popor.

4.Un alt răspuns la globalizarea, de această dată negativ, este multiculturalismul. Acesta revendică recunoașterea identității tare, substanțială a fiecărei culturi locale. Cultura particulară se repliază asupra ei-înșiși și refuză influența altor culturi și dialogul cu ele. De aici, fragmentarismul și separatismul cultural. Consecințele sunt deja vizibile și tragicе în istoria prezentului nostru. Multe etnii și-au revendicat atât autonomia culturală, cât și cea statală; au încercat revenirea la idiomurile lor lingvistice, la cutumele lor traditionale. Fenomenul s-a întâlnit, la început, în etniile care au fost unite într-un proiect politic statal (Iugoslavia, cazul Kosovo, U.R.S.S., - Cecenia). Statul național este pus în pericolul dezmembrării, din cauza revendicărilor cultural-teritoriale ale etniilor, cum este exemplul, astăzi, al Spaniei.

O altă consecință este terorismul, apărut ca reacție în fața Occidentului globalizant. Manifestările lui violente au ca motivație negativă *frica* de a-și pierde identitatea cultural-religioasă.

Dacă primele trei răspunsuri vizează diversitatea în unitate, deci acceptă pluralismul cultural cu al său fundament și scop, unitatea culturii, ultimul le respinge pe ambele: și pluralismul cultural și unitatea culturală. Respingerea se produce prin refuzul de

recunoaștere a altor culturi și a dialogului cu ele.

5.Un răspuns care să ofere posibile soluții atât la globalizare cât și la fragmentarismul cultural, poate fi *cosmopolitismul*. El își are originea în proiectul filosofico-politic Kantian, „pacea eternă”. Cosmopolitismul se constituie pe moralitatea Kantiană, având astfel în centru *demnitatea* persoanei umane, a oricărei persoane umane. În acest sens, el este *universalist*: „În sens strict, « universalism » semnifică individualism egalitar al unei moralități care cere recunoaștere reciprocă în sensul respectului egal și al considerației reciproce pentru toți. Calitatea de membru al acestei comunități este inclusivă, și deci, deschisă tuturor, promite nu doar solidaritate și incluziune nediscriminatorie, ci și drepturi egale pentru protejarea individualității și alterității tuturor.” (Jurgen Habermas,2005, p. 76)

Manifestându-se și juric, prin proclamarea, respectarea și extinderea drepturilor bunului, cosmopolitismul unește oameni în demnitatea și drepturile lor, păstrându-le, în același timp, drepturile la cultura proprie și la exprimarea ei, deci la identitatea lor culturală. De aceea, cosmopolitismul se propune ca un veritabil *neoumanism*: „Ca neoumanism, temei al fraternității și egalității persoanelor și națiunilor, cosmopolitismul se inspiră din respectul față de cultura națiunilor, din libertatea și

demnitatea persoanelor, tratându-i pe oameni ca scop și nu ca mijloc." (Martin Aiftincă, 2011, p. 25)

Concluzie: Identitatea de sine a comunităților prin cultură se menține în cadrul globalizării, prin revendicarea propriului cultural, prin dialog intercultural și prin respectul fiecărei culturi pentru respectul umanului din fiecare om.

Bibliografie:

Const. Rădulescu-Motru, *Vocația. Factor hotărâtor în cultura popoarelor*, în vol. *Personalismul energetic și alte scrieri*, București, Editura Eminescu, 1978

Georgios Mantzaridis, *Globalizare și Universalitate, Himeră și Adevăr*, trad. rom. V. Răducă, București, Editura Bizantină, 2002

John Tomlinson, *Globalizare și cultură*, trad. rom. C. Gyursik, Timișoara, Editura Amarcord, 2002,

Jürgen Habermas, *Fundamentalism și teroare* în Giovanna Barodori, *Filosofie într-*

un timp al terorii, trad. rom. M.L. Semen, Pitești, Editura Paralela 45

Marin Aiftincă, *Perspective filosofice*, București, Editura Academiei, 2011

Max Horkheimer și Theodor Adorno, *Dialectica Luminilor*, trad. rom. A. Corbea, Iași, Polirom, 2012

Mircea Malita, *Zece mii de culturi. O singură civilizație*, București, Editura Nemira, 1998

Oswald Spengler, *Declinul Occidentului*, vol. I, trad. rom. I Lascu, Craiova, Editura Beladi, 1996

Paul Ricoeur, *Despre traducere*, trad. rom. M. Jeanrenaud, Iași, Editura Polirom, 2005

Paul Ricoeur, *Istorie și Adevăr*, trad. rom. E. Niculescu, București, Editura Anastasia, 1995

Roy Weatherford, *World Peace and the Human Family*, Londra, Routledge, 1993

Evolutia investițiilor străine directe în economia internațională
The development of direct investment in the international economy
LENGHEL Delia

Abstract: A foreign direct investment (FDI) is an investment in the form of a controlling ownership in a business in one country by an entity based in another country. It is distinguished from a foreign portfolio investment by a notion of direct control by the element of control that is sought.

Foreign direct investment is critical for developing and emerging market countries and it benefits the global economy, as well as investors and recipients. However, the fundamental question underlying FDI activities is always this: Why is an investor willing to acquire a foreign firm or build a new factory abroad? Because FDI includes technology and know-how as well as foreign capital, it came to be seen during this stage as an engine of growth, almost guaranteed to boost the host country's development.

In pursuit of all these potential externalities, governments in many developed and developing countries have, over several decades, substantially reduced barriers to foreign direct investment and offered special incentives to attract foreign firms and foster relationships between multinational enterprises and local firms.

Cuvinte cheie: Investiții străine, dezvoltare, economii emergente, tehnologie, capital.

O investiție străină directă (ISD) este o investiție sub forma participației într-o afacere dintr-o țară de către o entitate cu sediul într-o altă țară. Se deosebește de o investiție de portofoliu străină printr-o prisma controlului direct prin elementul de control solicitat.

Investițiile străine directe sunt esențiale pentru țările în curs de dezvoltare și pentru piețele emergente și benefice atât pentru economia globală, cât și pentru investitorii și beneficiarii acestora. Cu toate acestea, întrebarea fundamentală care stă la baza activităților ISD este întotdeauna următoarea: de ce este un investitor dispus să achiziționeze o firmă străină sau să construiască o nouă fabrică în străinătate? Deoarece ISD include tehnologia și know-how-ul, precum și capitalul străin, aceasta a fost văzută în acest stadiu ca motor al creșterii, garantat a stimula dezvoltarea țării gazdă.

Urmărind toate aceste potențiale externalități, guvernele din multe țări dezvoltate și în curs de dezvoltare au redus substanțial barierele în calea investițiilor străine directe în

de curs de câteva decenii și au oferit stimulente speciale pentru a atrage firme străine și pentru a încuraja relațiile dintre întreprinderile multinaționale și firmele locale.

Keywords: *foreign investments, development, emerging economies, technology, capital.*

Definirea și formele investițiilor internaționale

Investițiile internaționale reprezintă modalitățile concrete prin care un agent economic realizează operațiuni internaționale, adică atunci când: a.) cumpără acțiuni de pe o piață străină sau emise de o firmă din altă țară; b.) cumpără obligațiuni de pe o piață străină sau emise de o firmă străină; c.) construiește "pe loc gol" o societate nouă sau deschide o filială în altă țară (greenfield investments); d.) acordă un credit finanțier unui agent economic dintr-o altă țară sau unui agent economic străin ce operează în propria tăd.; e.) preia (achiziționează) o firmă străină sau fuzionează cu o firmă străină; f.) participă cu capital investitional la construirea de societăți mixte; g.) încheie contracte internaționale de leasing sau franchising. Din cele prezentate se poate deduce și definiția termenului de investiție internațională, ce reprezintă acea investiție care încorporează un element de extraneitate.

Investiția internațională presupune existența a cel puțin doi agenți economici: agentul economic

emitent și agentul economic receptor al investiției. Ca atare, există două tipuri de investiții internaționale – directe și de portofoliu care se referă la raportul ce se stabilește între emitent și receptor. Atunci când investiția presupune transferarea către agentul emitent a posibilității de control și decizie asupra activității agentului receptor este vorba despre o investiție directă. În restul cazurilor, când investiția nu presupune stabilirea unui asemenea raport, este vorba despre o investiție de portofoliu. Investiția de portofoliu reprezintă întotdeauna un plasament pur finanțier, o investiție pur finanțieră. Investiția directă imbină însă într-un mod mult mai complex plasamentul finanțier cu investiția reală. Atunci când agentul emitent ajunge să controleze agentul receptor, pe lângă fluxul finanțier initial apar și alte fluxuri, multe dintre ele având o consistență reală: fluxuri de tehnologie, fluxuri de fortă de muncă, fluxuri manageriale și chiar fluxuri de bunuri și servicii(Fota, 2001; p. 102). De multe ori, încadrarea unei investiții internaționale în unul din cele două tipuri este foarte dificilă. între investiția directă și cea de portofoliu există o zonă "gri", în care cu greu se poate desluși

frontiera. Cel mai bun exemplu în acest sens îl constituie achizitionarea de actiuni pe piata financiară internațională, deoarece pachetul de control al acțiunilor nu reprezintă un anumit procent fix în totalul acțiunilor, ci variază de la caz la caz. Într-un mod cu totul conventional, reglementările și statisticile din SUA cuprind în categoria investițiilor directe toate tranzacțiile care trec dintr-un patrimoniu în altul mai mult de 10% din acțiunile emise de către o firmă. În Franța procentul este de 20%, iar în Germania de 25%. În general, mărimea pachetului de control al acțiunilor variază invers proporțional cu dimensiunea firmei și numărul de acțiuni emise de ea.

Evoluția investițiilor străine directe pe plan internațional

Fluxul investițiilor străine directe a avut un declin acut în anul 2001, ca rezultat al încetinirii economice. Comportamentul investitional al firmelor este de asemenea puternic influențat de schimbările pe termen scurt ale ciclurilor de afaceri, lucru dovedit de recentele tendințe ale investițiilor străine directe. După nivelurile record ale anului 2000, fluxurile globale au scăzut puternic în anul 2001 pentru prima dată într-un deceniu. Aceasta a fost rezultatul declinului economiei globale, mai ales în cele mai mari trei economii ale lumii, care au intrat toate în recesiune, urmată de o

scădere a valorii fuziunilor și achizițiilor transfrontaliere. Valoarea totală a acestor fuziuni și achiziții transfrontaliere încheiate în anul 2001 (594 miliarde dolari SUA) a fost numai la jumătatea celor din anul 2000. Numărul fuziunilor și transfrontaliere a scăzut de la peste 7.800 în anul 2000 la aproximativ 6.000 în anul 2001. Numărul tranzacțiilor transfrontaliere în valoare de 1 miliard de dolari SUA a scăzut de la 175 la 113, valoarea lor totală scăzând de la 866 miliarde dolari la 378 miliarde dolari SUA.

Ca rezultat, declinul investițiilor străine directe (ISD) a fost concentrat mai ales în economiile dezvoltate, în care influxurile de ISD s-au redus cu 59%, în comparație cu 14% în economiile în curs de dezvoltare. Influxurile către Europa Centrală și de Est au rămas în general stabile.

Influxurile mondiale de investiții străine directe s-au ridicat la 735 de miliarde dolari SUA, din care 503 miliarde dolari SUA s-au îndreptat spre economiile dezvoltate, 205 miliarde dolari SUA către economiile în curs de dezvoltare, iar restul de 27 miliarde dolari SUA către economiile în tranziție din Europa Centrală și de Est. Părțile destinate țărilor în curs de dezvoltare și celor din Europa Centrală și de Est din influxurile globale de ISD au ajuns la 28% și respectiv 4% în anul 2001, în comparație cu o rănedie de 18% și respectiv 2% în cei doi ani anteriori. Cele 49 de țări cel mai puțin dezvoltate

(LDC) rămân recipienți marginali, cu numai 2% din investițiile străine directe către țările în curs de dezvoltare sau numai 0,5% din totalul global.

Încetinirea economică a intensificat presiunile competitive, accentuând nevoile de căutare de locații la costuri mai scăzute. Aceasta poate avea ca rezultat investiții străine sporite în activități care beneficiază de realocări către, sau expansiune în, economii cu salarii scăzute. Fluxurile către exterior pot apărea și din țări în care piețele interne creșteau mai lent decât piețele externe. Există semnale că ambii factori au contribuit la recentele creșteri de investiții străine directe ale Japoniei către China și la creșterile de fluxuri către Europa Centrală și de Est.

Intre timp, fluxurile către lumea în curs de dezvoltare și către Europa Centrală și de Est rămân distribuite în mod inegal. În anul 2001, cei mai mari cinci primitori au atras 62% din totalul influxurilor către țările în curs de dezvoltare, în vreme ce cifra corespunzătoare pentru Europa Centrală și de Est a fost de 74%. Printre primele 10 țări câștigătoare în termeni de creșteri absolute, opt au fost țări în curs de dezvoltare, în frunte cu Mexic, China și Africa de Sud. În mod contrar, dintre cele 10 țări care au experimentat cele mai abrupte declinuri ale influxurilor de investiții străine directe, opt au fost țări dezvoltate; Belgia și Luxemburg, Statele Unite și Germania au raportat cele mai acute declinuri.

S-ar putea argumenta că anul 2001 a fost martorul unei reveniri la niveluri "normale" ale investițiilor străine directe (ISD) după activitatea febrilă de fuziuni și achiziții din cei doi ani precedenți. În țările în curs de dezvoltare și în economiile în tranziție, ISD-urile s-au dovedit destul de flexibile, în ciuda declinului economic global și a tragicelor evenimente din 11 septembrie. Această flexibilitate este mai pronunțată în comparație cu influxurile de investiții de portofoliu și de împrumuturi bancare. Apelând la o bază netă (influxuri minus fluxuri exteme), fluxurile de ISD au reprezentat singura componentă pozitivă a fluxului de capital privat către țările în curs de dezvoltare și către economiile în tranziție în perioada 2000-2001. Fluxul total net de capital privat a fost proiectat pentru un minim de 31 miliarde dolari SUA în anul 2001.

În ciuda impactului descurajant al cererii slabe din economiile cele mai mari, perspectivele pe termen lung ale ISD rămân promitătoare. Un număr de analize asupra planurilor de investiții sugerează faptul că marile companii transnaționale vor continua expansiunea lor internațională. Mai exact, acestea sugerează că cele mai preferate destinații vor include marile piețe ale țărilor dezvoltate (ca cele ale Statelor Unite, ale Germaniei, Regatului Unit și Franței), precum și un număr de destinații cheie în țările în curs de dezvoltare (în special China, Brazilia, Mexic și Africa de Sud) și

în Europa Centrală și de Est. Este interesant de remarcat faptul că aceste țări în curs de dezvoltare și economii în tranziție au avut succes în special în atragerea de ISD orientate spre export.

Recentele dezvoltări ale investițiilor străine directe variază semnificativ de la o regiune la alta. Așa cum am menționat anterior, încetinirea activității de ISD din anul 2001 s-a datorat mai ales țărilor dezvoltate. Atât influxurile cât și fluxurile externe de ISD au scăzut dramatic în aceste țări, cu mai mult de jumătate, la 581 miliarde dolari SUA și respectiv 503 miliarde dolari SUA, după ce au atins un vârf în anul 2000. În ciuda înceinirii economice și a evenimentelor din 11 septembrie, Statele Unite și-au păstrat poziția de cel mai mare primitor de ISD, dar influxurile au scăzut mai mult de jumătate, până la 124 miliarde dolari SUA. Țara și-a recâștigat poziția de cel mai mare investitor al lumii, deși fluxurile externe de 114 miliarde dolari SUA au reflectat o scădere cu 30%. Partenerii majori pentru ISD interne și externe au fost și de această dată țările Uniunii Europene (UE); cu toate acestea, a crescut importanța partenerilor Acordului Nord American de Liber Schimb (NAFTA) ca destinație pentru ISD ale Statelor Unite, parțial datorită achiziționarii Banamex (Mexic) de către Citygroup. În ceea ce privește ISD interne, acestea au continuat să intre pe piață primordial prin fuziuni și achiziții, recordul fiind deținut de

achiziționarea corporației VoiceStream Wireless de către Deutsche Telekom pentru 29,4 miliarde dolari SUA, reprezentând cea mai mare tranzacție transfrontalieră din întreaga lume în anul 2001.

Influxurile către și ieșirile din Uniunea Europeană în anul 2001 au scăzut cu aproximativ 60% până la 323 și respectiv 365 miliarde dolari SUA. Aceasta s-a datorat mai ales declinului în ceea ce privește fuziunile și achizițiile în legătură cu ISD. Influxurile către Regatul Unit (principalul receptor din Europa Occidentală) și Germania au scăzut cel mai mult, în vreme ce acelea către Franța, Grecia și Italia au crescut. Declinul ISD către exterior a fost și mai mare, singurele excepții fiind Irlanda, Italia și Portugalia. Ca și în anii precedenți, ieșirile au constat mai ales în fuziuni și achiziții transfrontaliere. Franța a devenit cel mai mare investitor extern din regiune, urmată de Belgia și Luxemburg. Fluxurile intra-regionale au reprezentat o parte mai mare a investițiilor străine directe din UE.

Alte răi din Europa Occidentală au experimentat evoluții similare, Elveția detinând 75% din ISD către aceste țări. În ceea ce privește alte răi dezvoltate, ieșirile de fluxuri din Japonia au crescut în anul 2001, în vreme ce investițiile interne precum și străine directe au scăzut, mai ales din cauza recesiunii economice. Ieșirile de fluxuri din pre Australia s-au dublat, deoarece aceasta

are legături economice mai stânse cu regiunea Asia-Pacific, fiind mai puțin afectată decât Canada (unde influxurile au scăzut cu 60%) de evoluțiile ce au avut loc în Statele Unite.

Influxurile de investiții străine directe (ISD) către țările în curs de dezvoltare au scăzut, de asemenea, de la 239 miliarde dolari SUA în 2000 la 205 miliarde dolari SUA în anul 2001. Cu toate acestea, volumul acestui declin s-a limitat la un număr relativ mic de țări gazdă. În special trei economii – Argentina, Brazilia și Hong Kong (China) – au cunoscut declinul în ceea ce privește influxurile de ISD care s-au ridicat până la 57 miliarde dolari SUA.

Africa ramâne un receptor marginal de ISD, deși acestea au crescut de la 9 miliarde dolari SUA în anul 2000 la mai mult de 17 miliarde în 2001. La prima vedere, această creștere pare impresionantă, dar ea maschează faptul că pentru majoritatea țărilor africane fluxurile de ISD au rămas mai mult sau mai puțin la același nivel ca în anul 2000. Creșterea cu 8 miliarde dolari s-a datorat în mare câtorva proiecte de investiții străine mari, mai ales în Africa de Sud și Maroc, și modului în care acestea sunt reflectate în statisticile investițiilor străine. Totuși, deși continentul a primit numai 2 procente din influxurile de ISD globale, în comparație cu mărimea sa economică, cantitatea de ISD către Africa nu a fost mult diferită de cea direcționată către alte regiuni în curs de dezvoltare.

De asemenea, modelul general ascunde unele evoluții dinamice la nivel de țară, inclusiv la nivelul țărilor cel mai puțin dezvoltate, ca de exemplu Uganda. Mai mult, există indicații că anumite inițiative de politici, și în special Legea Creșterii și Oportunității Africane (AGOA), din Statele Unite, au contribuit la creșterea ISD în unele țări care beneficiază de accesul îmbunătățit la piață. Cifrele recente arată, de asemenea, că se schimbă aspectul sectorial al influxurilor de ISD către continentul african. În vreme ce mai mult de jumătate din fluxurile de investiții străine directe s-au îndreptat către sectorul primar, în mod special cel al petrolului și țării lui, fluxurile de ISD către industriile serviciilor (ca de exemplu bănci, finanțe și transporturi) au devenit aproape la fel de importante în ultimii doi ani. Aceasta sugerează o largire gradată a oportunităților de investiții în timp, în ciuda ritmului încet (Fota, 2004; p. 229).

Influxurile de ISD către țările în curs de dezvoltare din regiunea Asia și Pacific au scăzut de la 134 miliarde dolari SUA în anul 2000 la 102 miliarde în anul 2001. Mare parte a declinului s-a datorat unei scăderi cu peste 60% în fluxurile către Hong Kong (China) de la un nivel record de 62 miliarde dolari SUA în anul 2000. Astfel, dacă am exclude Hong Kong (China), influxurile anului 2001 au atins același nivel ca și în anii de vîrf ai deceniului 1990. În timp ce influxurile au

stagnat în Asia Nord-Eestică și Sud-Eestică, acestea au crescut semnificativ în Asia Centrală și de Sud (cu 32% și respectiv 88%). Partea ce a revenit regiunii Asia-Pacific din influxurile mondiale a crescut de la 9% în anul 2000 la aproximativ 14% în anul 2001. În cadrul acestor tendințe generale, economiile au evoluat inegal. China și-a recâștigat poziția — pierdută în favoarea Hong Kong, în anul 2000 — de cel mai mare recipient din regiune precum și din lumea în curs de dezvoltare în general. India, Kazakhstan, Singapore și Turcia erau recipienți semnificativi în subregiunile lor. Asociația Națiunilor Asiei de Sud-Est (ASEAN) a experimentat scăderea nivelurilor investițiilor străine directe în ultimii ani, provocând o serie de temeri în rândul statelor membre: în perioada 2000 — 2001, influxurile de investiții străine în această regiune au fost de numai 12 miliarde dolari SUA anual, ceea ce corespunde numai unei treimi a apogeului perioadei 1996 — 1997. Ieșirile de ISD din Asia în curs de dezvoltare, de aproximativ 32 miliarde dolari SUA, au atins cel mai scăzut nivel de la mijlocul anilor '90, în special din cauza scăderilor ieșirilor de fluxuri ale celui mai mare investitor traditional Hong Kong, China. Companiile transnaționale chineze devin tot mai vizibile pe piețele mondiale.

Investițiile străine directe către America Latină Caraibe au cunoscut declinul doi ani la rând, în special datorită unei scăderi a ISD în Brazilia, unde procesul de privatizare al ultimilor câțiva

ani aproape că s-a oprit și datorită Argentinei, unde criza economică și finanțieră a descurajat orice nouă investiție. Între timp, Mexic a devenit cel mai mare recipient regional prin achiziția băncii Banamex de către Citicorp (Statele Unite) pentru suma de 12,5 miliarde dolari SUA. Ieșirile de fluxuri din economiile Americii Latine au ramas modeste și direcționate în special spre alte companii din regiune (Guillen, 2001).

ISD din cele 49 de țări mai puțin dezvoltate (LDC) au fost mici în termeni absoluchi, dar au continuat să aibă o contribuție la formarea capitalului local, aşa cum este susținut de rata ridicată a ISD în formarea de capital intern brut într-o serie din acele țări. Ca procent al investițiilor totale acestea s-au ridicat la 7% pentru țările mai puțin dezvoltate ca grup în perioada 1998 — 2000, în comparație cu cele 13% pentru toate țările în curs de dezvoltare. Cu toate acestea, fluxurile de ISD sunt putemis concentrate, deși partea primilor cinci recipienți este mai mică decât a fost aceasta la finalul deceniului 1980. Peste 90% din aceste fluxuri s-au realizat mai degrabă prin investiții greenfield decât prin fuziuni și achiziții. În anul 2001, în ciuda încetinirii economice generale, ISD din țările mai puțin dezvoltate s-au ridicat la 3,8 miliarde dolari SUA, în special ca rezultat al fluxurilor tot mai mari către Angola. Asistența oficială pentru dezvoltare (ODA) ramâne componența cea mai mare a fluxurilor

financiare extreme către țările mai puțin dezvoltate, chiar dacă a scăzut în termeni relativi și absoluți între 1995 și 2000.

Tările mai puțin dezvoltate au primit în mare 12,5 miliarde dolari SUA în asistență oficială pentru dezvoltare bilaterală și multilaterală în termeni neti în anul 2000, față de 16,8 miliarde dolari SUA în anul 1990.

Pentru asistența oficială pentru dezvoltare, sumele au scăzut de la 9,9 miliarde dolari SUA la 7,7 miliarde dolari SUA în această perioadă. Investițiile străine directe, pe de altă parte, au devenit proeminente: 28 de țări mai puțin dezvoltate au experimentat creșteri simultane în ISD și scăderi în ODA în deceniul 1990. Dar influxurile de ISD au depășit ODA numai în şapte țări mai puțin dezvoltate (Angola, Guineea Ecuatorială, Gambia, Lesotho, Myanmar, Sudan și Togo) în anul 2000, iar trei dintre acestea sunt exportatori majori de petrol. Deoarece cea mai mare parte a țărilor mai puțin dezvoltate se bazează pe asistența oficială pentru dezvoltare ca sursă majoră pentru finanțare și deoarece investițiile străine directe și asistența oficială pentru dezvoltare nu se substituie una alteia, prezentul declin al asistenței oficiale pentru dezvoltare este îngrijorător.

Țările mai puțin dezvoltate însese au început să se auto-promoveze mai activ față de investitorii străini. S-au

înființat agenții pentru promovarea investițiilor în 38 de țări mai puțin dezvoltate, iar dintre acestea 28 s-au alăturat Asociației Mondiale de Promovare a Investițiilor. Mai mult decât atât, la finalul anului 2001, 41 de țări mai puțin dezvoltate au încheiat un total de 292 tratate bilaterale de investiții și 138 de tratate de dublă impozitare. În cele din urmă, un număr tot mai mare de țări mai puțin dezvoltate sunt acum semnatare ale unor tratate multilaterale relevante. De exemplu, din iunie 2002, 20 țări mai puțin dezvoltate au avut acces la Convenția referitoare la Recunoașterea și Punerea în Vigoare a Foreign Arbitral Awards, 37 de țări mai puțin dezvoltate au ratificat sau semnat Convenția referitoare la Rezolvarea Disputelor Investiționale între State și între Companii Naționale și alte state; 34 de state mai puțin dezvoltate au fost (iar alte șase sunt pe cale de a deveni) membre ale Agenției de Garantare a Investițiilor Multilaterale; și 30 de țări mai puțin dezvoltate au fost membre ale Organizației Mondiale a Comerțului.

Influxurile către (27 miliarde dolari SUA) și ieșirile de fluxuri dinspre (4 miliarde dolari SUA) Europa Centrală și de Est au rămas la niveluri comparabile celor din anul 2000. Influxurile de ISD au crescut în 14 țări din cele 19 țări ale regiunii, iar partea regiunii din influxurile mondiale a crescut de la 2% în 2000 la 3,7% în 2001. Cinci țări (Polonia, Republica Cehă, Federația Rusă, Ungaria și Slovacia) au

reprezentat mai mult de trei sferturi din influxurile regiunii în anul 2001. Ieșirile de ISD dinspre EurOpa Centrală și de Est au scăzut oarecum în anul 2001, datorită încetinirii ritmului din Federația Rusă, care reprezenta trei sferturi din ieșirile de ISD din regiune.

Marcarea performanțelor și potențialului economiilor individuale în atragerea de investiții străine directe, aşa cum au fost ele măsurate de Indicele UNCTAD de Performanță a Investițiilor Străine Intrate și respectiv de Indicele UNCTAD al Potențialului Investițiilor Străine Intrate poate asigura date folositoare pentru creatorii de politici și pentru analiști în ceea ce privește performanțele relative ale țărilor.

Conform Indicelui de Performanță a Investițiilor Străine Intrate, care compară partea deținută de o țară în fluxurile de investiții străine directe globale cu partea sa în PIB-ul global, valoarea indicelui unei țări implică faptul că partea deținută de o țară în fluxurile de ISD globale este egală cu partea sa în PIB-ul mondial.

Țările cu o valoare a indicelui supraunitară (> 1) atrag investiții străine directe peste așteptări pe baza mărimii relative a PIB-ului lor. Pe baza acestei măsurători, în perioada 1998 – 2000, lumea dezvoltată a fost mai puțin echilibrată în termeni ISD primite, deși UE a raportat cel mai mare scor (1,7), iar

Japonia cel mai scăzut (0,1). În termenii schimbărilor petrecute în ultimul deceniu, Africa a experimentat o scădere a scorului său (de la 0,8 în perioada 1988 – 1990 la 0,5 în perioada 1998 - 2000), în vreme ce scorul Americii Latine să îmbunătățit în mod semnificativ (de la 0,9 la 1,4). Asia Estică și Sud-Estică a avut un scor peste 1 (1,7 în perioada 1988 – 1990 și 1,2 în perioada 1998 – 2000), în vreme ce, dimpotrivă, Asia Vestică și Sudică a raportat scoruri mici în ultimul deceniu (0,1 – 0,2). Scorul Europei Centrale și de Est a fost aproape de 1.

Clasamentul țărilor în ceea ce privește performanțele ISD a condus la concluzii interesante. Primele 20 de țări au inclus cinci mici țări dezvoltate, 12 economii în curs de dezvoltare și trei din Europa Centrală și de Est. Cele 20 de țări cu scorurile cele mai scăzute au fost țări în curs de dezvoltare și câteva dintre țările mai puțin dezvoltate. Cele mai mari creșteri ale Indicelui de Performanță din ultimul deceniu au fost cele din Angola, Panama, Nicaragua și Armenia, în timp ce cele mai mari declinuri au fost înregistrate în Oman, Grecia, Botswana și Sierra Leone.

Indicele UNCTAD al Potențialului Investițiilor Străine Intrate clasifică țările în conformitate cu potențialul lor de a atrage investiții străine directe. Acest indice se bazează pe factori structurali care au tendința de a se schimba foarte încet. Ca rezultat, valoarea indicelui este relativ stabilă în

tim. Primele 20 de economii din perioada 1998 – 2000 clasificate conform acestei măsurări au fost țări dezvoltate sau economii în curs de dezvoltare cu venituri ridicate, în vreme ce ultimele 20 de locuri din clasificare au fost deținute de țări în curs de dezvoltare.

Clasificarea țărilor în funcție de Indicele de Performanță și de Indicele de Potențial conduce spre următoarea matrice:

Țări cu performante ridicate în ceea ce privește investițiile străine directe (adică peste punctul de mijloc al clasificării performantelor tuturor țărilor) și cu potential ridicat (adică peste punctul de mijloc al clasificării referitoare la potentialul tuturor țărilor): "inaintasii";

Țări cu performante ridicate în ceea ce privește investițiile străine directe (adică peste punctul de mijloc al clasificării performantelor tuturor țărilor) și cu potential scăzut (adică sub punctul de mijloc al clasificării referitoare la potențialul tuturor țărilor): "economii peste potențial";

Țări cu performante scăzute în ceea ce privește investițiile străine directe (adică sub punctul de mijloc al clasificării performantelor tuturor țărilor) și cu potential ridicat (adică peste punctul de mijloc al clasificării referitoare la potențialul tuturor țărilor): "economii sub potențial";

Țări cu performante scăzute în ceea ce privește investițiile străine directe (adică sub punctul de mijloc al clasificării performantelor tuturor țărilor) și un potential scăzut (adică sub punctul de mijloc al clasificării referitoare la potențialul tuturor țărilor): "economii subperformante";

În perioada 1998 – 2000 au fost 42 de țări care au combinat un potential puternic cu performante puternice. Acest grup include țările industrializate ca Franța, Germania, Suedia, Elveția și Regatul Unit; țigrii asiatici, inclusiv cei mai tineri, ca Hong Kong (China), Malaezia, Singapore și Thailanda; și un număr de țări din America Latină ca Argentina și Chile. Grupul mai includea și puternicii intrati pe scena investițiilor străine directe ca de exemplu Costa Rica, Ungaria, Irlanda și Polonia.

Economiile peste potențial sunt mai ales acelea fără capabilități puternice, dar care reușesc să atragă investiții străine directe; majoritatea lor sunt țări relativ sărace și nu au o bază industrială. Brazilia și China sunt niște excepții notabile, care au făcut parte din acest grup. Economiile sub potențial au inclus multe economii bogate și relativ industrializate care au avut investiții străine slabe datorită preferințelor politice și a tradiției slabe în ceea ce privește investițiile străine directe (Italia, Japonia, Republica Coreea și Provincia Taiwan a Chinei, mai ales în perioada

anterioară), factori politici și sociali defavorabili sau o competitivitate scăzută (necaptată în variabilele utilizate în prezentul raport). Statele Unite au fost clasificate în această categorie, alături de unele țări în curs de dezvoltare care au o relativă abundență de capital (de exemplu Arabia Saudită) și în care fluxurile de ISD nu reflectă adekvat măsura participării companiilor transnaționale datorită formelor non-capital propriu sau datorită faptului că se bazează pe finanțare locală.

Cele 42 de economii subperformante au fost în general țări sărace care, din motive economice sau de alt fel, nu și-au atras partea prognozată de ISD.

Ce implicații și politici se nasc din această analiză? Pentru înaintașii care

Bibliografie

Constantin Fota, Economie internațională, Ed. Universitară, Craiova, 2001

dorește să ramână recipienti importanți de investiții străine directe, problema este una de păstrare a marjei de competitivitate în termenii atragerii de ISD. Subperformanții vor trebui să imbunătățească diverse aspecte ale mediului investitional pentru a-și imbunătăți poziția în Indicele de Potential. Țările care oscilează între subperformanță și economii peste medie vor trebui să se străduiască să-și construiască rapid un potențial competitiv, care să atragă investitorii. În mod similar, pentru țările care detin un potențial ridicat, dar alunecă în ceea ce privește atragerea de ISD, va fi probabil nevoie de abordarea perceptiilor investitorului și de depunerea de eforturi mai atente pentru promovarea avantajelor care există la nivel local.

Mauro F. Guillen, "The Limits of Convergence. Globalisation and Organisational Change in Argentina, South Korea and Spain", Princeton, Princeton University Press, 2001

Facebook - fabrica de narcisism

Facebook - the narcissistic factory

Dr. Dragoș-Ionuț RĂDUȚ,

Abstract: This¹⁰ article is an invitation to debate on an actually and very important theme with influence in social, psychological and religious field, we are talking about the effect in human relationship of internet in general and the effect of social network, in special. Facebook is a very useful network, if we see it like a communication facilitator between people, without discrimination regarding nationality, religion, sex, opinion, age or territory, being a part of the „big plan” of globalization. Beside of these advantages, we can identify a lot of disadvantages, which are reflecting in the human relationships: the invasion of virtual in the reality and the confusion between them, virtual addiction, people are neglecting the real relationships and the face to face communication. This confusion between real and virtual is historical, like we saw in the iconoclastic controversy.

Keywords: *social network, facebook, virtual, real, internet, communication, relationship, iconoclasm*

Abstract: Acest articol este o invitație de a dezbaté o temă reală și foarte important, cu influență în domeniul social, psihologic și religios. Vorbim despre efectul internetului asupra relațiilor interumane în general și despre efectul rețelelor sociale, în special. Facebook este o rețea foarte utilă, dacă o vedem ca un facilitator de comunicare între oameni, fără discriminare în ceea ce privește naționalitatea, religia, sexul, opinia, vârsta sau teritoriul, fiind o parte a "marelui plan" al globalizării. În afară de aceste avantaje, putem identifica o mulțime de dezavantaje, care se reflectă în relațiile interumane: invazia virtualului în realitate și confuzia dintre ele, dependența virtuală, fapcul că oamenii neglijeză relațiile reale și comunicarea față în față. Această confuzie între real și virtual este istorică, aşa cum am văzut în controversa iconoclastică.

Cuvinte-cheie: *rețele sociale, facebook, real, virtual, internet, comunicare, relații, iconoclasm.*

---

¹⁰ ideea îi aparține lui Teodor Baconschi, *Facebook, fabrica de narcisism*, ed. Humanitas, București, 2015

Internetul și rețelele de socializare(Facebook, Twitter, Instagram) au creat o nouă societate, un nou om, contribuind din plin la fenomenul globalizării și al secularizării.

Lumea IT&C se mișcă între real și virtual. Această tensiune dintre real și virtual(utopic) a existat de-alungul istoriei umanității în diferite forme și intensități, dar discrepanța dintre real și virtual parcă este mult mai mare în secolul actual, în sensul că virtualul tinde să acapareze realul. Omul recent caută să fugă de realitatea în care trăiește și să-și creeze o altă lume, una virtuală în care să-și satisfacă propriile plăceri în felul în care dorește, fără a mai fi cenzurat de norme sociale și morale. Preferința pentru virtual își are justificarea în faptul că realul nu-i procură omului modern medicamentul care să-l vindece de angoase și, astfel, el își schimbă coordonatele existențiale refuzând condiția umană. De aceea, „virtualul are toate caracteristicile unui drog. Deturnează atenția, transformă senzațiile, modifică percepțiile, confundă halucinațiile cu împlinirea dorințelor, proiectează eul într-o lume alternativă, scutită de interdicții și dureri...realitatea își cere drepturile în fiecare clipă...nu poți fi somer, alegător nemulțumit, îndrăgostit sau

muribund în lumea virtuală.”(*Ibidem, p. 104*)

Omul este creat de Dumnezeu ca o ființă dialogică, care are nevoie de a intra în relație de comuniune și iubire cu Dumnezeu și cu semenii săi. Mediul normal pentru acest dialog este eclezial, unde comunicarea nu este niciodată virtuală, ci mereu reală și vie. Unitatea Bisericii văzute se bazează și pe această comunicare reală în adevăr, față către față, dintre om și Dumnezeu și între ceilalți membri ai comunității ecleziale.

Tensiunea dintre real și virtual în perioada iconoclastă

Cu această tensiune, conflict dintre real și virtual, s-a confruntat și spațiul creștin. Mișcarea iconoclastă, care a izbucnit în orientul creștin, în veacul al VIII-lea, avea la bază tocmai această concepție deformată a iconoclaștilor de a vedea realitatea istorică a Bisericii. Fundamentul icoanei este întruparea istorică reală a Mântuitorului Hristos.

Scrisoarea lui Eusebiu de Cezareea către împăratul Constantinus conține fundamental tezei iconoclaște. Eusebiu a fost un arian, dar și un adept al teologiei origeniste și acest lucru se vede foarte clar în concepția sa despre arta creștină. Antropologia lui Eusebiu

duce fără dubii la o atitudine antiiconică.¹¹

El consideră că forma robului, pe care a luat-o la Întrupare Mântuitorul Hristos, s-a contopit cu divinitatea Sa. După Înălțarea Sa la cer și-a schimbat forma de rob în slavă care nu putea fi redată de culori moarte. Noi nu putem decât să-L contemplăm pe Hristos în puritatea inimii noastre. Această scrisoare este redactată clar într-un stil origenist.

Hristologia lui Origen a fost una inadecvată și ambiguă, căci, după el, tot ceea ce este real, istoric este tranzitoriu și accidental. Întruparea este un simbol central. Niciun eveniment istoric nu are valoare prin el însuși, toate evenimentele trebuind să fie interpretate ca fiind proiecții de ceva mai înalt, o realitatea supraistorică. Istoria a fost topită în simbolic(Schönborn, 2011; p. 84).

Metoda exegetică a lui Origen dorea transcederea istoricului. Realitatea sau istoria evenimentelor a fost înlocuită cu Gloria divină. Chiar dacă Origen nu L-a negat pe Iisus istoric, pentru el Scriptura nu poate avea doar un sens somatic, literar, ea e o umbră a bunurilor viitoare. El făcea o diferență între Evanghelia veșnică și cea istorică, între ceea ce este exterior și ceea ce este ascuns creștinilor, între

somatic și pnevmatic(Florovsky, 1950; p. 87).

Umanitatea lui Iisus, după Origen, nu a fost înlocuită, ci a fost înălțată la o mare perfecțiune într-un amestec intim cu divinitatea. După Înviere Hristos a avut un trup intermediar, iar vederea Lui depinde de abilitatea de a-L primi. Hristos se arată celor vrednici într-o frumusețe care nu poate fi spusă, iar celor nevrednici li se arată fără formă și frumusețe. După Înviere Hristos nu mai este om adevărat, căciumanitatea Sa a fost asumată de divinitate.

Iconoclaștii au urmat linia metodei exegetice a lui Origen, care interpreta Scriptura și arta alegoric, prin mijlocul simbolurilor, și nu pe linia metodei istorice de interpretare. Acest lucru s-a datorat disproportiei pe care el a văzut-o între imaginile istorice ale lui Hristos și condiția de slavă în care se afla. O icoană adevărată are la bază nu numai simbolul, ci și reprezentarea unei persoane reale, adevărate. Canonul 82 al Sinodului din Trulo(691-692) introduce în artă realismul și încurajează o nouă artă istorică. În arta creștină nu există invenție, doar execuția aparține artistului. Canonul stabilește de asemenea, relația între tip și adevărul istoric, între cele două Testamente, căci toate tipurile au trecut prin Întruparea lui Hristos.

Iconodulii, pe baza doctrinei neoplatonice, vorbeau despre o icoană istorică, căci persoanele reprezentate în ea sunt reale, au trăit pe pământ într-un timp istoric. Neoplatonismul lui Plotin, profund aniconic, poate fi considerat ca stând și la baza doctrinei iconoclaște. Dar principala inspirație a iconoclasmului a fost elenistică, el fiind considerat un curent ce milita pentru reîntoarcerea la elenismul precreștin. Disputa iconoclastă a avut ca scop fie impunerea unei arte simbolice, fie a unei arte istorice. Iconoclaștii au mers pe linia unui elenism cu origini origeniste și neoplatonice, iar iconodulii au mers pe linia creștinismului istoric. Oricum disputa aceasta iconoclastă poate fi înțeleasă mai bine prin studiul îndelungii confruntării dintre elenism și creștinism. Conflictului era între elenismul creștinat și creștinismul elenizat sau între Ortodoxie și sincretism.

Dihotomia dintre real și virtual propusă de rețelele de socializare și efectele asupra relațiilor umane

Am făcut această digresiune pentru a înțelege că această dihotomie dintre real(istoric) și virtual nu este nouă și că ea își află rădăcinile în disputele iconoclaște din primul mileniu creștin. Ca și atunci, și acum, internetul și rețelele de socializare

propun omului modern un iconoclasm agresiv care vrea să distrugă chipul lui Dumnezeu din om și să formeze realitatea teandrică a Bisericii, trupul lui Hristos. După cum există în cadrul eccluzial un dublu realism, realismul istoric, uman și realismul divin, la fel și în arta creștină vorbim despre acest dublu realism. De aceea, pentru redarea în icoane a lui Hristos, a Maicii Sale, a sfintilor sau a unor evenimente sfinte, Biserica respectă cu pioșenie realitatea istorică(Ivánka, 2012: pp. 113-118).¹² Tocmai această exactitate istorică, în conformitate cu Sfânta Scriptură și Tradiția Bisericii, exprimă fidelitatea față de adevărul istoric și păstrează o relație vie cu persoana din icoană. În Biserica Ortodoxă pictorul pictează după o anumită erminie, canon iconografic, ci nu după imaginea sa sau după un model în viață, deoarece, în caz contrar, icoana nu ar mai reda fidel prototipul și nu să mai putea evita ficțiunea. Cu siguranță, în icoană pictăm nu numai realitatea istorică, deoarece nu am mai deosebi o icoană de o fotografie, ci și realitatea simbolică, pentru indicarea sfințeniei. Spre exemplu, nimbul din icoană „nu este o alegorie, ci expresia simbolică a unei realități autentice și concrete.” (Uspensky, 2012; p. 157)

Creștinismul a respins și respinge iluzionismul nu numai din

artă, ci și din modul de viețuire al fiecărui credincios pentru improprierea operei de mântuire, realizate de Mântuitorul Hristos. În cultura creștină modernă, cât și în artă, vorbim de un dochetism, în care realitatea se confundă cu iluzia.

Omul este preocupat să posteaze pe Facebook ceva cosmetizat, ceva care-l arată numai în ipostaze pozitive. Este prea îndrăgostit de propria imagine, ca miticul Narcis, pentru a mai putea vedea și propriile defecte. Imaginea lui este mai importantă decât imaginea semenului. Faptul că postăm cele mai frumoase fotografii, că primim cele mai frumoase comentarii, cele mai multe like-uri, că ne străduim să construim imaginea socială care se apropie mult mai mult de idealul a ceea ce ne dorim noi să fim are o influență asupra stimei de sine. Tocmai acest individualism narcisist, coroborat cu acestă nevoie de escapism virtual, depersonalizează pe cei care simt o adicție față de această lume a IT&C. Iconoclasmul modern este mai insidios pentru că distrugе chipul omului și îl desparte de arhetipul lui divin, îl izolează într-un spațiu virtual.

Tânără generație, generația Facebook, își petrece o mare parte din timp în fața calculatorului, este dependentă de el. Își face foarte mulți prieteni virtuali, mulți dintre ei fără o identitate asumată, dar, din păcate,

prietenii din viața reală se împuținează.

Nimeni nu combată utilitatea rețelelor de socializare, acestea satisfăcând categorii largi de utilizatori și nevoi diferite. Spre exemplu, mulți dintre colegi s-au regăsit, după mulți ani, prin intermediul creării unui cont pe Facebook. Cercetătorii au arătat, prin studiile lor, că activitatea din acest spațiu virtual oferă indicii despre personalitatea fiecărui. Persoanele care își schimbă status-ul de, se etichetează de în fotografii, își schimbă de fotografia de profil, au foarte mulți prieteni pe care nu-i cunosc în realitate, au trăsături narcisiste mai accentuate decât cei care folosesc rețelele de socializare mai puțin. Tânără generație trebuie învățată și ce înseamnă virtuțile creștine și ce rol au ele în viața fiecărui. De pildă, virtutea smereniei este importantă pentru raportarea corectă la celălalt, pentru a înțelege faptul că nu noi suntem cei mai importanți și că și semenii noștri sunt la fel de importanți ca și noi și că împreună putem face o viață reală mai frumoasă și putem realiza binele comun pe care-l căutăm mai abitir în mediul virtual, decât în cel real.

Dumitru Stăniloae spune că virtutea sporește în suflet rațiunea adevărată, care este sămânța virtuții. Virtutea este rațiunea pusă în practică care trebuie închinată lui Dumnezeu,

care trebuie să rodească virtutea (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, traducere, introducere și note de pr. Prof. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 2006, p. 184).¹³ Așadar, virtutea este rațională, iar patima irațională. Dependența de un mediu preponderent virtual nu ne permite să practicăm virtutea creștină în viața reală, pentru că mintea rațională se împărătie, iar sufletul consumte cu mișcarea poftitoare a trupului, irațională. Solitudinea promovată în mediul virtual pervertește orice asceză. Așadar, „virtuțile se manifestă prin trup. Iar ele sunt în progres continuu. Înaintându-se în virtute, se înaintează spre Dumnezeu. Dar Sfântul Maxim spune direct că se poate înainta spre Dumnezeu prin trup, când declară pe de o parte, că de această unire se face părța cel credincios, cât timp se află în trupul corruptibil, pe de altă parte, că nu trupul ca atare ci patimile lui întunecă vederea lui Dumnezeu de către partea conducătoare a sufletului. În acord cu aceasta se poate susține că nu materia, ca atare este o piedică în calea vederii lui Dumnezeu, ci îngroșarea materiei prin atitudinea patimășă a omului față de ea. Astfel, trecerea minții prin materie la Dumnezeu, ca printr-un val, poate fi considerată ca o strabatere a vederii ei prin materia devenită transparentă

pentru mintea curățită de patimi (*Ibidem*, p. 182).

Acestă stare de nepătimire se obține prin practicarea virtuților, iar virtuțile sunt proprii celor cu discernământ. Există un discernământ redus la cei care sunt dependenți de mediul virtual de socializare. Discernământul te ajută să rupi lanțul patimilor iraționale și să ajuti și pe alții la aceasta. Așadar, virtuțile sunt deprinderi contrare străngerii egoiste în noi, ele sunt îmbrățișări generoase ale tuturor, ele ne ajută să nu ne strângem în noi, ci să ne lărgim în Dumnezeu prin comuniune cu El (*Ibidem*, p. 175). O viețuire virtuoasă este o viețuire deiformă, care are un caracter social și un model și pentru ceilalți de viețuire. Într-un mediu virtual în care suntem preocupăți de imaginea proprie idealizată, ci nu de imaginea celuilalt, nu pot înflori virtuțile creștine.

O altă problemă a rețelelor de socializare este adicția față de acest mediu virtual *care a fost diagnosticată de medici ca tulburare mentală*. Cercetătorii au demonstrat faptul că cei care utilizează dese rețelele de socializare, mai ales tinerii, au rezultate mai slabe la învățătură, sunt mai bolnavicioși și mai expuși afecțiunilor mentale.

Cercetările arată faptul că cei care sunt dependenți de rețelele de

socializare sunt narcisiști, au o personalitate antisocială, tulburare bipolară, tulburare de personalitate borderline etc.

Cert este că *socializarea în acest spațiu virtual nu este dăunătoare câtă vreme nu devine singurul mod de integrare și relaționare socială* care funcționează în viața cuiva, nu urmărește numai binele personal și utilizatorul nu fugă din fața realităților vietii. Poate că dacă acest mijloc de socializare există și acum două mii de ani și Sfântul Apostol Pavel, care s-a făcut tuturor toate, l-ar fi folosit în scop misionar.

În această agora digitală, Babilon digital, cu pretenții ecumenice, în care trăim în spiritul unei religii a alienării, în care se fură intimitatea fără să se obțină comuniune, unde alteritatea este abstractă, funcționăm exhibiționist, unde omul se depersonalizează, având un trup și un suflet colectiv, unde se vorbește mai mult despre mine, nu despre tine, unde spiritual bovaric este prezent din plin, trebuie să avem acel discernământ, de care vorbeam mai sus, pentru distigerea duhurilor din acest spațiu de socializare.

Spațiul virtual îți oferă iluzia unei libertăți totale și împlinirea idealului de celebritate prin idealizarea fiecărui individ. Numărul de like-uri al paginii personale de Facebook este un

barometru de măsurare a celebritatii și pentru acest lucru sunt foarte mulți oameni care investesc în propria imagine, în propria vanitate, sume colosale, cu toate că realizarea unui cont Facebook este gratuită. Cu toate acestea ei rămân singuri și anonimi, având impresia contrară.

Este foarte periculos din punct de vedere spiritual ca omul să-și raporteze existența la dihotomia like/unlike pentru că-și pierde propria identitate. Fiecare persoană este unică în felul ei, fiind cineva nu ceva. Oamenii contemporani au nevoie de comunicare, de afecțiune, de iubire reală, pe care nu o pot oferi prietenile virtuale, strict figurative.

Astăzi, mai mult ca oricând, este nevoie de o comunicare umană reală, în lipsa ei „este ca și când ai vizita un cimitir. Știi că numele și fotografiile defuncților indică o viață, o persoană cu destin, chip și înfăptuiri specifice, dar nu poți să-ți plimbi privirea pe suprafața unor monumente funerare, care instituie o legătură doar pentru a o interzice.”(Teodor Baconschi, *op.cit.*, p. 39)

Facebook are tendința de a promova o falsă egalitate între utilizatori, o subminare a autoritatii elitelor, făcând rabat de meritocrația și aristocrația promovată de către cluburile și cercurile exclusiviste de odinioară. Se pare că această

pseudodemocrație din mediul online dorește să vândă oricui iluzia celebrității, promovând o domnie a cantității.

Facebook este un mediu propice pentru bârfă, care are la bază un voaiorism generalizat, o placere deosebită de a încălca intimitatea oricărei persoane. În această trăncăneală digital oamenii simt nevoia de o spovedanie publică, simt nevoia să empatizeze și să-și spună în public nevoile, necazurile, interesele, gândurile. Acest lucru nu e rău în sine, rău fiind faptul că acest eshihiționism exacerbat nu mai păstrează în om nicio urmă de taină.

Spațiul de postare al Facebook este considerat ca fiind un spațiu public, unde teoretic postările prietenilor virtuali, comentariile lor ar trebui să fie formulate într-un limbaj decent, care să respecte dreptul la opinie al fiecărui utilizator. În practică, acest spațiu virtual este dominat de o lipsă de cultură a dialogului, de intoleranță și de o indigență mentală, ca urmare a faptului că axiologia are o semnificație exclusiv ornamentală.

Pentru că nu există nicio modalitate de a verifica vîrstă celui care accesează o pagină de Facebook sau Internetul, Tânără generație este cea mai vulnerabilă, întrucât este expusă pornografiei infantile și pedofiliei. Generația Facebook,

indiferent de familia din care face parte, săracă sau bogată, trebuie să știe să filtreze informația care abundă în mediul virtual, iar această filtrare se face printr-o educație minuțioasă, completată cu cea religioasă. Mediul virtual fiind și un mediu propice manipulării, dezinformării, a controlului mental, trebuie avansată o alfabetizare informatică care trebuie asumată comunitar. Si această alfabetizare trebuie făcută cu discernământ, în sensul că o educație de calitate trebuie făcută nu numai prin e-learning, ci și prin mijloacele clasice de învățământ(școli, universități). Nu poți să faci o compunere sau o teză de licență preluând brut informații de pe Wikipedia. Acest lucru înseamnă un nou mod de transmitere a cunoașterii, o cunoaștere transmisă exclusiv prin Internet, și un declin al universităților.

Este reprobabil etic și faptul de a-ți asuma o identitate falsă(nickname). Anumite persoane nu-și asumă responsabilitatea a ceea ce spun și fac în viață reală și cu atât mai puțin în viață virtuală. Sub un pseudonim digital persoane complexate, nemulțumite de realitatea vieții lor, aleg să se reinventeze sub masca anonimatului.

Biografia utilizatorului de Facebook este curățată de orice imperfecțiune, pentru poza de profil este aleasă cea mai flatantă imagine.

Cartea de vizită digitală este o enormă minciună, o ficțiune care măgulește și caută să acopere complexe și frustrări, pentru că unii prieteni virtuali nu te vor cunoaște cine ești în realitate niciodată.

Moda selfie dovedește un grad mare de narcisism, exprimă dorința anonimilor de imitare a celebrităților, autosuficiență, închidere egoistă și indisponibilitate spre dialog. Autoportretele marilor pictori în comparație cu autoportretul digital arată faptul că frumusețea se descoperă și se evaluatează nu de autor, ci de receptor. La fel, frumusețea lumii icoanei nu ni se descoperă dacă nu o căutăm. Persoana sfântă reprezentată în icoană o descoperim prin credință, iar ea se descopără la rândul ei celor care manifestă o identitate de credință.

Omul premodern se aproia de cultură prin medierea aristocrației, cunoașterea fiind apanajul celor puternici, pe când omul modern din toate categoriile sociale cunoaște orice informație foarte rapid, fără intermedierea cuiva, printr-un simplu click. Dacă imaginea avea un rol secundar în civilizația umană, acum, prin intermediul revoluției IT&C, imaginea a luat locul cuvântului. În creștinism nu există imagine reală fără suportul cuvântului. Atomizarea cuvântului înseamnă dispariția imaginii. Aceste lucruri au condus la o subminare a autorității(intelectuale,

politice), la o desecretizare și o desacralizare a puterii. Acest lucru este bun atât timp cât nu se crează o confuzie între informație, opinie și entertainment, nu aplatizează gândirea, nu introduce în sfera socială manipulare, apatie civică, mediocritate și haos valoric.(*Ibidem*, p. 83)

Atomizarea cuvântului înseamnă și o desacralizare a lui și acest lucru îl observăm în comentariile de pe Wall. Frazele lungi plăcătesc, cele scurte care au inserate emoticoane au mai multă trecere. Grație acestor emoticoane emoțiile noastre sunt stilizate. Verbalizarea unei emoții e mult mai complicată în spațiul virtual, pe când un emoticon – o față veselă, una tristă, una înfuriată, alta angelică - e mai practică, cu toate că nu exprimă starea de fapt a utilizatorului. Putem spune că oamenii sunt făcuți să comunice și să empatizeze, dar intențitatea emoțiilor și adevărul lor se manifestă plenar doar în viața reală.

Această tendință a rețelelor de socializare de a lăsa omul în pielea goală, în condiția adamică, de a-l dezbrăca de demnitatea lui și de a avea acces la toate secretele lui, nu este nouă, ea fiind experimentată din plin în timpul regimurilor totalitare. Când accesul la Internet va fi global întreaga omenire va trăi despuiată, vom asista la o apoteoză a transparenței și la un apus al libertății umane.

I. Ideea de cult virtual

Apusul libertății umane, pe care-l propovăduiește noua eră digitală, este dublat și de o secularizare a cultului comunităților creștine prin promovarea ideii de Biserică virtuală sau de cult virtual.¹⁴ Au apărut deja în spațiul creștin(în anglicanism și la neoprotestanți) platforme virtuale care încurajează celebrarea cultului creștin în mediul virtual, de către preoți care nu-și mai țin slujbele în comunitățile din care fac parte. La aceste slujbe virtuale participă credincioși care-și crează un corp virtual – avatar.

Comunitățile virtuale religioase -cyberreligiozitatea - au un impact negativ asupra vieții religioase individuale cât și comunitare.

Sunt unii creștini care văd optimist această problemă, spunând că aceste comunități virtuale au un

potențial important de îmbunătățire a vieții spirituale și multiple beneficii, cum ar fi:

1. Comunicare mai bună și prozelitism, libertatea de a-și exprima credința religioasă necenzurat;
2. Informarea;
3. Învățarea prin accesul nelimitat la texte sacre, personalități bisericești;
4. Rezolvarea rapidă a problemelor religioase(consilierea religioasă);
5. Încurajarea autonomiei personale, toleranței și a pluralității religioase;
6. Relația cu alte organizații religioase și persoane nefiliate;
7. Conectarea la nivel global a celor care împărtășesc aceeași credință religioasă;
8. Un nou câmp misionar.

¹⁴ Pe această temă a se vedea Bittarello M. B., *Spatial Metaphors describing the Internet and religious Websites: sacred Space and sacred Place*, Observatorio Journal, 2009, pp. 1-12; Brasher B. E., *Give Me That Online Religion*, New Jersey: Rutgers University Press, 2004; Campbell H., *Spiritualising the Internet. Uncovering Discourses and Narratives of Religious Internet Usage*, Heidelberg Journal of Religions on the Internet, 2005, pp. 5-31; Casey C., *Virtual Ritual, Real Faith. The Revirtualization of Religious Ritual in Cyberspace*, Online-Journal of Religions on the Internet, 2006, pp. 73-90; Foltz, Franz, și Frederick Foltz, *Religion on the Internet: Community and Virtual Existence*, Bulletin of Science Technology Society 23, nr. 4 (2003), pp. 321-330; Heather, N, și Lee, R., *The Sacred and the Virtual: Religion in Multi-User Virtual Reality*, Journal of Computer-Mediated Communication 4, nr. 2 (2006); Hojsgaard, D.M. și M. Warburg, *Religion and Cyberspace*, New York: Routledge, 2005.

Milioane de indivizi creștini și necreștini, care nu aparțin vreunei comunități religioase sau care și-au abandonat comunitățile din care au făcut parte vor practica încchinarea în cyberspațiu. Acest lucru va avea un impact negativ asupra existenței Bisericii ca instituție, se va diminua conștiința de parohian până la nivelul în care bisericile se vor goli de credincioși. Sigur, acest lucru nu se va

simți în Occidentul creștin unde, din păcate catedralele sunt goale, ci se va simți din plin în Orientul creștin care este foarte legat de spațiul eclezial real, acolo unde are loc adevărata comuniune, acolo unde nevoile oamenilor sunt ascultate cu adevărat. Participarea fizică la cultul religios are o foarte mare importanță în cultul ortodox, încât preotul nu poate oficia Sfânta Liturghie fără participarea reală a credincioșilor, cu mintea și cu trupul. Prin oficierea acestui cult virtual natura interpersonal, comunională, a cultului va fi anulată de contextual impersoanal al Internetului. De aceea, ceea ce este sfânt nu se poate manifesta deplin într-un spațiu virtual. Duhul Sfânt nu se pogoară într-o biserică virtuală, ci într-una reală, peste cei care sunt uniți comunional și laudă cu o inimă și o gură pe Dumnezeu. De asemenea, Tainele Bisericii nu-și produc efectul decât într-un mediu real.

Simpla expunere la un spațiu atât de complex, cum este cel al comunității virtuale, contribuie la modificarea atitudinii individului, în sensul inclusivismului, relativismului sau pluralismului. O schimbare a cultului religios deține potențialul de schimbare a sentimentului religios.

O altă influență negativă a cultului virtual este asupra domeniului organizațional. Devoțiunea în cadrul comunităților virtuale este

antiinstituțională, respinge autoritatea religioasă și unitatea comunională a Bisericii.

Domnia virtualului, a individualului asupra realului, comunionalului, iată ce ni se propune prin această revoluție IT&C și prin cyberreligiozitate.

Ne putem întoarce în viața reală doar asumându-ne responsabilitatea de creștin, făcând din interesul celuilalt propriul meu interes, restabilind o relație reală, comunională cu semenii și cu Dumnezeu, care a creat o lume reală. De aceea, „virtualul e legitim și fertil doar ca proiecție în timpul trecut sau într-un viitor dezirabil. Atunci când ocupă prezentul, virtualitatea te scoate din jocul ființei. Ar trebui să ne reamintim că toate bătăliile pentru supraviețuire se vor da, mereu, în lumea reală, și nu le vom câștiga decât dacă vom învăța că trebuie să murim pentru ceva mai înalt decât noi însine.”(Teodor Baconschi, *op.cit.*, p.170)

Bibliografie

Christoph Schönborn, *Icoana lui Hristos*, traducere și prefată de Pr.prof. dr. Vasile Răducă, Ed. Humanitas, București, 2011; G. Florovsky, *Origen, Eusebius and the iconoclastic controversy*, în „Church” nr.29(1950); Endre v. Ivánka, *Elenic și creștin în viața spirituală a Bizanțului timpuriu*, traducere și postfață de Vasile Adrian Carabă, Editura Nemira, 2012

Leonid, *Teologia icoanei*, prefața Pr.prof.
dr.Nikolai Ozolin, traducerea Ciprian

Vidican și Elena Derevici, Ed. Renașterea
și Ed. Patmos, Cluj – Napoca, 2012

Revista CSA – Criterii de publicare

Criterii de redactare a articolului în revista „Diplomacy & Intelligence”

Articolul trebuie să pornească de la o ipoteză sau întrebare de cercetare în cadrul domeniului disciplinar al științelor sociale, politice, economice, a relațiilor internaționale și de securitate și/sau să urmărească tematici relevante pentru societatea internațională și românească contemporană. Articolul trebuie să ofere contribuții originale de cercetare empirică și/sau teoretică.

Criterii formale

Articolul trebuie să respecte următoarele criterii formale:

3 -7 pagini

Font Palatina Linotype cu caracter de 12, cu diacritice

Spațiere la 1,5 rânduri
Indent 2 dreapta/stânga

Structura articolului:

Numele și Prenumele autorului (o scurtă biografie – 2-3 rânduri)
Abstract – 5-10 rânduri – Română și Engleză/Franceză

Cuvinte cheie

Corpul articolului

Concluzii

Reguli de citare:

Citare în text

Volum de autor

(Mandelbaum 2002, p.23) sau pentru mai multe pagini – (Mandelbaum 2002, pp.23-25)

La Bibliografie se citează astfel

Mandelbaum, Michael 2002. *The ideas that conquered the world: Peace, democracy, and free markets in the twenty-first century*. New York: Public Affairs.

Articol în jurnal academic

Citare în text

(Lipson 1991, p.32)

Bibliografie

Lipson, Charles 1991. Why are some international agreements informal? *International organization*, 45, 495–538.

Capitol în volum colectiv

Citare în text

(Keohane 1983)

Bibliografie

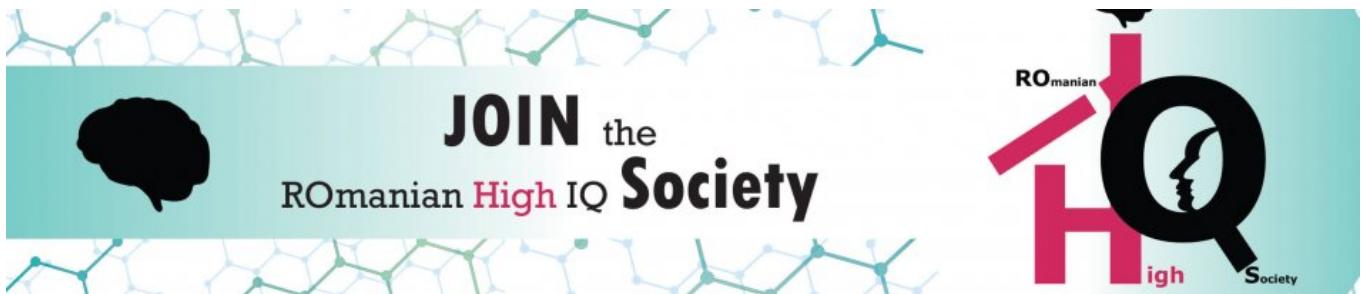
Keohane, Robert. 1983. “The Demand for International Regimes.” In *International Regimes*, ed. Stephen Krasner, 56–67. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Articolele vor fi trimise pe adresa valeriua@gmail.com și vor fi supuse atenției Consiliului Științific pentru obținerea acceptului de publicare.

Opiniile exprimate în textele publicate aparțin autorilor și nu reprezintă punctele de vedere ale CSA. Autorii își asumă întreaga responsabilitate pentru ideile

exprimate. Drepturile de autor rămân în proprietatea autorilor.

About ROHIQS

The Romanian High IQ Society (ROHIQS) is the virtual meeting place for people with IQs of at least 124, which represents 5% of the world's population.

Why become a ROHIQS member?

First of all, you will meet people like you, with whom you will certainly not get bored.

On the other hand, ROHIQS offers you an online platform where members can discuss on a wide range of topics, an opportunity to highlight your incredible ideas! We intend to continue the discussions on our Facebook group, the content being restricted to members only.

Well, it's not only that! The Center for Applied Strategies, as coordinator of this project, offers you the possibility to publish your research projects in our Diplomacy & Intelligence magazine.

Asking a well-formulated hypothesis or research question is the starting point in conducting such a research project and it must be applied to the following disciplinary fields: social, political, economic, international relations and security and/or it may pursue subjects that are relevant to the contemporary international and Romanian society.

Articles should contain detailed data that support original interpretations and/or theoretical and empirical methods of analysis.

And there's something more! The Center for Applied Strategies gives you the opportunity to attend free of charge any of our courses, subject to availability.

Moreover, this virtual meeting place is the first step towards a real encounter, where we might learn from each other, bind friendships and why not, lay the foundations of a think tank and cooperate with a view to supporting the country's brand.

Finally, we must admit that it is a pride to be part of the top 5% of the world's population.

Classification	IQ Range	%
Highly gifted	140+	0.4%
Mensa membership	130+	2%
Gifted	130+	2%
Romanian High IQ Society membership	124	5%
High	115-129	15%
High average	110-115	25%
Average	90-109	50%
Low average	85-89	23%
Borderline	70-79	8%

What does IQ 124 mean?

The intelligence quotient (IQ) is a total score derived from several standardized tests designed to assess human intelligence.

Among the different forms of human intelligence, the measurable form through IQ tests, refers to mental agility, the ability to make judgments, the speed of thought and understanding of things.

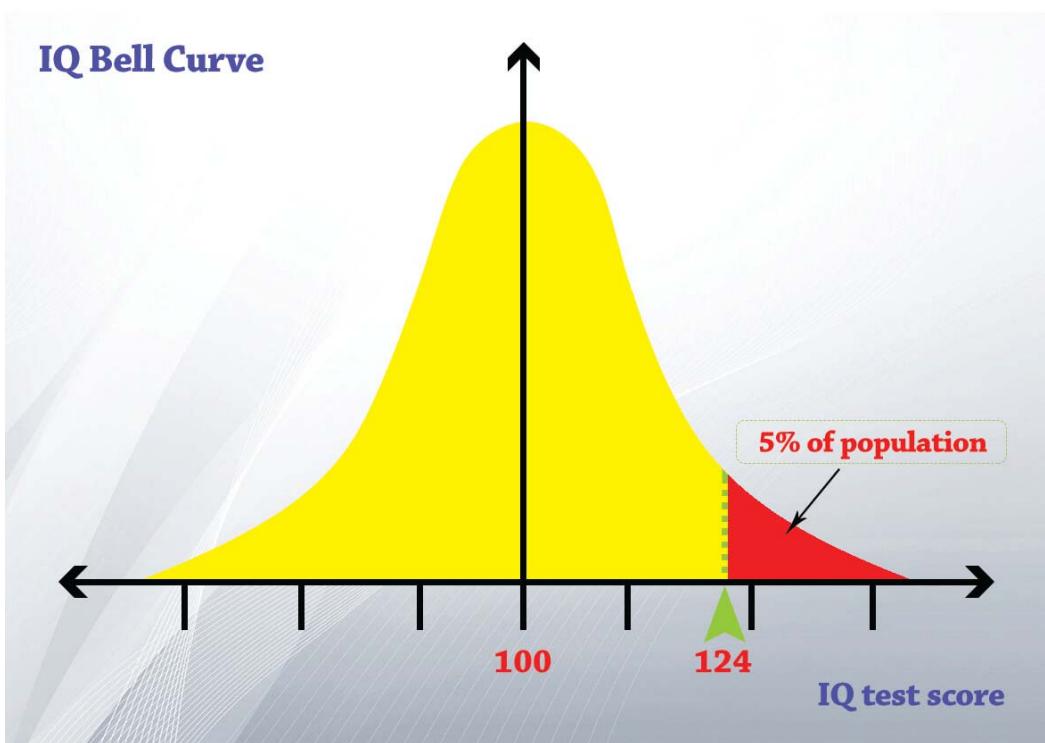
The measure of intelligence is the ability to get maximum effect with a minimum of information.

Intelligence is not the same as the acquired knowledge, confusion often encountered.

Intelligence can also be translated as the ability to correctly set different contexts and to adapt to a particular situation.

The IQ value expresses the relative degree of intelligence of a person as compared to others.

124 IQ represents your classification in the top 5% of the world's population.

How much does it cost to become a ROHIQS member?

There is no registration fee to join ROHIQS, besides from taking the test, which is paid online, directly to its developer. Please note that you can support the project by helping to raise funds and awareness for this topic. Your donations will be used to issue the membership certificate and for Web site maintenance.

- The „Center for Applied Strategies” Association
- Account: RO47BRDE441SV63453194410
- Bank: BRD Parliament Branch
- VAT number: 30733631

ROHIQS is a project developed by the Center for Applied Strategies

<https://rohiqs.strategiaplicate.ro/>

Ionut RITES

President & Founder

